

JUAN

1. **Kay librotari, ¿pitaq escribiran?** Kay librotaqa apóstol Juanmi escribiran. Juanqa Zebedeopa hinallataq Salomeypa wawanmi karan (Mat 20.20-23; 27.56). Juanmi Señor Jesucristopa ancha khuyakusqan apostolnin karan. Juanqa manaraq Señor Jesusta reqsishaspaqa, Bautizaq Juanpa discipulonmi karan (Juan 1.35-40). Paymi wawqen Jacobopiwan Galilea laguna qochapi challwata challwasharanku. Hinaqtinmi Jesusqa paykunata waqyaran, discipulonkuna kanankupaq (Mat 4.21; Mar 1.19-20).
2. **Kay librori, ¿hayk'aqtaq escribisqa karan?** Kay libroqa escribisqa kanman karan Señor Jesucristopa nacesqanpa qepantan 50 otaq 70 watakunapi, Jerusalén llaqtapi templo manaraq thuñichisqa kashaqtin. Ichaga wakin estudiaq runakunañataqmi piensanku 80 otaq 95 watakuna ukhupi escribisqa kananpaq.
3. **Kay librori, ¿pikunapaqtaq escribisqa karan?** Kay libroqa ashka clase runakunapaqmi escribisqa karan: Asia provincia lawpi creyente-kunapaq, huk law nacionkunapi tarikuq Israel nacionniyoq runakunapaq, hinallataq huk law nacionniyoq runakunapaqwan ima.
4. **Kay librori, ¿imapaqtaq escribisqa karan?** Kay libroqa escribisqa karan, Nazaret llaqtayoq Jesusqa Diospa Wawan kasqanta runakuna yachanankupaq, hinallataq pipas

Jesucristopi creespa, wiñay kawsayniyoq kasqanta yachanankupaq ima.

5. **Kay libropiri, ¿mayqen versiculotaq aswan más importante yuyanapaq?** Kay versiculon aswan más importanteqa: “Ichaqa kaykunaqa escribisqa kashan, qankuna leespaykichis, Jesusqa Diosmanta Hamuq Salvadorninchis kasqanta creenaykichispaqmi, hinaspapas payqa Diospa Wawan kasqanta yachanaykichispaqmi, saynapi Jesucristopi qankuna creespaykichis, wiñay kawsayniyoq kanaykichispaq” (Juan 20.31).
6. **Kay librori, ¿imayna dividiqataq kashan?** Kay libroqa khayna dividiqan kashan:
  - (1) Diospa Palabranmanta (Juan 1.1-18).
  - (2) Bautizaq Juanpa willakusqanmanta (Juan 1.19-34).
  - (3) Jesuspa primer kaq discipulonkunamanta (Juan 1.35-51).
  - (4) Jesuspa imaymana ruwasqankunamanta, hinallataq yachachisqankunamantawan ima (Juan 2.1 asta 12.50).
  - (5) Jesuspa wañunan p'unchawkunapi imakunas pasasqanmanta (Juan 13.1 asta 17.26).
  - (6) Jesusta cruzpi chakataspa wañuchisqankumanta (Juan 18.1 asta 19.42).
  - (7) Jesuspa kawsarimusqanmanta (Juan 20.1 asta 21.25).

Diospa Palabranmanta

¹Qallariyninpi manaraq kay pacha unanchasqa kashaqtinmi, Palabraqa ña karanña. Chay Palabraqa Dioswanmi karan. Chay Palabran

Dios karan. ² Paymi qallariyninpi Dioswan karan. ³ Diosqa tukuy kaqkunatapas chay Palabrawanmi ruwaran. Diosqa manan ni imatapas ruwaranchu mana paypiwanqa. ⁴ Chay Palabran Kawsayqa; payllataqmi runakunapaqpas huk K'anchay. *[Nota: Chay Palabrapas, chay Kawsaypas, hinallataq chay K'anchaypas kikin Señor Jesusmi].* ⁵ Chay K'anchayqa tutayaqpin k'anchan. Ichaqa tutayaq limboqa manan chay K'anchaytaqa wañuchiyta atiranchu.

⁶ Diosmi huk runata mandamuran. Paypa sutinmi karan (Bautizaq) Juan. ⁷ Paymi huk testigo hina chay K'anchaymanta willakuq hamuran, saynapi llapallan runakuna chay K'anchaypi creenankupaq. ⁸ Ichaqa manan Bautizaq Juanchu chay K'anchayqa karan. Aswanmi payqa chay K'anchaymanta willakunanpaq hamuran. ⁹ Chay cheqaq K'anchaymi kay pachaman ña hamusharanña, llapallan runakunapa kawsayninta k'anchayunanpaq.

¹⁰ Chay K'anchaq Palabran ña kay pachapiña kasharan. Kay pachatapas paymi unancharan. Ichaqa kay pachapi tiyaq runakunaqa manan reqsirankuchu kay pacha unanchaq pay kashaqtinpas. ¹¹ Chay K'anchaq Palabraqa kay pacha ruwasqanmanmi hamuran. Ichaqa kay pachapi runakunaqa manan chashkirankuchu. ¹² Aswanqa paypi creespanku sonqonkupi payta chashkikuqkunamanmi, payqa atiyta qoran, Diospa wawankunaña kanankupaq. ¹³ Diospa wawan kanankupaqqa manan wawakuna hinachu naceranku, nitaq tayta mamankupa

munasqanman hinachu. Aswanqa Diosmantan naceranku.

¹⁴ Chay k'anchaq Palabran runaman tukumuspa, noqanchiswan kushka tiyaran. Chaymi noqaykuqa Diospa sapallan Wawanta rikurayku, ancha atiyniyoq kasqanta, ancha munakuyniyoq kasqanta, hinallataq tukuy cheqaq kaqkunapas paypi kasqanta.

¹⁵ Paymantan Bautizaq Juanqa runakunaman willaran khaynata:

–Chay Palabraqa ñan chayamushanña. Payqa noqamantapas aswan más atiyniyoqmi. Hinaspapas payqa ñawpaqtaraqmi ña karanña kay pachapi noqa manaraq naceshaqtiy, nispa.

¹⁶ Paymantan noqanchisqa llapallanchis chashkiranchis munakuyninta hinallataq tukuy yanapakuynintapas. ¹⁷ Diosmi Moisesnintakama leyninkunata qowaranchis. Ichaqa Jesusñataqmi Diospa sumaq khuyakuyninta, hinallataq cheqaq yachachikuynintawan qowaranchis. ¹⁸ Diostaqa manan ni pipas ni hayk'aqpas rikuranchu. Aswanqa Diospa Wawan Jesusllan, Papanwan kushka kawsasqanrayku. Hinaspapas Dios kasqanraykun payqa yachachiwaranchis, imaynas Papan kasqanmanta.

*Bautizaq Juan runakunaman willasqanmanta
(Mat 3.11-12; Mar 1.7-8; Luc 3.15-17)*

¹⁹ Israel nación llaqtapi kamachiq jefekunan mandaranku, sacerdotekunata hinallataq Jerusalén templopi serviq levita nisqa runakunatawan, Bautizaq Juanta khaynata tapumunankupaq:

—Qanri, ¿pitaq kankí? nispanku.

²⁰ Chaymi Bautizaq Juanqa contestaran khaynata:

—Diosmanta Hamuq Salvadorqa manan noqachu kani, nispa.

²¹ Hinaqtinmi paykunaqa Bautizaq Juanta kaqmanta tapullarankutaq khaynata:

—Diosmanta willakuq ñawpaq profeta Eliasri, ¿qanchu kashankí? nispanku.

Chaymi Bautizaq Juanqa paykunata contestaspa niran:

—Profeta Eliasqa, manan noqachu kani, nispa.

Hinaqtinmi chay sacerdotekunaqa kaqmanta tapullarankutaq:

—Diospa mandamunan profetari, ¿qanchu kashankí? nispanku.

Hinaqtinmi Bautizaq Juanqa contestaran khaynata:

—Manan noqachu kani, nispa.

²² Chaymantan chay runakunaqa nillarankutaq khaynata:

—Chayri, ¿pitaq qanri kashankí? Niwaykuyá pi kasqaykita, kutispayku, mandamuwaqniyku runakunaman willamunaykupaq, nispanku.

²³ Chaymi Bautizaq Juanqa, ñawpaq profeta Isaiaspaspa escribisqanman hina, contestaspa niran:

—Noqaqa huk ch'inñeq lugarpí waqyakuqmi kani: “Diosmanta Hamuq Salvadorta allinta chashkinaykichispaqqa sonqoykichistayá allichaychis, imaynan wiksu-wiksu ñankunatapas allichanku chay hinata”, nispa [Isaías 40.3].

²⁴ Bautizaq Juanta tapumunankupaq riq runakunaqa, fariseo religionniyoq runakunapa

mandamusqan runakunan karanku. ²⁵ Paykunan Bautizaq Juanta kaqmanta tapuranku khaynata:

—Manataq Diosmanta Hamuq Salvadorchu kanki, nitaq Eliaschu, nitaq ni huk profeta-pashchu, chayqa niwaykuyá, ¿imanaqtintaq qanri bautizashanki? nispanku.

²⁶ Chaymi Bautizaq Juanqa contestaran khaynata:

—Noqaqa unullawanmi bautizashani. Ichaqa qankuna ukhupin manaraq reqsisqaykichis runa kashan. ²⁷ Paymi noqapa qepayta hamushan. Payqa noqamantapas ancha atiyniyoqmi. Chaymi noqaqa husut'anpa watullantapas mana pashkanaypaq hinachu kani, nispa.

²⁸ Kaykunaqa pasaran Jordán mayupa waq law chimpan Betania llaqta lawpin. Chaypin Bautizaq Juanqa runakunata bautizaran.

Diosmanta Hamuq Runamanta

²⁹ Paqarisnintin p'unchawmi Bautizaq Juanqa, paypa kasqanman hamushaqta, Jesusta rikuran. Chaymi Bautizaq Juanqa runakunata khaynata niran:

—¡Qawariychis (Diosmanta Hamuq Runata)! Payqa Diospa Corderonmi. Paymi runakunapa huchankunata perdonanqa. ³⁰ Paymantan noqaqa rimapayaraykichis khaynata: “Payqa noqa manaraq naceshaqtiymi ña karanña. Chaymi payqa noqamantapas aswan más atiyniyoq. Paymi noqapa qepayta hamushan”, nispa. ³¹ Ichaqa manan noqaqa yacharanichu pis runakunapa Salvadornin kasqantaqa. Aswanqa kay Israel nación llaqtapi tiyaq runakuna, paymanta yachankupaqmi,

runakunata unuwan bautizanaypaq, noqataqa Dios mandamuwaran, nispa.

³² Hinaspapas Bautizaq Juanqa nillarantaqmi khaynata:

—Noqaga Diospa Santo Espirituntan rikurani, hanaq pacha cielomanta huk paloma hina Jesuspa hawanman urayamusqanta.

³³ Ichaqa ñawpaqtaqa manan noqaga yacharanichu, Diosmanta Hamuq Salvador pis kasqantaqa. Aswanqa unuwan bautizanaypaq mandamuwaqniy Diosmi khaynata niwaran: “Pimanchus Santo Espiritun urayamunqa, paymi runakunata salvananpaq hamusqanrayku, Diospa Santo Espiritunta runakunaman qonqa”, nispa. ³⁴ Chaymi noqaga chaykuna rikusqaymanta testigo kani. Chayraykun kunan qankunaman niykichis, Payqa cheqaqpunin Diospa Wawan, nispa.

Jesuspa primer kaq discipulonkunamanta

³⁵ Paqarisnintin p'unchawmi Bautizaq Juanqa, ishkaynin discipulonkunapiwan kaq lugarllapitaq kasharan. ³⁶ Hinaspan Bautizaq Juanqa, Jesuspa pasasqanta rikuruspa, khaynata niran:

—¡Qawariychis, Diospa Corderonmi kayta hamushan! nispa.

³⁷ Chayta uyarispankun, Bautizaq Juanpa chay ishkaynin discipulonkunaqa Jesusta qatikuranku.

³⁸ Chay qatikusqankuta rikuspanmi, Jesusqa paykunata tapuran khaynata:

—Qankunari, ¿imatataq mashkashankichís? nispa.

Hinaqtinmi paykunaqa Jesusta niranku:
 —Yachachikuq, qanri ¿maypitaq tiyankí? nispanku.

³⁹ Chaymi Jesusñataq paykunata contestaran:

—Hakuchiyá rikuchimusqaykichis, nispa.

Chaymi paykunaqa rispanku, maypichus Jesús tiyasqanta rikuranku. Hinaspan paykunaqa tawa horas tardeykuy hinaña kasqanrayku, Jesuswan qepakuranku.

⁴⁰ Paykunamanta huknin kaqmi karan Simón Pedropa wawqen Andrés. Kay Andresmi Bautizaq Juanpa chay ishkaqnin discipulonkunamanta huknin kaq discipulon karan. Paymi Bautizaq Juanpa rimasqanta uyarispa, Jesusta qatikuran.

⁴¹ Andresqa wawqen Simón Pedrotan primerta tariran. Hinaspan khaynata niran:

—Tariramuykun Mesiasta, nispa. Mesiasqa, “Diosmanta Hamuq Salvador” ninanta nin.

⁴² Hinaspan Andresqa wawqen Simón Pedrota Jesuspa kasqanman pusaran. Chaymi Jesusqa Simonta rikuruspa niran:

—Qanqa Juanpa wawan Simonmi kanki. Kunanmantan qanpa sutiyki kanqa Cefas, nispa. Cefasqa “Pedro” ninantan nin. [*Nota: Cefas sutiqa arameo rimaypin karan. Pedro sutiñataqmi griego rimaypi karan. Kay ishkaqnin sutikunan “rumi” ninanta nin*].

Felipeta hinallataq Natanaeltawan Jesús waqyasqanmanta

⁴³ Paqarisnintin p'unchawmi Jesusqa Galilea provincia lawman rinanpaqña kasharan. Hinaspan Jesusqa Felipe sutiyoq runata tarispa niran:

—Qatikuway, nispa.

⁴⁴ Felipeqa Betsaida llaqtamantan karan. Chay llaqtallamantataqmi Andrespas hinallataq wawqen Pedropas karanku. ⁴⁵ Hinaspan Felipeqa Natanael sutiyoq runata tariruspa, khaynata niran:

—Joseypa wawan Nazaret llaqtayoq Jesustan tariramuyku. Paymantan Moisespas, hinallataq Diosmanta willakuq ñawpaq profetakunapas escribiranku, nispa.

⁴⁶ Chaymi Natanaelqa Felipeta tapuran khaynata:

—Chay Nazaret llaqtamantari, ¿allin yachayniyoq runa lloqsimunmanchú? nispa.

Felipeñataqmi payta contestaspa niran:

—Hakuchiyá rikumunaykipaq, nispa.

⁴⁷ Hinaqtinmi Jesusqa Natanaelqa hamusqanta rikuruspa niran:

—Kay runaqa cheqaqtapunin Israel nación llaqtamanta. Hinaspapas payqa cheqaq ch'uya sonqoyoq runan. Chaymi payqa pitapas mana engañanmanchu, nispa.

⁴⁸ Hinaqtinmi Natanaelqa chay nisqanta uyarispa, Jesusta tapuran:

—¿Imaynanpitaq qanri reqsiwankí? nispa.

Chaymi Jesusñataq testestaran khaynata:

—Felipe manaraq waqyamushasuqtiykin, qantaqa higos sach'a sikipi tiyashaqta ña rikuraykiña, nispa.

⁴⁹ Chaymi Natanaelqa niran:

—Yachachikuq, qanqa cheqaqtapunin Diospa Wawan kanki, hinallataq kay Israel nacionniyoq runakunapa reynin, nispa.

⁵⁰ Jesusñataqmi Natanaelta niran:

—Qanri, ¿“higos sach'a sikipi tiyashaqtan rikuyki”, nispa niqtiychu noqapi creerunki? Ichaqa kaykunamantapas aswan más hatun ruwaykunataraqmi qanqa rikunki, nispa.

⁵¹ Chaymantan Jesusqa chaypi kaq llapallan uyariq runakunata niran:

—Cheqaqtapunin niykichis, qankunaqa hanaq pacha cielo kicharikushaqtan rikunkichis. Hinallataqmi Diospa angelninkunatapas, noqa Diosmanta Hamuq Runapa ladoyman urayamushaqa, hinallataq hanaq pacha cieloman qespishaqa ima rikunkichis, nispa.

2

Caná llaqtapi casarakuymanta

¹ Kinsa p'unchaw pasaruqtinmi Galilea provincia law Caná llaqtapi huk casarakuy fiesta karan. Chaypin Jesuspa mamitan María kasharan. ² Chay casarakuy fiestamanmi Jesuspas hinallataq discipulonkunapas invitesqa karanku.

³ Hinaqtinmi chay casarakuy fiestapi vino tukurukuqtin, mamitan Mariaqa wawan Jesusta niran:

—Casarakuqkunapa vinonkun manaña kanñachu, nispa.

⁴ Chaymi Jesusqa niran:

—Mamitáy, ¿imapaqtaq chaytari niwankí? Pis kasqayta reqsichikunay horasqa manaraqmi chayamunraqchu, nispa.

⁵ Hinaqtinmi Jesuspa mamitan Mariaqa, chaypi serviqkunata niran:

—Jesuspa nisqanman hina ruwaychis, nispa.

⁶ Chay casarakuşqanku fiestapin soqta hatun tinajakuna rumimanta ruwasqa kasharan. Chay tinajakunapi unutaqa Israel nacionniyoq runakunapa ch'uyanchakunankupaqmi waqaycharanku. Sapankama tinajamanmi pchaq litro hina unu haykuran. ⁷ Chaymi Jesusqa chay fiestapi sirviente runakunata niran:

—Kay tinajakunaman unuta hunt'aychis, nispa.

Hinaqtinmi paykunaqa sapankama tinajakunaman unuta hunt'achiranku.

⁸ Chaymantañataqmi Jesusqa chay sirviente runakunata niran:

—Kunanqa chay tinajamanta wisispa apaychis despenseroman mallinanpaq, nispa.

Hinaqtinmi chay sirviente runakunaqa, Jesuspa kamachisqanman hina aparanku.

⁹ Chaymi chay despenseroqa vinoman tukuchisqa unuta malliyuran. Payqa manataqmi yacharanchu chay vinotaqa maymanta apamusqankutapas, nitaq maypi waqaychasqankutapas. Ichaqa sirviente runakunaqa yacharankun unumanta vinoman tukuchisqa kasqantaqa. Hinaqtinmi chay despenseroqa casarakuq runata waqyaspa,

¹⁰ khaynata niran:

—Casarakuypiqa allin kaq vinotan primertaqa haywakunku; ichaqa invitesqa runakuna allinta tomaruqtinkuñan mana allin vinotaqa haywakunku. Chaychu qanri, ¿allin kaq vinota kunankama waqaychasharankí? nispa.

¹¹ Jesusqa Galilea provincia law Caná llaqtapin kay primer kaq milagrotaqa ruwaran. Chay ruwasqanwanmi Jesusqa rikuchikuran

ancha atiyniyoq kasqanta. Hinaqtiinmi discipulonkunaqa paypi creeranku.

¹² Hinaqtiinmi chay casarakuy fiesta tukurukuqtin, Jesusqa mamitanpiwan, wawqenkunapiwan, hinallataq discipulonkunapiwan ima, Capernaúm llaqtaman riran. Hinaspan chay llaqtapi ishkay kinsa p'unchawlla qepakuranku.

Templopi vendeq runakunata Jesús qarqosqan-manta

(Mat 21.12-13; Mar 11.15-18; Luc 19.45-46)

¹³ Israel nacionniyoq runakunapa Pascua fiesta ruwananku chayamushaqtiinñan, Jesusqa Jerusalén llaqtaman riran. ¹⁴ Hinaspan Jesusqa Jerusalén templopi negocio ruwaq ashka runakunata tariran. Paykunan torokunata, ovejakunata, hinallataq palomakunatawan ima vendesharanku. Saynallataqmi huk law nacionpa qolqenta templo qolqewan cambiaq runakunatapas, puestonkupi tiyashaqta tariran. ¹⁵ Chaykunata rikuspanmi, Jesusqa latigota ruwaspa, tempломanta lliw runakunata ovejantinta hinallataq torokunantinta ima qarqoran. Hinaspan qolqe cambiaq runakunapa qolqenkunatapas, pampaman wikapaspa mesankutapas t'ikraran. ¹⁶ Hinaspan Jesusqa palomakuna vendeq runakunata, khaynata niran:

—¡Kay tempломanta kaykunata orqoychis!
¡Dios Taytaypa wasinqa manan negocio ruwanaykichispaqchu! nispa.

¹⁷ Jesuspa discipulonkunaqa chaykunata rikuspankun yuyariruranku Bibliapi khayna

escribisqa kasqanta: “Yupaychana wasiykitan noqaqa anchata munakuni. Ichaqa runakunan tukuy mana allinkunata ruwaranku. Chaymi songoyraq anchata nanawan”, nisqanta [*Salmos 69.9*].

¹⁸ Hinaqtinmi Israel nacionniyoq runakunapa jefenkunaqa, phiñarikusparaq Jesusta niranku:

—Kaykuna ruwanaykipaq atiyniyoq kasqaykita yachanaykupaqqa, rikuchiwaykuyá ima milagrollapas, nispanku.

¹⁹ Chaymi paykunata contestaspa, Jesusqa niran:

—Kay temploa thuñichiyichis. Hinaqtinmi noqaqa kinsa p'unchawllapi hatarirachisaq, nispa.

²⁰ Hinaqtinmi Israel nacionniyoq runakunapa jefenkunaqa niranku:

—Kay temploqa tawa chunka soqtayoq watapin ruwasqa karan. ¿Chaychu kinsa p'unchawllapi kunan ruwaruwaq? nispanku.

²¹ Jesusqa chay templomanta rimaspaqa, kikinpa cuerponmantan rimasharan, (wañuchiqtinku kinsa p'unchawninman kawsarinpunanmanta).

²² Chaymi Jesuspa discipulonkunaqa, wañusqanmanta Jesús kawsarimuqtinña, chaykuna rimasqanmanta yuyariranku. Hinaspan Bibliapa nisqanpi, hinallataq Jesuspa rimasqankunapipas creeranku.

Llapallan runakunapa piensayninta Jesús yachasqanmanta

²³ Jesusqa Pascua fiesta p'unchawpin Jerusalén llaqtapi kashaspa, ashka milagrokunata ruwaran. Chaymi ashka runakuna chay milagrokuna

ruwasqanta rikuspanku, Jesuspi creeranku.
²⁴ Ichaqa Jesusqa paykunapa piensasqankutaqa yacharanmi. Chaymi paykunapa creesqankupiga mana confiaranchu. ²⁵ Hinaspapas Jesusqa manan necesitaranchu ni pipas runamasinmanta ni imallatapas payman willanankutaqa, llapallan runakunapa sonqonta allinta reqsisqanrayku.

3

Nicodemowan Jesús parlasqanmanta

¹ Huk runan karan Nicodemo sutiyoq. Payqa fariseo religionniyoq, hinallataq Israel nación llaqtata kamachiq runakunamanta huknin kaq importante runan karan. ² Paymi huk tuta Jesuspa kasqanman hamuspa, khaynata niran:

—Yachachikuq, noqaykuqa yachaykun qanqa yachachiwanaykikupaq Diosmanta hamusqaykita. Qanpa ruwasqayki milagroknataqa manan ni pipas ruwaytaqa atinmanchu, sichus paywan Dios mana kaqtinqa, nispa.

³ Hinaqtinmi Jesusqa Nicodemota niran:

—Cheqaqtapunin niyki, sichus pipas kaqmanta mana nacenqachu chayqa, manan Diospa gobiernasqan sumaq glorianmanqa haykunqachu, nispa.

⁴ Chaymi Nicodemoqa Jesusta tapuran:

—¿Imaynataq runari machuña kashaspan, kaqmantari naceramunman? Icha, ¿mamitanpa wiksanman kutiyuspanchu kaqmantari naceramunman? nispa.

⁵ Hinaqtinmi Jesusqa contestaran:

—Cheqaqtapunin niyki, pipas unumanta hinallataq Diospa Santo Espiritunmantawan mana nacenqachu chayqa, Diospa gobiernasqan sumaq glorianmanqa manan haykungechu. ⁶ Runamanta nacemuqqa runallan. Santo Espiritumanta nacemuqmi ichaqa, Santo Espiritupa hunt'asqan runa. ⁷ Amayá qanqa “kaqmantan nacenayki” nisqaywanchu admirakuy. ⁸ Wayraqa wayramun tukuy lawmantan; chaymi qanqa uyarinki qaparispa hamusqallanta. Ichaqa manataqmi yachankichu maymanta hamun, maymantaqsi rin chaytapas. Saynallataqmi pasan Santo Espiritumanta llapallan nacemuqkunawanpas, nispa.

⁹ Chaymi Nicodemoqa kaqmanta Jesusta tapuran:

—¿Imaynataq kaykunari kanman? nispa.

¹⁰ Hinaqtinmi Jesusqa contestaspa niran:

—Israel nación llaqtapi yachachiq kashaspachu, ¿kaykunata mana yachankí? ¹¹ Cheqaqtapunin niyki, noqaykuqa yachasqaykutan rimayku; rikusqaykutataqmi willaykupas. Ichaqa qankunaqa manan creenkichishchu noqaykupa nisqaykutaqa. ¹² Nitaqmi kay pachapi kaqkunamanta willashaqtiypas, creenkichishchu. Chayri, ¿imaynataq creewaqqhis hanaq pachapi kaqkunamanta willaqtiryí?

¹³ Manan ni pipas hanaq pachamanqa wicharanchu. Aswanqa noqa Diosmanta Hamuq Runallan hanaq pachamanta urayamurani. ¹⁴ Imaynan Moisespas ch'inñeq lugarpi broncemanta mach'aqwayta ruwaspa k'aspipi altoman oqariran, saynallatataqmi

noqa Diosmanta Hamuq Runatapas, cruzpi chakatawaspa altoman oqariwanqaku,¹⁵ saynapi pipas noqapi creeqqa, mana chinkasqa kananpaq, aswanqa wiñay kawsayniyoq kananpaq, nispa.

Runakunata anchata Dios munakusqanmanta

¹⁶ Diosqa ancha-anchatan kay pachapi runakunata munakuran. Chaymi sapallan Wawanta kay pachaman mandamuran, pipas paypi creeqqa ama wañunanpaq, aswanpas wiñay kawsayniyoq kananpaq. ¹⁷ Diosqa kay pachamanqa sapallan Wawantaqa mandamuran, manan runakunata sentenciaspa ñak'arichinanpaqchu, aswanqa runakunata huchanmanta perdonaspa salvananpaqmi.

¹⁸ Pipas Diospa Wawanpi creeq runaqa, manan sentenciasqachu kanqa. Ichaqa pipas Diospa Wawanpi mana creeq runaqa, ñak'arinanpaqmi ña sentenciasqaña kashan, paypi mana creesqanrayku. ¹⁹ Payqa kay pachamanqa hamuran, tutayaqpi hina huchallapi puriq runakunata k'anchayunanpaqmi. Ichaqa kay pachapi runakunaqa, huchallankupi kawsaytan akllakuranku, mana allinkunata ruwaspa kawsasqankurayku. ²⁰ Chaymi huchallapi llapallan kawsaq runakunaqa, k'anchaypi kawsayta cheqnikuspanku, k'anchaymanqa mana ashuyamunkuchu. Sichus k'anchayman ashuyamunkuman chayqa, tukuy mana allinkuna ruwasqankun rikusqa kanman. ²¹ Allin kaqkunata ruwaq runakunan ichaqa, k'anchayman ashuyamunku, saynapi

Diospa kamachikuyninta kasukuspanku, allin kawsasqankuta llapallan runakuna rikunankupaq.

Jesumanta Bautizaq Juanmantawan

²² Chaymantan Jesusqa discipulonkunapiwan kushka Judea provincia lawman riran. Chaypin huk tiempo qepakuspa, Jesusqa runakunata bautizaran. ²³ Saynallataqmi Bautizaq Juanpas Enón nisqa sitiopi ashka unu kaqtin, payman hamuq runakunata bautizaran. Chay Enón sitioqa Salim nisqa lugarpa cercanpin karan. ²⁴ Chaykunaga pasaran Bautizaq Juanta manaraq carcelman churashaqtinkun.

²⁵ Hinaqtinmi Bautizaq Juanpa discipulonkunaga Israel nacionniyoq runamasinwan discutinakuyta qallariranku, huchankumanta imaynata limpiakuna costumbremanta. ²⁶ Hinaspan Bautizaq Juanpa discipulonkunaga, Bautizaq Juanman rispanku, khaynata niranku:

—Yachachikuq, Jordán mayupa waq lawninpi qanwan kushka kaq runamanta willawasqaykikutari, ¿yuyashankichú? Paymi kunan bautizashan. Hinaqtinmi ashka runakuna paytaqa qatikushanku, nispanku.

²⁷ Bautizaq Juanñataqmi paykunata contestaran khaynata:

—Runaga manan ni imatapas ruwaytaqa atinmanchu, sichus Dios payta mana yanapaqtinqa. ²⁸ Qankunaga ñan uyariwarankichishña: “Manan noqaga Diosmanta Hamuq Salvadorchu kani. Diosmi noqataqa mandamuwaran chay Salvadorpa ñawpaqninta hamuspay,

runakunaman paymanta willanaypaq”, nispa nisqaytaqa. ²⁹ Huk casarakuypiqá noviollan noviawanqa casarakun. Noviopa amigonmi ichaqa, anchata kusikun noviopa rimasqanta uyarispa. Saynallataqmi noqapas chay noviopa amigon hina kani. Chayraykun noqapas ancha kusiqa kashani, Diosmanta Hamuq Salvador kaypi kasqanrayku. ³⁰ Paymi noqamantaqa aswan más importante kanan. Noqañataqmi ichaqa, pisi reqsisqallaña kanay, nispa.

Diospa Wawan Jesucristo kay pachaman hamusqanmanta

³¹ Diospa Wawanqa hanaq pachamanta hamuqmi. Chayraykun payqa kay pachapi llapallan runakunamanta aswan más importante. Kay pachapi tiyaq runakunaqa, kay pachallamantan kanku. Chayraykun paykunaqa imapas kay pachapi kaqkunallamanta rimanku. Ichaqa hanaq pachamanta hamuqmi, noqanchismanta aswan más importante. ³² Chayraykun Diospa Wawanqa hanaq pachapi rikusqanmanta, hinallataq uyarisqantawan ima riman. Ichaqa manataqmi kay pachapi runakunaqa paypa willakusqantaqa creenkuchu. ³³ Pipas paypa willakusqanpi creen chayqa, yachanmi Diospa nisqanqa, cheqaqpuni kasqanta. ³⁴ Diosmi paymanqa Santo Espiritupa tukuy atiyinta qon mana hark'akuspa. Chaymi Diospa mandamusqan Wawanqa, Diospa nisqankunata willakun. ³⁵ Dios Taytaqa ancha-anchatan Wawantaqa munakun. Chaymi Diosqa tukuy ima kaqkunata Wawanman

qoran, pay kamachinanpaq. ³⁶ Chaymi niykichis, pipas Diospa Wawanpi creeqqa, wiñay kawsayniyoqmi kanqa. Ichaqa Diospa Wawanpi mana creeqkunaga, manan chay wiña-wiñaypaq kawsaytaqa chashkinqakuchu. Aswanmi paykunataqa kikin Diospuni anchata phiñakuspa castiganqa.

4

Samaria llaqtayoq warmiwan Jesús parlasqanmanta

¹ Fariseo religionniyoq runakunan yacharuranku, Jesusqa ashka discipulokunayoq kasqanta, hinallataq Bautizaq Juanmantapas aswan más ashka runakunata Jesús bautizasqanmantawan ima.

² Ichaqa manan kikin Jesuschu bautizaranqa, aswanqa paypa discipulonkunan. ³ Chay fariseo runakunapa rimasqanta yacharuspanmi, Jesusqa Judea provincia lawmanta lloqsiran. Hinaspan Galilea provincia lawman kaqmanta kutiran.

⁴ Chayman rishaspanmi, Jesusqa Samaria provincia ukhunta pasanan karan. ⁵ Hinaspan chay Samaria provincia ukhupi Sicar nisqa llaqtaman Jesusqa chayaran. Chay llaqtaqa karan Joseyman papan Jacob herencia allpa saqetamusqan lugarpa cercanpin. ⁶ Chaypin unu orqonankupaq Jacobpa ruwachisqan pozo karan. Hinaqtinmi chawpi p'unchaw hinaña kaqtin, Jesusqa purimusqanpi pisiparuspa, chay pozo patapi tiyayuran.

⁷ Chaypi Jesús tiyashaqtiinmi, Samaria llaqtamanta huk warmi chay pozoman unu orqoq hamuran. Chaymi Jesusqa chay warmita niran:

—Pozomanta orqomusqayki unuta tomanaypaq qoykuway, nispa.

⁸ (Chay ratopiqa, Jesuspa discipulonkunaqa manan chaypichu karanku). Paykunaqa mikhuna rantikuqmi llaqtata riranku.

⁹ Israel nacionniyoq runakunaqa manan Samaria llaqtayoq runakunawanqa allinpichu apanakuranku, nitaqmi rimanakurankupashchu. Chaymi Samaria llaqtayoq warmiqa Jesusta tapuran:

—¿Israel llaqtayoq runa kashaspaykichu, noqa Samaria llaqtayoq warmi kashaqtiy, unuta mañakuwashankí? nispa.

¹⁰ Hinaqtiinmi Jesusqa chay warmita niran:

—Qanqa manan yachankichu imatachus Dios qoyta munasunki chaytaqa. Nitaqmi pi kasqaytapas yachankichu. Sichus yachawaq chayqa, qanmi aswan noqamanta mañakuwankiman; hinaspas noqa qoykiman kawsay qokuq unuta, nispa.

¹¹ Chaymi chay warmiqa Jesusta khaynata niran:

—Señor, kay pozomanta unuta orqonaykipaqqa, manamá ni imaykipas kanchu; hinaspapas kay pozoqa nishu ukhun kashan. Chayri, ¿maymantataq qanri qowankiman chay kawsay qokuq unutarí? ¹² ¿Qanri ñawpaq abuelonchis Jacobmanta pas aswan más atiyniyoqchu kankí? Paymi kay pozotaqa saqetamuwaranku. Kay pozomantan

paypas, wawankunapas, hinallataq animalninkunapas unutaqa tomaranku, nispa.

¹³ Chaymi Jesusqa contestaran:

—Pipas kay pozomanta unu tomaqqa, kaqmantan ch'akichikunqa. ¹⁴ Noqapa unu qosqayta tomaqmi ichaqa, manaña ni hayk'aqpas ch'akichikunqachu. Chay unuqa pukyumanta t'oqyamuy unu hinan kanqa, runakunaman wiñay kawsayta qonanpaq, nispa.

¹⁵ Chayta uyarispan chay warmiqa, Jesusta niran:

—Señor, chay unutayá qoykuway, manaña ni hayk'aqpas ch'akiwananpaq, hinallataq kay pozomanpas amaña unu orqoq hamunaypaq, nispa.

¹⁶ Chaymi Jesusqa chay warmita niran:

—Rispayki qosaykita waqyamuy; hinaspa kutimuy, nispa.

¹⁷ Hinaqtinmi chay warmiqa Jesusta niran:

—Noqapa qosayqa manan kanchu, nispa.

Chaymi Jesusqa chay warmita niran:

—Arí, cheqaqtapunin ninki: “Manan qosayqa kanchu”, nispayki. ¹⁸ Qanqa pishqa qariwanmi tiyaranki. Kunan tiyasqayki qaripas manan qosaykichu, nispa.

¹⁹ Jesuspa nisqanta uyarispanmi chay warmiqa niran:

—Señor, ¿qanqa Diosmanta willakuq profeta runachus kasqankí? ²⁰ Diostaqa kay moqopin ñawpaq abueloykuqa yupaycharanku. Ichaqa qankuna Israel nacionniyoq runakunan ninkichis, Jerusalén llaqtallapin Diostaqa yupaychana, nispaykichis.

²¹ Saynata niqtinmi, Jesusqa chay warmita niran:

—Creeway, chayamunqan p'unchawkuna; chay p'unchawkunapiqa manan kay moqollapichu, nitaq Jerusalén llaqtallapichu Diostaqa yupaychankichis. ²² Qankuna, Samaria llaqtayoc runakunaqa manan yachankichishchu pis yupaychasqaykichista. Noqayku, Israel nacionniyoq runakunan ichaqa, pi yupaychasqaykutapas yachayku, Israel nacionniyoq runakunamanta Salvaqniykichis hamusqanrayku. ²³ Aswanmi tiempo chayamushañña, Diosmanta cheqaq kaqta yachaspa, Diospa Santo Espiritun yanapaqtin, tukuy sonqonkuwan Diosta yupaychanankupaq. Ichaqa Diosmi munan sayna yupaychanata. ¡Chay tiempon kunan chayaramunña! ²⁴ Diosqa Espiritun, manan cuerpoyoqchu. Chaymi payta yupaychaqkunaqa, Santo Espiritupa yanapasqan, tukuy sonqonkuwan cheqaqtapuni Diosta yupaychananku, nispa.

²⁵ Saynata Jesús niqtinmi, Samaria llaqtayoc warmiqa, Jesusta khaynata niran:

—Noqaqa yachanin Diosmanta Salvawaqninchis Cristo nisqanku Mesías hamunantaqa. Pay hamuspanmi tukuy imakunamantapas cheqaqta yachachiwasunchis, nispa.

²⁶ Chaymi Jesusqa contestaspa niran:

—Noqan Diosmanta Hamuq Salvadorqa kani. Kunanpunin kikinwan parlashanki, nispa.

²⁷ Hinaqtinmi chaykunata parlashaqtinku, Jesupa discipulonkunaqa llaqta risqankumanta chayaramuranku. Hinaspan paykunaqa anchata admirakuranku, Jesusta huk warmiwan

parlashaқта tarimuspanku. Ichaqa manataqmi ni mayqen discipulonpas tapuranchu: “¿Imamantataq chay warmitari tapusharankí? ¿Imamantataq chay warmiwanri parlashankí?” nispaqa.

²⁸ Hinaqtinmi chay Samaria llaqtayoq warmiqa, unu apanan p'uyñunta chaypi saqerusa, llaqtanman kutiran. Hinaspan chay llaqtapi runakunata, khaynata niran:

²⁹ —Hakuchi; hinaspa huk runata rikumuychis. Paymi kunan nimuwan kay kawsay vidaypi tukuy ima ruwasqayta. Icha, ¿paychu Diosmanta Hamuq Salvaqninchisqa kanpas? nispa.

³⁰ Chayta uyarispankun chay llaqtapi tiyaq runakunaqa, Jesuspa kasqanman hamuranku.
³¹ Chay llaqta runakuna hamushaqtinkutaqmi, Jesuspa discipulonkunaqa, Jesusta ruegaranku khaynata:

—Yachachikuq, chikallantapas mikhuykuyá, nispanku.

³² Jesusñataqmi paykunata contestaran:

—Noqapa mikhunayqa kashanmi. Ichaqa manan qankunaqa chay mikhunaytaqa reqsinkichishchu, nispa.

³³ Chayta uyarispankun discipulonkunaqa, tapunakuranku khaynata:

—Paymanri, ¿pitaq mikhunatari aparamunman karan? nispanku.

³⁴ Chaymi Jesusqa niran:

—Noqapa mikhunayqa hanaq pachapi Dios Taytaypa munasqanta ruwaymi. Hinallataq tukuy kamachimuwasqanta ruwaspa cumpliyami.

³⁵ Qankunan ichaqa trigota t'akaruspaykichis ninkichis: “Tawa killamantañan erasaqku”, nispa. Kunanyá uyariwaychis kay nisqayta: Noqaman kay ashka hamuq runakunan, chakrapi eranapaq poqosqa trigo hinaña kashanku.

³⁶ Hinaqtinmi cosechaq runakunaqa, Diosmanta wiñay kawsay premionkuta chashkingaku. Saynapin tarpuqpas hinallataq cosechaqpas, anchata kusikunqaku.

³⁷ Chaymi cheqaqpuni runakunapa rimasqankuqa: “Hukmi tarpuqqa, hukñataqmi cosecha huñuqqa”, nisqanku.

³⁸ Noqan qankunataqa mandaraykichis, mana llank'asqaykichis chakramanta cosechata huñumunaykichispaq. Hukkunan chay chakrapiqqa llank'aranku; ichaqa qankunañataqmi chay llank'asqankutaqa cosechashankichis, nispa.

³⁹ Chaymi chay Samaria llaqtayoq warmiqa, willakuran khaynata: “Paymi kunan nimuwan kay kawsay vidaypi tukuy ima ruwasqayta”, nispa. Chay willakusqanta uyarispankun,

chay Sicar llaqtapi tiyaq ashka runakunaqa, Jesuspi creeranku.

⁴⁰ Hinaqtinmi chay llaqtapi tiyaq runakunaqa, Jesuspa kasqan lugarman chayamuranku. Hinaspan Jesusta ruegakuranku paykunawan kushka qepakunanpaq. Chaymi Jesusqa paykunawan kushka ishka p'unchaw qepakuran.

⁴¹ Hinaqtinmi Jesuspa rimasqanta uyarispanku, runakunaqa aswan más ashkaraq paypi creeranku. ⁴² Hinaspan runakunaqa chay warmita niranku:

—Noqaykuqa manan qanpa willakusqallayki-wanchu creeyku. Aswanqa kikiykupunin kunan uyariyku. Hinaspapas kunanmi yachayku, payqa

cheqaqtapuni kay pachapi runakunata salvananpaq hamusqanmanta, nispanku.

Autoridad jefepa wawanta Jesús sanoyachisqanmanta

⁴³ Jesusqa Samaria llaqtapi ishikay p'unchaw karuspanmi, discipulonkunapiwan kushka Galilea provincia lawman kutiran. ⁴⁴ Chaymanqa riran, kikinpa nisqan cumplikunanpaqmi. Paymi ñawpaqtaraq khaynata niran: “Diosmanta willakuq profeta runaqa manan llaqtanpiqa allin chashkisqaqa kanmanchu”, nispá. ⁴⁵ Ñawpaqtaraqmi Galilea provincia lawpi tiyaq runakunaqa, Jerusalén llaqtaman rispanku, Pascua fiestapi Jesuspa tukuy ima ruwasqanta rikuranku. Chayraykun paykunaqa anchata kusikuspanku, Jesusta chashkiranku.

⁴⁶ Chaymantan Jesusqa Galilea provincia lawpi Caná sutiyoq llaqtaman riran. Chaypin Jesusqa ñawpaqtaraq unuta vinoman tukuchiran. Chay Caná llaqtapin rey Herodes Antipasta yanapaqnin huk autoridad runa kasharan. Chay autoridadpa wawanmi Capernaúm llaqtapiraq onqosqa kasharan. ⁴⁷ Chaymi chay autoridad jefeqa, Jesús Judea provincia lawmanta Galilea provincia lawman hamusqanta yacharuspa, Jesuspa kasqanman riran. Hinaspan Jesusta ruegakuran, wasinman rispa chay onqosqa wawanta sanoyachinanpaq. Chay wawanqa wañuyupa patallanpiñan kasharan. ⁴⁸ Chaymi Jesusqa niran:

—Qankunaqa manan Diospiqa cree-waqchishchu, sichus hatun milagrokunata,

hinallataq Diosmanta señalkunata mana rikuspaqa, nispa.

⁴⁹ Hinaqtinmi chay autoridad jefeqa, Jesusta kaqmanta ruegoakuspa, khaynata niran:

—Yachachikuq, ama hina kaychu, waway manaraq wañurushaqtinyá wasiyman hakuchi, nispa.

⁵⁰ Hinaqtinmi Jesusqa chay autoridad jefeta niran:

—Wasiykiman kutipuy. Wawaykiqa manan wañunqachu, nispa.

Chaymi chay autoridad jefeqa, Jesuspa rimasqanpi creespa, wasinman kutipuran.

⁵¹ Hinaqtinmi wasinman yaqaña chay autoridad jefe chayarushaqtin, serviqnin runakuna taripamuspa niran:

—Wawaykiqa kawsashanmi, nispanku.

⁵² Chaymi chay autoridad jefeqa, serviqnin runakunata tapuran:

—¿Imay horastataq sanoyaruranrí? nispa.

Hinaqtinmi paykunaqa contestaranku:

—Qayninchaw chawpi p'unchaw pasariy horasta hinan fiebrenqa thañirun, nispanku.

⁵³ Chaymi chay autoridad jefeqa yuyariran chay horastapuni Jesuspa khayna nisqanta: “Wasiykiman kutipuy. Wawaykiqa manan wañunqachu”, nispa. Chayta yuyarisanmi, chay jefeqa llapallan familiantin Jesuspi creeranku.

⁵⁴ Kay ishkay kaq milagrotan Jesusqa Judea provincia lawmanta kutimuspa, Galilea provincia lawpi ruwaran.

5

Mana puriq runata Jesús sanoyachisqanmanta

¹ Jesusqa (Galilea provincia lawpi kasqanmantan), Jerusalén llaqtaman kutiran, chaypi Israel nacionniyoq runakunapa fiesta ruwasqankuman rinanpaq. ² Chay Jerusalén llaqtapin huk punku karan “Ovejakunapa punkun” nisqa sutiyoq. Chay punkupa cercanpin huk estanque karan. Chay estanqueq muyuriqninpin karan pishqa corredorkuna. Chay estanquetan hebreo rimaypi niranku “Betesda” nispanku. ³ Chay estanquepa corredorninkunapin ashka onqosqa runakuna karanku pampapi t'ikralayashaq: ñawsakuna, wist'ukuna, hinallataq mana puriq runakuna ima. {Paykunan unu qallchikamunanta suyakuranku. ⁴ Chay unuqa qallchikamuran, huk ángel una-unaymanta chay estanqueman urayamuspa, qonqayllamanta qallchichimuqtinmi. Chaymi chay unu qallchikamuqtin hinalla, pipas primerta chay estanquepi unuman haykuqqa, ima onqoyninmantapas sanoyasqa karan}. ⁵ Chay estanquepa corredorninpin huk mana puriq runa kasharan. Paymi kinsa chunka pusaqniyoq wataña onqosqa karan. ⁶ Jesusqa chay runata pampapi t'ikralayashaqta rikuspanmi, hinallataq unay wataña onqosqanta yachaspanmi, payta tapuran:

—¿Munankichu sanoyayta? nispa.

⁷ Hinaqtinmi chay onqosqa runaqa contestaran:

—Señorlláy, manan ni pipas kanchu, kay estanquepi unu qallchikamuqtin apaykuwananpaq, kikiy rinaykamaqa hukmi ganaruwan, nispa.

⁸ Saynata niqtinmi, Jesusqa chay onqosqa runata niran:

—Hatariy; hinaspa kallapiykita oqarispa ripuy, nispa.

⁹ Hinaqtinmi chay onqosqa runaqa kasqan rattolla sanoyaspa, kallapinta oqarispa ripuran.

Chay sanoyasqan p'unchawqa, Israel nacionniyoq runakunapa samananku p'unchawmi karan. ¹⁰ Chaymi Israel nacionniyoq runakunapa wakin jefenkunaqa chay sanoyasqa runata niranku:

—Manan allinchi samana p'unchawpi kallapiykita q'epiyukuspa purinaykipaqqa, nispanku.

¹¹ Chaymi chay sanoyaq runaqa niran:

—Sanoyachiwaqniy runan khaynata niwaran: “Hatariy; hinaspa kallapiykita oqarispa ripuy”, nispa.

¹² Hinaqtinmi Israel nacionniyoq runakunapa jefenkunaqa tapuranku:

—¿Pitaq chaytari nisuranki: “Hatariy, hinaspa kallapiykita oqarispa ripuy”, nisparí?

¹³ Ichaqa chay sanoyachisqan ratopin Jesusqa ashka runakunapa kasqanmanta, huk lawman pasatamuran. Chayraykun chay sanoyaq runaqa mana yacharanchu, pis chay sanoyachiqnin runa kasqantaqa. ¹⁴ Chaymantan Jesusqa Jerusalén templopi chay sanoyachisqan runata tarispa niran:

—Kunanqa sanoñan kashanki; amañayá huchal-likunkiñachu. Yanqañataq yapamanta huchal-lirukuqtiykiqa ima mana allinpas astawanraq pasarusunkiman, nispa.

¹⁵ Hinaqtinmi chay sanoyaq runaqa Israel nacionniyoq runakunapa jefenkunapa kasqanman rispa, khaynata willaran:

—Noqata sanoyachiwaqniy runaqa, Jesusmi kasqa, nispa.

¹⁶ Chaymi chay jefekunaqa, samana p'unchawpi milagrokunata Jesús ruwasqan-rayku, wañuchinankupaq mashkaranku.

¹⁷ Hinaqtinmi Jesusqa niran:

—Dios Taytayqa sapa p'unchawmi llank'ashan; chaymi noqapas llank'ashani, nispa.

¹⁸ Chay nisqanta uyarispankun, Israel nacionniyoq runakunapa jefekunaqa anchata phiñakuranku. Hinaspan Jesustaqa wañuchiytapuni munaranku, samana p'unchawpi onqosqa runakunata sanoyachisqanmanta, hinallataq “Diosqa Papaymi” nispa Dioswan igualakusqanmantawan ima.

Jesusqa runakunaman kawsayta qonanpaq atiyniyoq kasqanmanta

¹⁹ Chay Israel nación llaqtapi jefekunatan Jesusqa nillarrantaq khaynata:

—Cheqaqtapunin niykichis: Noqa Diospa Wawanqa manan kikiypa munasqayman hinachu imatapas ruwashani. Aswanqa Dios Taytaypa tukuy ima ruwasqantan rikuni; hinaspan Papaypa munasqanman hina ruwashani. ²⁰ Papayqa munakuwanmi. Chaymi tukuy ima ruwasqankunatapas rikuchiwan. Ichaqa qankunan kay milagrokuna ruwasqaymantapas aswan más cosaskunataraq rikuspa, anchata admirakunkichis. ²¹ Imaynan

Papaypas wañusqa runakunaman kawsayta qon, saynallataqmi noqapas pi munasqayman kawsayta qoni. ²² Papayqa manan ni pitapas juzganchu; aswanmi noqata akllawaran, runakunata juzganaypaq, ²³ saynapi Papayta hina noqatapas adorawanankupaq. Noqata mana adorawaqkunaqa, mandamuwaqniy Dios Taytaytapas manallataqmi adorankuchu.

²⁴ Cheqaqtapunin niykichis, pipas palabraykunata uyarispa kasukuqqa, hinallataq mandamuwaqniy Diospipas creenqa chayqa, manañan juzgasqañachu kanqa. Aswanmi wañusqanmanta kawsarimuspa, wiñaypaq kawsayniyoq kanqa. ²⁵ Cheqaqtapunin niykichis: Ñan hora chayaramuña, Diospi mana creeq wañusqa hina runakuna noqata uyariwanankupaq. Sichus noqapa willasqayta kasukunqaku chayqa, wiñaypaqmi kawsanqaku. ²⁶ Imaynan Dios Taytaypas kikinmanta kawsananpaq atiyniyoq, saynallataqmi noqa Wawanmanpas atiyta qowan, kikiymanta kawsayniyoq kanaypaq. ²⁷ Hinaspapas Dios Taytayqa noqamanmi atiyta qowan, llapallan runakunata juzganaypaq. Saynataqa juzgasaq, Diosmanta Hamuq Runa kasqayraykun. ²⁸ Qankunaqa amayá kaykunata nisqayraykuchu admirakuychis. Ichaqa chayamunqan p'unchaw, sepulturapi p'ampasqa kaqkunapas, vozniyta uyarispanku, kawsarispa ²⁹ lloqsimunankupaq. Chay p'unchawmi Diospa munasqanman hina allin kaqkunata ruwaq runakunaqa, wiñaypaq kawsanankupaq kawsarimunqaku. Ichaqa mana

allinkunata ruwaq runakunañataqmi, castigasqa kanankupaq kawsarimunqaku, nispa.

Jesupa willakusqankunaqa cheqaqpuni kasqanmanta

³⁰ Noqaqa manan ni imatapas kikillaymantaqa ruwaymanchu. Aswanmi noqaqa Dios Taytaypa niwasqanman hina juzgani. Chaymi noqapa juzgasqayqa cheqaqpuni. Hinaspapas noqaqa manan munasqaytachu ruwani; aswanqa Dios Taytaypa munasqanman hinan imatapas ruwani. Chaypaqmi Dios Taytayqa mandamuwaran. ³¹ Sichus noqapa favorniypi imatapas kikillaymanta willakuyman chayqa, chay willakusqayqa manan valenmanchu. ³² Ichaqa huk runan testigo kaspas noqapa favorniypi willakuran. Paymi qankunaman noqamanta willasurankichis. Chay willakusqanqa cheqaqpunin. ³³ Qankunaqa noqamanta tapumunankupaqmi, Bautizaq Juanman runakunata kacharankichis. Hinaqtinmi payqa noqamanta cheqaqtapuni paykunaman willamuran. ³⁴ Ichaqa manan noqaqa necesitanichu pipas favorniypi willakunantaqa. Aswanmi kaykunantaqa niykichis, qankuna salvasqa kanaykichispaq. ³⁵ Bautizaq Juanmi tutayaqpi ratashaq lámpara hina qankunapaq karan. Chaymi qankunaqa paypa yachachisqankunawan pisi tiempolla kusikurankichis. ³⁶ Ichaqa noqapa ruwasqaykunan, Bautizaq Juanpa willakusqanmantaqa aswan más importante. Chaymi ruwasqaykunaqa huk testigo hina

llapallan runakunapaq, saynapí Diosmanta Hamuq Runa kasqayta yachanankupaq. ³⁷ Hinaspapas kikin Dios Taytaymi kay pachaman mandamuwaspa, noqamanta allinta riman. Ichaqa qankunaqa manan ni hayk'aqpas Dios Taytaypa rimasqantaqa uyarirankichishchu, nitaqmi ni hayk'aqpas rikurankichishpa. ³⁸ Ichaqa Dios Taytaypa kamachisqankunata uyarishaspaykichispas, qankunaqa manan kasukurankichishchu. Chaymi qankunaqa mandamuwaqniy Dios Taytaypa Wawan kashaqtiypas mana creewankichishchu. ³⁹ Qankunaqa wiñay kawsayniyoq kayta munaspaykichismi, Bibliata anchallataña estudiankichis. Ichaqa noqamanta Bibliapi willakuyta tarishaspaykichispas, ⁴⁰ manan qankunaqa noqapi creeyta munankichishchu. Sichus noqapi creewaqqhis chayqa, wiñaypaqmi Dioswan kawsawaqqhis.

⁴¹ Noqaqa manan runakuna alabawananku-tachu mashkani. ⁴² Hinaspapas noqaqa allintan qankunataqa reqsiykichis. Hinaspapas noqaqa yachallanitaqmi, Diosta mana khuyakuq runakuna kasqaykichista. ⁴³ Noqaqa Dios Taytaypa sutinpin hamurani. Ichaqa qankunaqa manan chashkiwankichishchu. Sichus pi runapas kikinpa sutillanpi hamunman chayqa, paytan ichaqa sumaq khuyakuywanraq chashkiruwaqqhis. ⁴⁴ Qankunaqa, ¡qankuna-purallan alabanakuyta munankichis! ¡Ichaqa Dios alabasunaykichistaqa manan qankunaqa mashkankichishchu! Chayri, ¿imaynataq

noqapiri creewaƣchís? ⁴⁵ Qankunaƣa amayá piensaychishchu Dios Taytaypa ñawpaqñinpi noƣa acusanaymantaƣa. Dios Taytaypa ñawpaqñinpiƣa, manan noƣachu acusasƣaykichis, aswanƣa Moisesmi acusasunkichis, paypa escribisƣan leykunaman hap'ipakuspa mana kasukusƣaykichisrayku. ⁴⁶ Moisesƣa noƣamantan escribisan. Chaymi niykichis, sichus qankuna Moisespa escribisƣan leykunapi cheƣaƣtapuni creewaƣchis chayƣa, noƣapipas creewaƣchismi. ⁴⁷ Saynaƣa Moisespa escribisƣan leykunapi mana creeshaspaykichisri, ¿imaynataƣ noƣapa rimasƣaykunapiri creewaƣchís? nispa.

6

Pishƣa waranƣa runakuna mikhunankupaƣ mi-lagrotu Jesús ruwasƣanmanta

(Mat 14.13-21; Mar 6.30-44; Luc 9.10-17)

¹ Chaymantan Jesúsƣa Galilea laguna ƣochapa waƣ law chimpanman riran. Chay laguna ƣochapa hukñin sutinmi karan Tiberias. ² Jesustaƣa ashka runakunan ƣatikuranku, ñawpaƣtaraƣ ashka runakunata sanoyachisƣan-rayku. ³ Chay laguna ƣochapa chimpanman chayaruspanmi, Jesúsƣa discipulonkunapiwan kushka huk moƣoman riran. Hinaspan chay moƣopi discipulonkunawan kushka tiyayuran. ⁴ Chay p'unchawkunapin Israel nacionniyoƣ runakunapa Pascua fiesta ruwananku ña chayamusharanña. ⁵ Hinaƣtinmi ashkallaña runakuna Jesúspa kasƣanman hamuranku. Chayta rikuspanmi, Jesúsƣa Felipeta tapuran:

—Kay ashkallaña runakuna mikhunanpaqri, ¿maypitaq t'antatari rantiramusunman? nispa.

⁶ Saynataqa Jesusqa tapuran, Felipepa iñiyinta yachanallanpaqmi. Ichaqa Jesusqa ñan yacharanña ima ruwaytapas. ⁷ Hinaqtiinmi Felipeqa Jesusta contestaran:

—Ishkay pachaq p'unchaw jornalpa chanin qolqewan t'antata rantispanchispas, kay ashkallaña runakunamanqa, manan ni chikachikallankapas aypachisunmanchu, nispa.

⁸ Chaymi Jesuspa discipulon Simón Pedropa wawqen Andresqa, Jesusta niran:

⁹ —Kaypin huk warmachapa cebadamanta ruwasqa pishqa t'antan, hinallataq ishka kankasqa challwachanpiwan kashan. Chayllaqa manamá aypanmanchu kay ashkallaña runakunaman rakinanchispaqqa, nispa.

¹⁰ Chaymi Jesusqa discipulonkunata niran:

—Llapallan runakunata tiyachimuychis, nispa.

Hinaqtiinmi discipulonkunaqa pasto-pasto pampapi llapallan runakunata tiyachiranku. Chaypi tiyachisqanku qarikunaqa pishqa waranqa hinan karanku. ¹¹ Chaymantan

Jesusqa t'antata makinpi hap'iyuspa, Diosman graciasta qoran. Graciasta qoruspanmi Jesusqa t'antata partiyuspa, discipulonkunaman qoran, runakunaman paykuna rakimunankupaq. Saynallataqmi kankasqa challwakunawanpas ruwaran. Chaymi chaypi runakunaqa mikhuranku asta saqsanankukama. ¹² Hinaqtiinmi llapallan

runakuna saqsanankukama mikhuruqtinku, Jesusqa discipulonkunata niran:

—Puchuqkunata huñumuychis ama usunanpaq, nispa.

¹³ Chaymi Jesuspa discipulonkunaqa chay pishqa t'anta rakisqankumanta puchuqkunata, chunka ishkayniyoq canasta hunt'ataraq huñumuranku. ¹⁴ Hinaqtinmi chaypi runakunaqa, Jesuspa chay milagro ruwasqanta rikuspanku, khaynata niranku:

—Cheqaqtapunin kay runaqa Diosmanta willakuq profeta. Paymi kay pachaman hamunan karan, nispanku.

¹⁵ Hinaqtinmi Jesusqa cuentata qokuran chaypi kaq runakuna Jesusta hap'iruspa, reyninku kananpaq churay munasqankuta. Chayraykun Jesusqa huk orqoman kaqmanta pasatamuran, chaypi sapallan kananpaq.

*Laguna qocha hawapi Jesús purisqanmanta
(Mat 14.22-27; Mar 6.45-52)*

¹⁶ Ña tutayaramushaqtinñan Jesuspa discipulonkunaqa chay hatun laguna qochaman riranku.

¹⁷ Hinaspan huk boteman wicharuspanku, laguna qochapa waq law chimpanpi Capernaúm llaqtaman riranku. Risqanku ratoqa ñan tutaña karan. Jesusñataqmi ichaqa mana paykunawan kushkachu riran. ¹⁸ Hinaqtinmi qonqaylamanta chay botepi rishaqtinku nishuta wayrawayramuqtin, laguna qochapi unu qallchikamuspa altomanraq oqarikamuran. ¹⁹ Chaymi discipulokunaqa pishqa otaq soqta kilometrota hinaña rishaspanku, laguna qochapi unuq hawan-takama hamushaqta Jesusta rikururanku. Hinaspan risqanku boteman Jesús ashuyamusqanta

rikuspanku, paykunaqa anchata mancharikuranku. ²⁰ Hinaqtiinmi Jesusqa paykunata niran:

—¡Noqan kani! ¡Ama mancharikuychishchu! nispa.

²¹ Chaymi discipulonkunaqa risqanku botepi ancha kusikuywan Jesusta chashkiranku. Ichaga chay ratollataqmi chay risqanku llaqtamanpas chayaranku.

Jesusta runakuna mashkasqankumanta

²² Paqarisnintin p'unchawmi, laguna qochapa waq lawninpi qepamuq runakunaqa cuentata qokuranku ch'ullalla bote chaypi kasqanta. Hinaspapas paykunaqa yacharankun Jesusqa discipulonkunawan botepi mana risqanta.

²³ Chaymi chay ratolla huk botekunapi Tiberias llaqtamanta runakuna chayamuranku. Hinaspan chay runakunaqa qepakuranku, maypichus Jesusqa Diosman graciasta qospa t'antata runakunaman mikhuchiran, chay lugarpa ladonpi.

²⁴ Hinaqtiinmi chay runakunaqa, Jesusta hinallataq discipulonkunatawan chay botekunapi mana hamusqanta rikuspanku, huk botekunaman wicharanku. Hinaspan paykunaqa Capernaúm llaqtakama mashkaq riranku.

Jesusqa kawsay t'anta kasqanmanta

²⁵ Jesusta mashkaq runakunaqa, Galilea laguna qochapa waq law chimpanman rispankun, Jesusta chaypi tariranku. Hinaspan khaynata tapuranku:

—Yachachikuq, kay lugarmanni, ¿hayk'aqtaq chayaramuranki? nispanku.

26 Hinaqtiinmi Jesusqa paykunata contestaspa, khaynata niran:

—Cheqaqtapunin niykichis, qankunaqa manan milagrokuna ruwasqayta entien-desqaykichisraykuchu mashkawashankichis. Aswanqa t'antata saqsanaykichiskama mikhusqaykichisraykun, qankunaqa mashkawashankichis.

27 Chaymi niykichis, qankunaqa amayá tukukuq mikhunallapaqchu llank'aychis. Aswanqa mana tukukuq wiñay kawsay mikhunapiyá preocupakuychis. Chay mikhunatan noqa Diosmanta Hamuq Runaqa wiñaypaq kawsanaykichispaq qosqaykichis. Chaypaqmi Dios Taytayqa atiyta noqaman qowan, nispa.

28 Saynata Jesús niqtiinmi, chay runakunaqa payta tapuranku khaynata:

—Diospa munasqanta ruwanaykupaqri, ¿imatataq noqaykuri ruwaykuman? nispanku.

29 Hinaqtiinmi Jesusqa paykunata contestaspa niran:

—Diosqa munan, noqapi qankuna creenaykichistan. Paymi noqata kay pachaman mandamuwaran, nispa.

30 Chaymi runakunaqa kaqmanta Jesusta tapullarankutaq khaynata:

—Noqayku qanpi creenaykupaqri, ¿ima milagrotataq ruwankí? ¡Rikuchiwaykuyá ima milagrollatapas qanpi creenaykupaq! 31 Ñawpaq tiempopi abueloykuqa, ch'inñeq lugarkunapi purishaspankun “maná” nisqa sutiyoq t'antata mikhuranku. Chaymi Bibliapi escribisqa kashan:

“Diosmi cielomanta mikhunankupaq t'antata qomuran”, nispa.

³² Chaymi Jesusqa paykunata contestaspa niran:

—Cheqaqtapunin niykichis, manan Moiseschu chay t'antataqa ñawpaq abueloykichiskunamanqa qoran, aswanqa Dios Taytaymi. Chaymi kunanpas qankunamanqa kikin Dios Taytaypuni cielomanta cheqaq t'antataqa qosunkichis. ³³ Diosmi chay cheqaq t'antataqa hanaq pachamanta mandamuran, runakunaman wiñay kawsayta qonapaq, nispa.

³⁴ Hinaqtinmi Jesuspa nisqanta uyarispanku, chay runakunaqa niranku:

—Señor, chay t'antatayá sapa kutin qowayku, nispanku.

³⁵ Chaymi Jesusqa paykunata niran:

—Noqan kani chay kawsay t'antaqa, hinallataq runakunaman kawsay qoqpas. Pipas noqaman hamuqqa, manan hayk'aqqas yarqachikunqachu. Hinallataq pipas noqapi creeqqa manan hayk'aqqas ch'akichikunqachu.

³⁶ Ichaqa saynata nishaqtiypas, hinallataq milagrokuna ruwasqayta rikushaspaykichispas, manan qankunaqa noqapiqa creenkichishchu.

³⁷ Dios Taytaypa llapallan qowasqan runakunaqa, noqapin creenqaku. Pipas noqapi creeqtaqa chashkisaqmi. Hinaspapas paykunataqa manan ni hayk'aqqas wikch'usaqchu. ³⁸ Noqaga manan munasqayta ruwanaypaqchu hanaq pachamantaqa hamurani, aswanqa Dios Taytaypa munasqanta ruwanaypaqmi. ³⁹ Dios Taytayqa kay pachamanmi mandamuwaran.

Hinaspan payqa mana munanchu qowasqan runakunata ni ch'ullallatapas chinkachinayta. Aswanmi payqa juicio p'unchawpi paykunata kawsarichinayta munan. ⁴⁰ Ichaqa Dios Taytaypa munayninga kaymi: pipas Diospa Wawanta rikuspa, paypi creeqqa, wiñay kawsayniyoqmi kanqa. Sayna creeqtaqa juicio p'unchawpin noqa kawsarichimusaq, nispa.

⁴¹ Chaymi Israel nacionniyoq runakunaqa, “Noqan kani hanaq pachamanta hamuq kawsay t'anta” nispa Jesús nisqanta uyarispankun, Jesuspa contranpi rimayta qallariranku.

⁴² Hinaspan paykunapura ninakuranku:

—Payqa, ¿manachu Joseypa wawan? Noqanchisqa reqsishanchismá tayta mamantaqa. Chayri, ¿imanaqtintaq payri nin: “Hanaq pachamantan hamuni”, nisparí?

⁴³ Chaymi Jesusqa paykunata contestaspa niran:

—Qankunapuraqa amayá mana allinkunataqa rimapakuychishchu. ⁴⁴ Dios Taytaymi noqataqa mandamuwaran. Chaymi niykichis, manan ni pipas kkillanmantaga noqapiqa creenmanchu, sichus Dios Taytay mana yanapaqtinqa. Chaymi noqapi creeq runakunataqa wiñaypaq kawsanankupaq juicio p'unchawpi kawsarichisaq. ⁴⁵ Kaykunaqa Diosmanta willakuq ñawpaq profeta runakunapa escribisqanpin khaynata nishan: “Diosmi yachachinqa llapallan runakunataqa”, nispa. Chaymi Dios Taytaypa rimasqankunata uyarispa, paymanta allinta yachaqkunaqa, noqaman

hamunqaku, (noqapi creespa discipuloykuna kanankupaq).

⁴⁶ Manan ni pipas Dios Taytayaqa rikuranchu. Aswanqa Diosmanta noqa hamuqllan paytaqa rikuni. ⁴⁷ Chaymi cheqaqtapuni niykichis, “pipas noqapi creeq runakunan wiñay kawsayniyoq kanqaku”, nispa. ⁴⁸ Noqan kani wiñay kawsay qoq t'antaqa. ⁴⁹ Ñawpaq abueloykichiskunaqa ch'inñeq lugarkunapi kashaspankun “maná” nisqa t'antata mikhuranku. Ichaqa paykunaqa, chay t'antata mikhushaspankupas wañurankun. ⁵⁰ Noqan kani hanaq pachamanta urayamuq cheqaq t'antaqa. Chaymi pipas kay cheqaq t'antata mikhuqqa, wiñaypaq kawsanqa. ⁵¹ Noqan kani hanaq pachamanta urayamuq kawsaq t'antaqa. Sichus pipas kay kawsaq t'antata mikhuqqa, wiñaypaqmi kawsanqa. Chay qosqay kawsaq t'antaqa, noqapa cuerpoymi. Chay t'antatan noqaqa qosaq, pipas noqapi creeqkuna wiñay kawsayniyoq kanankupaq, nispa.

⁵² Chaykunata Jesús niqtinmi, chay Israel nacionniyoq runakunaqa, paykunapura Jesuspa contranpi rimaspanku, discutinakuranku khaynata:

—Kay runari, ¿imaynataq kikinpa cuerpontari mikhuchiwasunman? nispanku.

⁵³ Hinaqtinmi Jesusqa paykunata niran:

—Cheqaqtapunin niykichis, sichus noqa Diosmanta Hamuq Runapa cuerpoyta, qankuna mana mikhunkichishchu, hinallataq yawarniytapas mana tomankichishchu chayqa, manan wiñay kawsayniyoqchu

kankichis. ⁵⁴ Chaymi pipas cuerpoyta mikhuqqa, hinallataq yawarniytapas tomaqqa, wiñaypaq kawsanqa. Saynallataqmi juicio p'unchaw chayamuqtinpas kawsarichimusaq. ⁵⁵ Cheqaqtapunin niykichis, noqapa cuerpoyqa cheqaq t'antan; hinallataq yawarniypas cheqaq tomanan. ⁵⁶ Chaymi pipas noqapa cuerpoyta mikhuqqa, hinallataq yawarniytapas tomaqqa, noqawanmi kashan; saynallataqmi noqapas paywan kashani. ⁵⁷ Kachamuwaqniy Dios Taytayqa wiñay kawsayniyoqmi. Saynallataqmi noqapas payrayku wiñay kawsayniyoq kani. Saynallataqmi pipas noqapa cuerpoyta mikhuqqa, noqarayku wiñay kawsayniyoq kanqa. ⁵⁸ Noqaqa hanaq pachamanta hamuq t'antan kani. Hinaspapas noqaqa manan ñawpaq abueloykichiskunapa mikhusqan maná t'anta hinachu kani. Paykunaqa chay t'antata mikhushaspankupas, wañullarankun. Ichaqa pipas kay pachaman hamuq t'antata mikhuqqa, (noqapi creesqanraykun) wiñaypaq kawsayniyoq kanqa, nispa.

⁵⁹ Jesusqa Diosmanta yachachina sinagoga wasipin chaykunata runakunaman yachachiran Capernaúm llaqtapi kashaspa.

Jesuspa palabranqa wiñay kawsanapaq kasqanmanta

⁶⁰ Hinaqtinmi Jesuspa yachachisqankunata uyarispanku, payta qatikuq wakin runakunaqa, khaynata niranku:

—Ancha sasan kay rimasqankunaqa. ¿Pitaq kay rimasqankunawanri acuerdopi kanman? nispanku.

⁶¹ Hinaqtinmi Jesusqa paykunapura rimapakusqankuta yachaspa, khaynata niran:

—Qankunari, ¿kay nisqaykunawanchu phiñakuspa chaykunata rimapakushankichís?

⁶² Aswanqa, ¿ima niwaqchistaq noqa Diosmanta Hamuq Runata hanaq pachaman kutipusqayta rikuwaspaykichisrí? ⁶³ Diospa Santo Espiritunmi runakunamanqa wiña-wiñaypaq kawsayta qon. Runakunaqa manan ni pipas wiñaypaq kawsaytaqa atinmanchu. Ichaqa kay rimasqaykunaqa, Santo Espiritumantan hamun. Paymi noqapi creeqkunamanqa wiñay kawsayta qon. ⁶⁴ Ichaqa kashanraqmi, qankuna ukhumanta noqapi mana creeq runakuna, nispa.

Jesusqa saynataqa niran, pikunas paypi mana creeq runakuna kasqanta yachaspanmi, hinalataq pis payta traicionananpaq runa kasqanta ñawpaqmantaraq yachasqanraykun. ⁶⁵ Chaymi Jesusqa nillarantaq:

—Qankunamanqa ñan niraykichishña, manan mayqenniychispas noqapi creeytaqa atiwaqchishchu, sichus Dios Taytay qankunata mana yanapasuqtiykichisqa, nispa.

⁶⁶ Saynata Jesús rimaqtinmi, payta qatikuq ashka discípulo runakunaqa, ishkaspa ripuranku. Hinaspan Jesuswanqa chay ratomantapacha manaña purirankuñachu. ⁶⁷ Chaymi Jesusqa chunka ishkanioq discipulonkunata tapuran:

—Icha, ¿qankunapas ripuytachu munashan-kichís? nispa.

⁶⁸ Hinaqtinmi Simón Pedroqa contestaran:

—Señor, noqaykuri, ¿pimantaq riykuman? Qanpa rimasqaykikunallan wiñay kawsay qokuqqa. ⁶⁹ Chaymi noqaykuqa qanpi creeyku; hinallataq yachayku qanqa Diosmanta Hamuq Salvadorniyku kasqaykita, nispa.

⁷⁰ Hinaqtinmi Jesusqa niran:

—Qankunataqa chunka ishkayniyogtan akllaraykichis. Ichaqa hukniykichismi qankuna ukhumanta huk demonio kashan, nispa.

⁷¹ Saynataqa Jesusqa rimaran, Simonpa wawan Judas Iscariotemantan. Paymi Jesustaqa traicionaspa wañuchinankupaq entreganan karan. Chay Judas Iscarioteqa Jesuspa chunka ishkayniyog discipulonkunamanta huknin kaqmi karan.

7

Jesusta wawqenkuna paypi mana creesqanku-manta

¹ Huk tiempo pasaruqtinmi, Jesusqa Galilea provincia law llaqtakunapi puriran. Hinaspan payqa Judea provincia lawpi llaqtakunaman riyta mana munaranchu, chaypi Israel nacionniyoq runakunapa jefenkuna wañuchinankupaq Jesusta mashkasqankurayku. ² Chay p'unchawkunapin Israel nacionniyoq runakunapa ramada fiesta ruwananku chayamusharanña. ³ Chaymi Jesusta wawqenkunaqa, Jesusta khaynata niranku:

—Judea lawpi fiestamanqa rinaykin, discipuloykikuna chaypi milagro ruwasqaykita rikunankupaq. ⁴ Pipas runakunawan reqsichikunapaq imatapas ruwaspaqa, manan pakallapichu ruwan. Saynaqa milagrokunata ruwaspaykiqa, llapallan runakuna rikunanpaqyá ruway, nispanku.

⁵ Saynataqa Jesuspa wawqenkunaqa niranku, paykunapas Jesuspi mana creesqankuraykun. ⁶ Hinaqtinmi Jesusqa paykunata contestaspa niran:

—Jerusalén llaqtaman rinaypaqqa manaraqmi tiempoqa chayamunraqchu. Qankunapaqmi ichaqa ima tiempo pas allinlla. ⁷ Kay pachapi runakunaqa manan qankunataqa cheqnikusunkichishchu. Noqatan ichaqa cheqnikuwanku, tukuy mana allinkuna ruwasqankumanta, paykunaman willasqayrayku. ⁸ Chay fiestamanqa qankunallaragyá rishaychis. Noqapaqqa manaraqmi reqsichikunay tiempoqa chayamunraqchu, nispa.

⁹ Jesusqa saynata wawqenkunata niruspanmi, Galilea provinciallapi qepakuran.

Ramada fiesta ruwasqankupi Jesús kasqanmanta

¹⁰ Jesuspa wawqenkuna fiestaman pasaqtinkun, Jesuspas mana ni pipa yachasqallan chay fiestaman riran. ¹¹ Chaymi chay fiestapi, Israel nacionniyoq runakunapa jefenkunaqa Jesusta mashkaranku, khaynata ninakuspanku:

—Chay runari, ¿maypitaq kunan kashan? nispanku.

¹² Llapallan chay fiestapi kaq runakunan Jesusmanta rimaranku. Wakinmi niranku:

—Payqa allin sumaq runan, nispanku.

Hukkunataqmi niranku:

—Payqa runakunata engañaq runan, nispanku.

¹³ Ichaqa Jesusmanta rimaq runakunaqa pakallapin chaykunataqa rimaranku, Israel nación llaqtayoq runakunapa jefenkunata manchakusqankurayku.

¹⁴ Hinaqtinmi chawpi fiestaña kashaqtin, Jesusqa Jerusalén temploman haykuran. Hinaspan chay templopi yachachiyta qallariran. ¹⁵ Chaymi Israel nacionniyoq runakunapa jefenkunaqa Jesuspa yachachisqanta uyarispanku admirasqallaña karanku. Hinaspan paykunaqa ninakuranku khaynata:

—Kay runari, ¿imaynanpitaq kaykunatari yachan, yachayniyoq runakunapa mana yachachisqan kashaspanrí? nispanku.

¹⁶ Hinaqtinmi Jesusqa paykunata contestaspa niran:

—Noqaqa manan kkillaymantachu yachachini. Aswanqa Diosmi noqataqa mandamuwaran, paypa niwasqanta yachachinaypaq. ¹⁷ Sichus pipas Diospa munayninman hina kasukuq runaqa, yachanqan kay yachachisqaykunaqa Diosmanta kasqanta, hinallataq rimasqaykunas mana noqallamantachu kasqanta. ¹⁸ Pipas munasqallanta riman chayqa, kikin alabasqa kayllatan mashkan. Noqan ichaqa munani, mandamuwaqniy Taytay alabasqa kananta. Chaymi noqaqa cheqaqtapuni rimani.

19 Qankunaqa Moisespa escribisqan leykunatan chashkirankichis. Ichaqa chay leykunataqa manan ni mayqenniychisipas kasukurankichishchu. Chayri, ¿imanaqtintaq qankunari wañuchiwayta munashankichís? nispa.

20 Hinaqtinmi runakunaqa Jesusta contestaspa niranku:

—Qantaqa diablon rimachimushasunki. ¿Pitaq qantari wañuchiyta munashasunki? nispanku.

21 Hinaqtinmi Jesusqa khaynata niran:

—Qankunaqa samana p'unchawpi huk milagro ruwasqaywanmi ancha admirasqallaña kashankichis. 22 Ichaqa Moisesmi qankunaman qosurankichis, circuncisión costumbre kamachikuyta, samana p'unchawpiña tupamuqtinpas ruwanaykichispaq. Chay kamachikuyqa manan Moisespa kamachisqanchu karan. Aswanqa ñawpaq Abrahampa, Isaacpa, hinallataq Jacobpa kawsasqan tiempomantapachan karan.

23 Chaymi qankunaqa Moisespa kamachisqanta kasukuspa, samana p'unchawña kashaqtinpas, chay circuncisión costumbreta huk wawapi ruwankichis. Chayri, samana p'unchawpi huk onqosqa runata sanoyachiqtiryi, ¿imanaqtintaq qankunari noqawan phiñakunkichís? 24 Saynaqa, amayá qankunaqa ruwasqayta qawarispallachu “manan allinchu” niychis. Aswanqa allinta piensaspayá cheqaq kaqta imatapas rimaychis, nispa.

¿Pitaq Jesusrí?

25 Jerusalén llaqtapi tiyaq wakin runakunan tapunakuranku khaynata:

—Manachu kay runari, ¿wañuchinankupaq mashkasqanku runa? ²⁶ Qawariychisyá, payqa waqpin runakunawan parlashan; ichaqa manataqmi pipas ni imallatapas ninchu. ¿Icha cheqaqtachu kay llaqtanchispi autoridadkunaqa yacharunkupas payqa Diosmanta Hamuq Salvador kasqanta? ²⁷ Noqanchisqa yachanchismi maymanta kay runa kasqantaqa. Ichaqa Diosmanta Hamuq Salvaqninchis hamuqtinqa, manan ni pipas yachanqachu maymanta hamusqantapas, nispanku.

²⁸ Runakuna chaykunata rimaqtinkun, Jesusqa templopi yachachiran. Hinaspan altota rimaspa niran khaynata:

—Qankunari, ¿creenkichishchu reqsiwanaykichispaq? ¡Qankunaqa manan yachankichishchu maymanta noqa kasqaytaqa, hinallataq pis kasqaytapas! Hinaspapas noqaqa manan kikiillaymantachu hamurani. Aswanqa noqata mandamuwaqniymi cheqaq kaqta riman. Paytan ichaqa mana qankunaqa reqsinkichishchu. ²⁹ Noqan ichaqa payta reqsini. Paymantan noqaqa hamuni; hinaspapas paymi noqataqa kay pachaman mandamuwaran, nispa.

³⁰ Saynata niqtinmi, Jerusalén llaqtayoq wakin runakunaqa presochayta munaranku. Ichaqa manan mayqenninkupas atrewekurankuchu hap'inankupaqqa, wañuchinankupaq tiempo manaraq chayamusqanrayku. ³¹ Hinaqtinmi ashka runakuna Jesuspi creespanku, khaynata niranku:

—Diosmanta Hamuq Salvadorninchis Cristo hamuspari, ¿kay runamanta aswan más hatun milagrokunataraqchus ruwanqa? Manan ni pipas pay hinaqa khayna hatun milagrokunataqa ruwayta atinmanchu. (Chaymi creenchi, payqa cheqaqtapuni Diosmanta Hamuq Salvadorninchis Cristo kasqanta), nispanku.

Jesusta presochanankupaq hap'iy munasqankumanta

³² Fariseo religionniyoq runakunan uyariranku, Jesusmanta llaqtapi runakuna rimasqankuta. Chaymi paykunaqa templopi serviq sacerdotekunapiwan ima, templota cuidaq guardiakunata mandaranku, Jesusta hap'ispa presota apamunankupaq. ³³ Hinaqtinmi Jesusqa runakunata niran:

—Noqaqa chikan tiempollañan qankunawan kushkaqa kasaq. Chaymantan noqaqa mandamuwaqniypa kasqanman kutipusaq. ³⁴ Hinaqtinmi qankunaqa mashkawankichis, ichaqa manataqmi tariwankichishchu. Hinaspapas qankunaqa, noqapa kasqaymanqa, manan atiwaqchishchu riytaqa, nispa.

³⁵ Saynata Jesús niqtinmi, Israel nacionniyoq runakunapa jefenkunaqa paykunapura tapunakuranku khaynata:

—Kay runari, ¿maymantaq ringa mana tariy atinapaqri? Icha, ¿huk law nacionkunapi Israel nacionniyoq llaqtamasinchis runakunaman rispachu, chay griego rimayniyoq runakunaman yachachimunqa? ³⁶ Kay runaqa khaynatan nishan: “Qankunaqa mashkawankichismi;

ichaqa manataqmi tariwankichishchu. Hinaspapas qankunaqa, noqapa kasqaymanqa, manan atiwaqchishchu riytaqa”, nispa. Chay nisqanwanri, ¿ima ninantataq nishan? nispankun tapunakuranku.

Kawsay qokuq unumanta

³⁷ Ramada fiesta tukukuy hatun p'unchawpin, Jesusqa sayariyuspa, altota rimaspa, khaynata niran:

—Pipas ch'akichikuqqa, noqaman hamuchun; hinaspa kawsay qokuq unuta tomachun. ³⁸ Pipas tukuy sonqonmanta noqapi creenqa chayqa, Bibliapi nisqanman hinan: “Paypa sonqonmantaqa kawsashaq unu puririnqa”, nispa.

³⁹ Jesusqa kaykunataqa rimaran, paypi creeq llapallan runakuna Santo Espirituta chashkinankumantan. Ichaqa Santo Espirituqa manaraqmi paykunamanqa hamuranraqchu, Jesusqa kawsarinpuspa hanaq pachaman manaraq ripusqanrayku.

Runakuna Jesusrayku rakinakusqankumanta

⁴⁰ Hinaqtinmi chaypi wakin kaq runakunaqa, Jesuspa rimasqanta uyarispanku, khaynata nina kuranku:

—Kay runaqa cheqaqtapunin Diospa mandamusqan profeta, nispanku.

⁴¹ Wakin runakunataqmi niranku:

—Payqa Diosmanta Hamuq Salvawaqninchismi, nispanku.

Hukkunañataqmi niranku:

—Diosmanta Hamuq Salvawaqninchisqa manan Galilea provincia lawmantachu

hamunqa. ⁴² Ichaqa Bibliapin khaynata nishan: “Diosmanta Hamuq Salvawaqninchisqa ñawpaq rey Davidpa mirayninmantan kanan, hinallataq Davidpa llaqtan Belén llaqtapin nacenqapas”, nispa.

⁴³ Chaymi runakunaqa pis Jesús kasqanmanta mana acuerdopichu karanku. Hinaspan paykunaqa Jesusrayku rakinakuranku. ⁴⁴ Hinaqtinmi wakin runakunaqa Jestusa presota hap'iruyta munaranku. Ichaqa manataqmi ni mayqen-ninkupas atrevekurankuchu hap'iytaqa.

Autoridadkuna Jesuspi mana creesqankumanta

⁴⁵ Fariseo religionniyoq runakunapa, hinallataq sacerdotekunapa jefenkunapa kasqanmanmi, templota cuidaq guardiakunaqa kutimuranku. Hinaqtinmi chay fariseokunaqa sacerdotekunapiwan ima chay guardiakunata, khaynata tapuranku:

—Jesustari, ¿imanaqtintaq mana apamuran-kichishchú? nispanku.

⁴⁶ Chaymi chay guardiakunaqa khaynata con-testaranku:

—¡Manan ni pipas chay runa hinaqa ni hayk'aqpas rimaranchu! nispanku.

⁴⁷ Hinaqtinmi fariseo religionniyoq runakunaqa, khaynata niranku:

—¿Qankunatapas chay Jesuschu en-gañaramusunkichishña? ⁴⁸ Kay Israel nación llaqtapi autoridadkunamanta, hinallataq fariseo religionniyoq runakunamantapas, ¿mayqellankupas chay Jesupiri creeshankuchú? Manan. ⁴⁹ Hinaspapas Jesuspi creeq runakunaqa

Moisespa escribisqan leykunataqa manan yachankuchu. Chayraykun paykunaqa maldecisqa kanqaku, nispanku.

⁵⁰ Chaypin fariseo religionniyoq Nicodemo sutiyoq runa kasharan. Paymi Jesuswan parlananpaq ñawpaqtaraq tutalla risqa. Paymi wakin fariseo religionniyoq runakunata niran:

⁵¹ —Moisespa escribisqan leyninchisman hinaqa, manan ni pi runatapas acusasunmanchu manaraq parlasqanta uyarishaspaqa, nitaqmi mana allin ruwasqankunamantapas manaraq allinta yachashaspaqa acusasunmanchu, nispa.

⁵² Chay nisqanta uyarispankun, wakin fariseo religionniyoq runakunaqa, contestaspa niranku:

—¿Qanpas, Galilea provincia lawmantachu kanki? Bibliatayá allinta estudiay. Saynata estudiaspaykin yachanki, Galilea lawmantaqa manan ni pi profetapas hamuranchu, nispanku.

⁵³ {Chaykunata discutiruspankun, paykunaqa wasinkuman ripuranku.

8

Waqllikuq warmita Jesusman apamusqankumanta

¹ Jesusqa Olivos sutiyoq moqomanmi riran.

² Paqarisnintin p'unchawñataqmi Jesusqa tutallamanta temploman kutimuran. Chaymi templopi kasqanta rikuspanku, runakunaqa payman hamuranku. Hinaqtinmi Jesusqa tiyayuspa paykunata yachachiran. ³ Chaymanmi leykunata yachachiq runakunaqa, fariseo religionniyoq runakunapiwan, huk warmita waqllikushaqta tariramuspa, temploman

apamuranku. Hinaspan runakunapa chawpinpi sayaykachispa, ⁴Jesusta khaynata niranku:

—Yachachikuq, kunanmi noqayku tarimuyku kay warmita huk qariwan waqllikushaqta. ⁵Moisespa escribisqan leypiqa yachachiwankun khayna clase warmikunataqa, rumiwan p'anashaspalla wañuchinaykupaq. Qanri, ¿ima ninkitaq? nispanku.

⁶Jesustan saynata tapuranku, imaynanmantapas pantarachiya munaspanku, hinaspa chayman hinalla huchachanankupaq. Hinaqtinmi Jesusqa pampaman k'umuyuspa, dedonwan allpapi escribiran. ⁷Chaymi yapa-yapamanta tapu-payaqtinku, Jesusqa k'umusqanmanta sayarispas, paykunata niran:

—Sichus mayqenllaykichispas mana huchayoq kaspaqa, kay warmita rumiwan p'anayta qallarimuychis, nispa.

⁸Chayta niruspanmi, Jesusqa pampaman kaq-manta k'umuyuran. Hinaspan allpa pampapi yapamanta escribiran. ⁹Hinaqtinmi Jesuspa nisqanta uyariruspanku, chaypi kaq runakunaqa huchayoq kasqankuta yachakuranku. Hinaspan kuraq kaqmanta asta sullk'a kaqkama, ch'ulla-ch'ullallamanta ripuranku. Chaymi chay warmiqa sapallanña Jesuspa ladonpi qeparuran. ¹⁰Hinaspan Jesusqa sayarispas, chay huchachaq runakunata mana rikuspa, chay warmita tapuran:

—¿Maytaq chay huchachasuqniyki runakunari? ¿Manachu mayqellanpas condenasuranki? nispa.

¹¹Chaymi chay warmiqa Jesusta contestaran:

—Señor, manan ni mayqen runapas conde-nawanchu, nispa.

Hinaqtinmi Jesusqa niran:

—Noqapas manan condenaykichu. Kunanqa ripuy; hinaspa amaña kaqmantaqa huchallikun-kichu, nispa.}

Jesusqa k'anchay kasqanmanta

¹² Jesusqa runakunatan kaqmanta nillarantaq:

—Noqan runakunapaq k'anchay kani. Pipas no-qapi creeqqa manan tutayaqpi hinachu purinqa. Aswanqa noqapa k'anchayniywanmi kawsanqa, nispa.

¹³ Chaymi fariseo religionniyoq runakunaqa ni-ranku:

—Qanqa kikillaykimanta alabakuspan rimashanki. Manan sayna rimasqaykiqa cheqaqchu. ¿Imaynanpitaq noqaykuri yachaykuman rimasqayki cheqaq kasqantari? nispanku.

¹⁴ Hinaqtinmi Jesusqa paykunata contestaspa niran:

—Kikillaymanta noqa rimani chaypas, noqapa rimasqayqa cheqaqpunin. Noqaqa yachanin maymanta hamusqaytapas, hinallataq mayman risqaytapas. Ichaqa qankunaqa manan yachankichishchu ni maymanta hamusqayta nitaq mayman risqaytapas. ¹⁵ Qankunaqa juzgankichis munasqaykichisman hinallan. Noqan ichaqa mana ni pitapas yanqapuniqa juzganichu. ¹⁶ Runakunata noqa juzgaspayqa, cheqaqtapunin juzgani. Ichaqa manan noqaqa sapallaychu juzgani. Aswanqa mandamuwaqniy

Dios Taytaymi noqawan kushka juzgan. ¹⁷ Saynatan Moisespa escribisqan leypipas nishan: “Ishkay testigopa kaqla rimasqanmi necesitakun, imapas allin cheqaq kasqanta creenapaqqa”, nispa. ¹⁸ Noqan chay huknin testigo kani. Chaymi noqaqa kikiymanta cheqaqta rimani. Huknin testigotaqmi Papay. Chaymi paypas noqamanta cheqaqta riman, nispa.

¹⁹ Saynata niqtinmi, chaypi kaq fariseo religion-niyoq runakunaqa Jesusta, khaynata tapuranku:

—¿Maypitaq papaykiri kashan? nispanku.

Chaymi Jesusqa contestaspa niran:

—Qankunaqa manan noqataqa reqsi-wankichishchu. Chaymi Taytaytapas mana reqsinkichishchu. Sichus noqata reqsiwankichisman chayqa, Taytaytapas reqsiwaqchismi, nispa.

²⁰ Jesusqa kaykunatan rimaran templopi ofrenda churanankupa ladonpi yachachishaspa. Ichaqa manan ni pipas presochanankupaqqa hap'irankuchu, Jesuspa wañunan hora manaraq chayamusqanrayku.

Jesuspi mana creeq runakuna hanaq pachaman mana rinankumanta

²¹ Jesusqa kaqmantan nillarantaq khaynata:

—Noqaqa ripusaqñan. Chaymi qankunaqa mashkawankichis. Ichaqa (noqapi mana creesqaykichisraykun), qankunaqa huchal-aykichispi wañunkichis. Chaymi noqapa risqaymanqa mana riytaqa atiswaqchishchu, nispa.

²² Chaymi Israel nacionniyoq runakunapa jefenkunaqa niranku:

—Kay runaqa icha, ¿kikillanmantachu wañuyta piensashanpas? Chaypashchá payqa niwashanchis: “Noqapa risqaymanqa manan riytaqa atiwaqchishchu”, nispá.

²³ Chaymi Jesusqa chay ninakusqankuta yachaspa niran:

—Qankunaqa kay pachamantan kankichis. Noqan ichaqa hanaq pachamanta kani. Qankunaqa kay pachallamanmi pertenecenkichis, noqan ichaqa hanaq pachaman perteneceni.

²⁴ Chaymi qankunataqa niraykichis: “Sichus qankuna noqapi mana creenkichishchu chayqa, huchallaykichispin wañunkichis”, nispá.

²⁵ Chaymantan paykunaqa Jesusta tapullarankutaq khaynata:

—Chayri, ¿pitaq qanri kankí? nispanku.

Hinaqtinmi Jesusqa paykunata contestaran:

—Noqaga ñawpaqmantaraqmi ña niraykichishña pis noqa kasqaytaqa. ²⁶ Noqaga tukuy huchakuna ruwasqaykichismantan qankunata ninay kashan, hinallataq juzganay ima kashan. (Ichaqa manan noqallachu juzgasqaykichisqa. Aswanqa noqata mandamuwaqniypas juzgasunkichismi. Noqaga imatapas ruwashani Dios Taytaypa niwallasqantan). Dios Taytayqa cheqaqtapunin riman. Saynallataqmi noqapas paypa rimasqallanta uyarispa, qankunaman willashaykichis, nispá.

²⁷ Ichaqa chaypi kaq runakunaqa manan entienderankuchu, Jesusqa Dios Taytanmanta

paykunaman willasqantaqa. ²⁸ Chaymi Jesusqa paykunata niran:

—Qankunaqa noqa Diosmanta Hamuq Runata cruzpi chakataruwaspaykichishñan yachankichis pi kasqaytaqa. Noqaqa manan kikillaymantachu imatapas ruwashani. Aswanqa Papaypa yachachillawasqantan qankunamanqa willashaykichis. Chaykunataqa qankunaqa entiendenkichis, wañusqaypa qepan p'unchawkunatañan. ²⁹ Noqaqa Papaypa munasqanman hinan imatapas ruwani. Chaymi noqata mandamuwaqniy Papayqa noqawan kashan. Chayraykun Papayqa mana sapallaytachu saqewan, nispa.

³⁰ Chaykunata Jesús rimaqtiinmi, ashka runakunaqa Jesuspi creeranku.

Jesucristopi creespa libre kanamanta

³¹ Jesusqa paypi creeq Israel nacionniyoq runakunatan, khaynata nillarantaq:

—Sichus qankuna kay yachachisqaykunata kasukunkichis chayqa, cheqaqtapunin noqapa dicipuloykuna kankichis. ³² Saynapin qankunaqa cheqaq kaqta reqsinkichis. Chay cheqaq kaqtaqmi librasunkichispas, nispa.

³³ Hinaqtiinmi paykunaqa contestaspa niranku:

—Noqaykuqa Abrahampa mirayninmantan kayku. Hinaspapas noqaykuqa manan ni pipa esclavonpas ni hayk'aqpas karaykuchu. ¿Chaychu qanri kunan ninki: “Cheqaq kaqpi creespan libre kankichis”, nisparí?

³⁴ Hinaqtiinmi Jesusqa paykunata contestaran:

—Noqaqa cheqaqtapunin niykichis, pipas huchallapi kawsaq runaqa, diablopa esclavonmi. ³⁵ Huk esclavoqa manan patronninpa wasinpiqa wiñaypaqqa qepakunmanchu. Patronpa wawanmi ichaqa wiñaypaq chay wasipi qepakun. ³⁶ Chaymi niykichis, sichus noqa Taytaypa Wawan qankunapa huchaykichista perdonasqaykichis chayqa, cheqaqtapunin qankunaqa huchaykichismanta libre kankichis. ³⁷ Arí, noqaqa yachanin qankunaqa Abrahampa mirayninmanta kasqaykichista. Ichaqa qankunaqa wañurachiwaytan munashankichis, yachachisqaykunata songoykichispi chashkiyta mana munasqaykichisrayku. ³⁸ Noqaqa Taytaypa rikuchiwasqantan qankunaman willashaykichis. Qankunan ichaqa papaykichispa yachachis-usqaykichista ruwashankichis, nispa.

³⁹ Hinaqtinmi paykunaqa niranku:

—Noqaykupa papaykuqa Abrahammi, nispa.

Chaymi Jesusqa paykunata contestaran:

—Sichus cheqaqtapuni Abrahampa mirayninmanta kaspaga, paypa ruwasqantachá qankunapas ruwawaqchis. ⁴⁰ Ichaqa Diospa willawasqan cheqaq kaqkunatan qankunamanqa willashaykichis. Chaymi qankunaqa noqata wañuchiwayta munashankichis. ¡Abrahampa manan ni hayk'aqqas saynataqa ruwaranchu! ⁴¹ Qankunan ichaqa papaykichispa ruwasqallanta ruwashankichis, nispa.

Chaymi paykunaqa Jesusta niranku:

—Noqaykuqa manan wachapakuq warmipa wawanchu kayku. Noqaykupa papaykuqa kikin Diospunin, nispanku.

⁴² Hinaqtinmi Jesusqa paykunata contestaspa niran:

—Sichus cheqaqta kikin Diospuni papaykichis kanman chayqa, noqataqa munakuwankichismanmi, Diosmanta hamusqayrayku. Ichaqa manan noqaga kikillaymantachu hamurani. Aswanqa kikin Diospunin noqataqa kay pachaman mandamuwaran. ⁴³ Qankunari, ¿imanaqtintaq rimasqaytari mana entiendekichishchú? Qankunaqa rimasqaykunata uyariyta mana munasqaykichisraykun, mana entiendekichishchu. ⁴⁴ Qankunapa papaykichisqa kikin diablon. Chaymi qankunaqa paypa munasqallanta ruwayta munankichis. Diabloqa gallariyninmantapachan runa wañuchiq, hinallataq llullakuspa rimaq. Hinaspapas diabloqa llulla kasqanraykun, imatapas llullakuspalla riman. Chaymi diabloqa llullakuq runakunapa papan. ⁴⁵ Chayraykun qankunaqa cheqaqta rimashaqtiypas, noqapiqa mana creenkichishchu. ⁴⁶ Chayri, ¿mayqennykichistaq qankuna ukhumanta acusawankichisman “huchayoqmi kanki” nisparí? Cheqaqta rimashaqtiyri, ¿imanaqtintaq qankunari noqapi mana creenkichishchú? ⁴⁷ Diospa wawankunaqa, Diospa palabrankunata uyarispan paypi creenku. Ichaqa manan qankunaqa Diospa palabrantaqa uyariyta munankichishchu, Diospa wawankuna mana kasqaykichisrayku.

Abraham manaraq kashaqtin Jesucristo kasqanmanta

⁴⁸ Israel nacionniyoq wakin runakunan Jesusta niranku khaynata:

—Noqaykuqa allintan qantaqa nishaykiku, qanqa “Samaria llaqtayoq runakuna hinan millay runa kanki”, nispayku. Chaymi qantaqa demonio rimachishasunki, nispanku.

⁴⁹ Hinaqtinmi Jesusqa paykunata contestaspa, khaynata niran:

—Noqaqa manan demonioyoq runachu kani. Aswanmi noqaqa hanaq pachapi Papaymanta allinta rimani. Qankunan ichaqa mana allinkunata noqamanta rimashankichis.

⁵⁰ Noqaqa manan munanichu huchasapa runakuna alabawanankutaqa. Hinaspapas noqaqa manan kikiypa munayniytachu mashkashani. Aswanqa Diosmi noqapi creeq runakuna alabawananta munan. Hinaspapas Diosmi llapallan runakunata juzganapaq juezqa. ⁵¹ Cheqaqtapunin niykichis, pipas noqapa yachachisqaykunata kasukunqa chayqa, wiñaypaqmi Dioswan hanaq pachapi kawsanqa, nispa.

⁵² Hinaqtinmi Israel nacionniyoq runakunaqa niranku:

—Kunanmi ichaqa allinta yachayku demonio qanpi kasqanta. Ñawpaq abueloyku Abrahampas, hinallataq Diosmanta willakuq profetakunapas wañupurankun; ¿chaychu qanri ninki: “Pipas noqapa yachachisqaykunata kasukunqa chayqa, wiñaypaqmi kawsanqa”, nispayki? ⁵³ Qanri, ¿wañuq abueloyku Abrahammantapas aswan más atiyniyoqchu kawaq? Abrahampas wañupunmá, hinallataq Diosmanta willakuq profetakunapas.

Chayri, ¿pi kanaykipaqtaq qanri creekunki? nispanku.

⁵⁴ Hinaqtinmi Jesusqa paykunata contestaran khaynata:

—Sichus noqa kikillaymanta alabakuspa rimayman chayqa, ¿imapaqtaq valewanman? Ichaqa Papaymi noqamantaqa allinta riman; paytan qankunapas ninkichis: “Diosniykun”, nispa. ⁵⁵ Ichaqa qankunaqa manan Diostaqa reqsinkichishchu. Noqan ichaqa Papaytaqa reqsini hinallataq kasukuni ima. Sichus “manan Papaytaqa reqsinichu” nispa niyman chayqa, qankuna hina llullakuqmi kayman. Chayraykun niykichis, Papaytaqa cheqaqtapunin noqaqa reqsini. ⁵⁶ Ñawpaq abueloykichis Abrahamqa anchatan kusikuran, kay pachaman huk p'unchaw hamunayta yachaspa, nispa.

⁵⁷ Saynata niqtinmi, Israel nacionniyoq runakunaqa Jesusta tapuranku:

—Qanqa manaraqmi ni pishqa chunka watay-oqpasraqchu kashankipas. ¿Chaychu qanri, Abrahamta reqsiwaq karan? nispanku.

⁵⁸ Hinaqtinmi Jesusqa paykunata niran:

—Cheqaqtapunin qankunataqa niykichis, abueloykichis Abrahampas manaraq naceshaqtinmi, noqaqa ña karaniña, nispa.

⁵⁹ Saynata Jesús niqtinmi, Israel nacionniyoq runakunaqa rumiwan p'anashaspalla Jesusta wañuchiyta munaranku. Chaymi Jesusqa disimulawlla runakunapa chawpinta templomanta huk lawman lloqsiruran.

9

Ñawsa runata Jesús sanoyachisqanmanta

¹ Templomanta lloqsiramuspán Jesúsqa ñan risqanpi huk ñawsa runata rikururan. Chay runaqa nacesqanmantapachan ñawsa kasqa.

² Chaymi discipulonkunaqa Jesusta khaynata tapuranku:

—Yachachikuq, kay runa ñawsa nacementanpaqri, ¿mayqentaq huchallikunmanri karan, paychu icha tayta mamanchú? nispanku.

³ Hinaqtiinmi Jesúsqa paykunata contestaspa niran:

—Manan ni paychu nitaq tayta mamanpashchu huchallikuranqa. Aswanmi payqa sayna ñawsa naceran, saynapi chay ñawsa runata sanoyachiqtin Diospa atiynta rikunaykichispaq.

⁴ Chaymi noqaqa p'unchaw kallashaqtiinraq, Papaypa kamachiwasqankunata ruwanay kashan. Tutayaramuqtinmi ichaqa manaña ni imatapas ruwaytaqa atisunmanñachu. ⁵ Ichaqa kay pachapi kanaykaman noqaqa llapallan runakunapaq huk k'anchay kasaq, nispa.

⁶ Saynata nispanmi Jesúsqa allpa pampaman toqaruspa, toqayninwan barrota ruwaran. Hinaspan chay ñawsa runapa ñawinman chay barrowan llusiyuran. ⁷ Hinaspan Jesúsqa chay ñawsa runata niran:

—Kunanyá riy; hinaspa Siloé sutiyoq estanquepi ñawiykita maqchikamuy, nispa. Chay Siloé sutiqa: “Mandasqa” ninantan nin.

Chaymi chay ñawsa runaqa chay Siloé nisqa estanqueman rispa, ñawinta maqchikamuspa, rikustinña kutimuran. ⁸ Hinaqtiinmi

vecinonkunapas, hinallataq payta reqsiq runakunapas tapunakuranku khaynata:

—Kay runari, ¿manachu tiyayuspa limosnata mañakuq ñawsa runa? nispanku.

⁹ Chaymi wakin runakunaqa niranku:

—Arí, pay kikinmi, nispanku.

Wakin runakunañataqmi niranku:

—Manan paychu. Chay ñawsa runaman rikch'akuq runan, nispanku.

Hinaqtinmi chay ñawsa kasqanmanta sanoyaqa runaqa, yapa-yapamanta astawanraq niran:

—Arí, chay ñawsa runaqa noqapunin karani, nispa.

¹⁰ Hinaqtinmi runakunaqa payta tapuranku:

—Qanri, ¿imaynanpitaq manaña ñawsañachu kashankirí? nispanku.

¹¹ Chaymi payqa contestaspa niran:

—Jesús sutiyoq runan toqayninwan barrota ruwaspa ñawiyta llusiyuwaran. Hinaspanmi niwaran: “Siloé sutiyoq estanqueman rispayki, ñawiykita chaypi maqchikamuy”, nispa. Chaymi noqaga rispay maqchikamurani. Hinaspan chaymantapacha kunanqa rikuni, nispa.

¹² Hinaqtinmi chay runakunaqa kaqmanta chay sanoyaqa runata tapuranku:

—Kunanri, ¿maypitaq chay Jesús sutiyoq runari kashan? nispanku.

Chaymi chay runaqa paykunata contestaspa niran:

—Noqaga manan yachanichu, maypichá kakunpas, nispa.

Ñawsa kasqanmanta sanoyaq runata fariseo runakuna tapupayasqankumanta

¹³ Chay ñawsa kasqanmanta sanoyaq runatan fariseo religionniyoq runakunapa kasqanman aparanku.

¹⁴ Chay ñawsa runata Jesús toqayllanwan barrota ruwaspa sanoyachisqan p'unchawqa, samana p'unchawmi karan.

¹⁵ Chaymi fariseo religionniyoq runakunaqa, khaynata tapuranku:

—Kunanri, ¿imaynanpitaq ñawsa kasqaykimanta rikushankiri? nispanku.

Hinaqtinmi chay sanoyaq runaqa contestaran khaynata:

—Jesús sutiyoq runan barrota ruwaspa, ñawiyman llusiyuwaspa niwaran “maqchikamuy” nispa. Hinaqtinmi noqaqa maqchikamurani. Hinaspan noqaqa chay ratomantapacha rikuni, nispa.

¹⁶ Hinaqtinmi wakin fariseo religionniyoq runakunaqa niranku:

—Chay runaqa manan Diosmantachu hamun. Chaymi payqa samana p'unchawtapas mana respetanchu, nispanku.

Wakinñataqmi niranku:

—Huchasapa runari, ¿khayna milagrokuna ruwaytari atinmanchú? nispanku.

Chaymi paykunaqa acuerdopi mana kasqankurayku, mana entiendenakurankuchu.

¹⁷ Hinaspan fariseo religionniyoq runakunaqa, chay sanoyaq runata, kaqmanta tapuranku:

—Qanri, ¿ima ninkitaq ñawiyki sanoyachiq chay runamantari? nispanku.

Hinaqtinmi payqa contestaran:

—Payqa Diosmanta willakuq huk profetan, nispa.

¹⁸ Ichaqa Israel nacionniyoq runakunapa jefenkunaqa, chay ñawsa runa sanoyaspa rikusqantaqa, manan creerankuchu. Chaymi paykunaqa tayta mamanta waqyachimuranku. ¹⁹ Hinaspan paykunata khaynata tapuranku:

—Kay runari, ¿qankunapa wawaykichishchú? Payri, ¿cheqaqtachu ñawsa naceran? Kunanri, ¿imaynanpitaq payri rikushan? nispanku.

²⁰ Hinaqtinmi chay sanoyaq runapa tayta mananqa contestaranku khaynata:

—Arí, payqa noqaykupa wawaykun. Chaymi yachayku, payqa ñawsa nacesqanta. ²¹ Ichaqa noqaykuqa manan yachaykuchu imaynanpis rikusqantaqa, nitaqmi yachaykupashchu ni pi sanoyachisqantapas. Aswanqa paytayá tapuychis. Chaypaqmi payqa yuyayniyoq runaña. Pay kikinchá willasunkichis, imaynanpi rikusqantapas, nispanku.

²² Saynataqa niranku, Israel nacionniyoq runakunapa jefenkunata manchakuspankun. Ichaqa chay jefekunaqa ñan acordasqakuña, sichus pillapas: “Jesusqa Diosmanta Hamuq Salvadormi”, nispa niqkunataqa, Dios yupaychana sinagoga wasimanta qarqonankupaq. ²³ Chaymi chay sanoyaq runapa tayta mananqa niranku: “Paytayá tapuychis. Chaypaqmi payqa yuyayniyoq runaña”, nispanku.

²⁴ Hinaqtinmi Israel nacionniyoq runakunapa jefenkunaqa, chay ñawsa kasqanmanta sanoyaq runata kaqmanta waqyachimuspa, niranku:

—Diospa sutinpi, juramentota ruwaspa, ama llullakuspa, cheqaqtapuni niwayku. Noqaykuqa yachaykun, chay sanoyachisuqniyki runaqa, huchasapa runa kasqanta, nispanku.

²⁵ Hinaqtinmi payqa contestaspa niran:

—Noqaqa manan yachanichu huchasapachus icha mana huchayoqchus kasqantaqa. Aswanmi noqaqa yachani ñawpaq ñawsa kasqayta, hinaspa kunan rikusqayta, nispa.

²⁶ Saynata niqtinmi, chay Israel nacionniyoq runakunapa jefenkunaqa, tapuranku kaqmanta:

—Ñawiyki rikunanpaqri, ¿imatataq chay runari ruwasurankí? ¿Imaynatapunitaq ñawiykikunatari sanoyachiran? nispanku.

²⁷ Hinaqtinmi chay runaqa contestaspa niran:

—Noqaqa ñan qankunamanqa willaraykichishña imayna sanoyachiwasqantaqa. Ichaqa qankunaqa manan uyariwankichishchu. ¿Imapaqtaq yapamanta willanaytari munashankichís? Icha, ¿qankunapas discipulonkunachu kayta munashankichís? nispa.

²⁸ Saynata niqtinmi, Israel nacionniyoq runakunapa jefenkunaqa k'amispa, khaynata niran:

—Chay runapa discipulonga, ¡qanpashchá kanki! Noqaykuqa Moisespa escribisqan leykunata kasukuq runakunan kayku.

²⁹ Hinaspapas noqaykuqa yachaykun Moiesta Dios parlapayamusqanta. Ichaqa chay Jesús runamantaqa manan ni imatapas, nitaq ni maymanta kasqantapas yachaykuchu, nispanku.

³⁰ Chaymi chay sanoyaq runaqa paykunata, khaynata niran:

—Qankunari, ¿imaynanpitaq mana yachawaqchishchu chay runa maymanta hamusqanta, hinallataq noqata sanoyachiwasqantarí? ¡Chayqa ancha admirakuypaqmá!
³¹ Hinaspapas noqanchisqa yachanchismi, huchasapa runakunapa mañakusqanta, Dios mana uyarisqantaqa. Aswanmi Diosqa payta kasukuqkunallata, hinallataq munasqanman hina ruwaqkunallata uyarin. ³² Hinaspapas noqanchisqa manan ni hayk'aqpas uyariranchishchu ni pitapas, nacesqanmantapacha ñawsa runata pipas sanoyachisqanmantaqa. ³³ Sichus chay sanoyachiwaqniy runa, mana Diosmantachu hamunman chayqa, manachá ni ima ruwaytapas atinmanchu, nispa.

³⁴ Hinaqtinmi Israel nacionniyoq runakunapa jefenkunaqa niranku:

—Qanqa nacesqaykimantapachan huchasapa kanki. ¿Chaychu noqaykutari yachachiwankikuman? nispanku.

Saynata niruspankun, chay sanoyaq runataqa chay sinagoga wasimanta qarqoranku.

Runakuna ñawsa hina kasqankumanta

³⁵ Jesusqa chay sanoyachisqan runata, sinagoga wasimanta qarqomusqankutan yacharuran. Hinaspan paywan tuparuspa, khaynata tapuran:

—Qanri, ¿Diosmanta Hamuq Runapiri creenkichú? nispa.

³⁶ Chaymi payqa contestaspa niran:

—Señor, ¿pitaq chay runari, niykuwayá noqa paypi creenaypaq? nispa.

³⁷ Hinaqtinmi Jesusqa chay runata niran:

—Rikushankin. Noqan chay runaqa kashani. Pay kikinwanmi parlashankipas, nispa.

³⁸ Chaymi chay runaqa Jesuspa ñawpaqninpi qonqorikuspa, payta alabaspa, niran:

—Señorlláy, creenin qanpi, nispa.

³⁹ Hinaqtinmi Jesusqa niran:

—Noqan kay pachaman hamurani llapallan runakunata juzganaypaq, ñawsakunata rikuchinaypaq, hinallataq rikuqkunatapas ñawsa hinaman tukuchinaypaq, saynapi paykuna rikushaspankupas, ama rikunankupaq, nispa.

⁴⁰ Hinaqtinmi wakin fariseo religionniyoq runakunaqa, Jesuspa rimasqanta uyariruspanku, khaynata niranku:

—¿Ima ninkin? ¿Qanpa rimasqaykiman hinachu noqaykupas ñawsa kashaykú? nispanku.

⁴¹ Chaymi Jesusqa paykunata contestaran:

—Sichus qankuna yachakuwaqchis ñawsa hina kasqaykichista chayqa, mana huchayoqchá kawaqchis. Ichaqa ñawsa hina kasqaykichista mana yachakusqaykichisraykun, huchallaykichispi kawsashankichis, nispa.

10

Oveja michiqmanta

¹ Jesusmi niran:

—Cheqaqtapunin niykichis, pipas ovejapa corralninman punkunta mana haykuspa, aswan cerconta haykuqqa, suwa runan, hinallataq salteador ima. ² Ichaqa ovejakunata michiq runaqa, punkuntan corralmanqa haykun.

³ Chaymi punkuta cuidaq runaqa, ovejakuna

haykunanpaq punkuta kichan. Hinaspan dueñonqa ovejankunata sutinmantakama waqyan. Chaymi ovejankunaqa dueñonpa vozninta reqsispa, qepanta qatikunku. ⁴ Oveja michiqqa, corralmanta ovejankunata qarqoruspanmi, pastoman pusananpaq ovejankunapa ñawpaqninta rin. Ovejankunataqmi michiqqa vozninta reqsisqankurayku, payta qatikunku. ⁵ Ichaqa huk extraño runataqa, manan chay ovejakunaqa qatikusmanchu, aswanmi ishkapakunku, vozninta mana reqsisqankurayku, nispa.

⁶ Jesusqa chay willakuytan fariseo religion-niyuq runakunaman willaran. Ichaqa manataqmi paykunaga ima ninantas nin chaytaqa entienderankuchu. [*Nota: Israel nación llaqtapiqa, oveja michiqqa ovejankunapa ñawpaqnintan rin, saynan asta kunankamapas*].

Jesusqa ovejakuna allin michiq kasqanmanta

⁷ Jesusmi yapamanta niran:

—Cheqaqtapunin niykichis, corralman ovejakunapa haykunan punkuqa, noqa kikiymi kani. ⁸ Ichaqa noqapa ñawpaqniyta hamuq falso profeta runakunaqa, salteador suwa runakuna hinan karanku. Chaymi ovejaykunaga paykunata mana kasukurankuchu. ⁹ Noqan kani punkuqa. Pipas noqanta haykuqqa, salvasqan kanqa. Chaymi pipas noqapi creeqqa, chay oveja hina corralman haykunqa, seguro kananpaq; hinallataq corralmantapas lloqsinqa, allin pastota tarinanpaq.

10 Suwa runaqa hamun suwakunanpaq, wañuchinanpaq, hinallataq mana imaman tukuchinanpaq iman. Noqan ichaqa hamurani, pipas noqapi creespa wiñaypaq kawsanankupaq, hinallataq t'ikarishaq hina kanankupaq. ¹¹ Noqan ovejakunata allin michiqqa kani. Chaymi noqaqa vidayta qospa wañusaq, ovejaykunata salvaraypaq. ¹² Ichaqa pagoraykulla ovejakuna michipakuqqa, manan allintachu michin, ovejakuna paypa mana kasqanrayku. Chaymi chay pagoraykulla ovejakunata michipakuqqa, atoqña otaq ima animalña hamuqtinpas, ovejakunata dejarpatamuspa ayqekun. Hinaqtinmi chay atoqqa ovejakunata ch'eqechin. ¹³ Chaymi pagoraykulla michipakuqqa ayqekun, ovejakuna paypa mana kasqanrayku. Saynataqa ruwan payman mana ni imapas qokusqanraykun.

¹⁴ Noqan ovejakunata allin michiqqa kani. Chaymi noqaqa ovejaykunata allinta reqsini. Saynallataqmi paykunapas noqataqa allinta reqsiwanku. ¹⁵ Imaynan Papaypas noqata reqsiwan, saynallataqmi noqapas Papaytaqa reqsini. Chaymi noqaqa ovejaykunata salvaraypaq wañusaq. ¹⁶ Noqapaqa kashanmi huk ovejaykunapas. Paykunaqa manan kay corralmantachu kanku. Paykunatapas kay corralmanmi apamunaypuni kashan, huk corralapiña kanankupaq. Chaymi paykunapas vozniyta uyarinqaku; hinallataqmi michiqninpas noqa kasaq. ¹⁷ Noqaqa ovejaykunaraykun wañusaq, hinaspan kawsarimusaq. Chayraykun Papayqa noqata munakuwan. ¹⁸ Manan pipas

noqapa vidaytaqa qechuwanmanchu. Aswanmi noqaga kkillay vidayta qosaq. Hinaspapas noqaga atiyniyoqmi wañunaypaq, hinallataq kawsarimunaypaqpas kani. Chaytan Dios Taytayqa ordenawaran ruwanaypaq, nispa.

¹⁹ Jesuspa rimasqanta uyarispankun, Israel nacionniyoq runakunaqa kaqmanta mana acuerdopichu karanku. ²⁰ Chaymi wakin runakunaqa niranku:

—Kay runaga demoniopa kamachisqanmi lo-coyarun. Chayri, ¿imapaqtaq paypa rimasqantari kasusunman? nispanku.

²¹ Wakin kaq runakunañaataqmi khaynata niranku:

—Sichus pipas demoniopa kamachisqan kaspaga, manan khayna sumaqllatañaqa rimanmanchu. Hinaspapas ñawsa runakunataqa manan ni mayqen demoniopas sanoyachiytaqa atinmanchu, nispanku.

Jesusta Israel nacionniyoq runakuna cheqnikusqankumanta

²² Jesusqa paray tiempo kashaqtinmi, Jerusalén llaqtapi templopa aniversarion fiestaman riran.

²³ Hinaspan Jesusqa templopiña kashaspa, Salomonpa corredornin nisqanku lugarpi purisharan. ²⁴ Hinaqtinmi Israel nacionniyoq runakunaqa Jesusman ashuyuspanku, khaynata tapuranku:

—Qanri, ¿hayk'aqkamataq noqaykutari ishkay-achiwankikú? Diosmanta Hamuq Salvadorniyku kaspaga, ¡cheqaqtayá niwayku! nispanku.

²⁵ Saynata tapuqtinkun Jesusqa contestaran khaynata:

—Noqaqa ñan niraykichishña pis kasqayta. Qankunan ichaqa mana creewankichishchu. Noqaqa tukuy imatapas Papaypa atiyinwanmi ruwani. Chay ruwasqaykunan pi kasqaymantaga willakushan. ²⁶ Ichaqa qankunaqa kay nisqaykunataqa manan creenkichishchu, nitaqmi kasukunkichispashchu, ovejaykuna mana kasqaykichisrayku. ²⁷ Noqapa ovejaykunaqa vozniytan uyarinku. Saynallataqmi noqapas ovejaykunata reqsini. Hinaqtinmi ovejaykunapas qepayta qatikuwanku. ²⁸ Chaymi noqaqa ovejaykunaman wiñay kawsayta qoni. Chayraykun paykunaqa mana ni hayk'aqpas infiernomanqa chinkasqa kanankupaqqa ringakuchu. Hinaspapas paykunataqa manan ni pipas makiymantaga qechuwanqachu. ²⁹ Hanaq pachapi Papaymi ovejaykunataqa qowaran. Paymi llapanmantapas aswan más atiyniyoq. Chaymi Papaypa makinmantaga mana ni pipas paykunataqa qechunqachu. ³⁰ Ichaqa Papaywan noqawanqa hukllan kayku, nispa.

³¹ Saynata Jesús rimaqtinmi, Israel nacionniyoq runakunapa jefenkunaqa, rumita oqarikuspanku, kaqmanta p'anayta munaranku.

³² Hinaqtinmi Jesusqa paykunata niran:

—Qankuna rikushaqtiykichismi, Papaypa atiy qowasqanwan tukuy allin kaqkunata ruwarani. Chayri, ¿mayqen ruwasqaymantataq rumiwan p'anaspa wañuchiwaytari munashankichís? nispa.

³³ Hinaqtinmi chay jefekunaqa Jesusta contes-taranku:

—Manan allin kaqkuna ruwasqaykimantachu wañuchiyaqa munaykiku, aswanqa Diospa

contranpi rimasqaykimantan, hinallataq runalla kashaspayki “Dios kani” nisqaykimantan, nispanku.

³⁴ Hinaqtinmi Jesusqa paykunata kaqmanta nil-larantaq:

—Moisesmi leykunata escribispa saqesuran-kichis. Chay leypin nishan khaynata: “Noqan niykichis, qankunaqa dioskunan kashankichis”, nispa. ³⁵ Sichus “dioskunan kashankichis” niran Diospa palabranta uyariq runakunata chayqa, yachanaykichismi Bibliaqa cheqaq kasqanta. ³⁶ Noqataqa Papaymi mandamuwaran. Chaymi noqagaq niraykichis “Diospa Wawanmi kani”, nispa. Chayri, ¿imanaqtintaq qankunari niwankichis, saynata rimaspaqa “Diostan k'amishan”, nispaykichisrí? ³⁷ Sichus mana Papaypa kamachisqanman hinachu imatapas ruwashani chayqa, ama creewaychishchu. ³⁸ Ichaqa sichus Papaypa kamachiwasqanta kasukuspa ruwashani chayqa, noqata amaña creewaspapas, ruwasqayta rikuspaykichisyá creewaychis. Chaymi qankunaqa yachankichis, noqagaq Papaywan huklla kasqayta, nispa.

³⁹ Chaykunata rimaqtinmi, Jesustaqa pre-sochanankupaq, kaqmanta hap'iyta munaranku. Ichaqa paykunapa makinkumantañan Jesusqa ishkapatamuran.

⁴⁰ Hinaspan Jesusqa Jordán mayuta chimpaspa, Juanpa ñawpaq bautizasqan lugarman kutiran. Chaypi qepakuspa kashaqtinmi, ⁴¹ ashka runakuna Jesuspa kasqanman riranku. Hinaspan paykunaqa ninakuranku khaynata:

—Bautizaq Juanqa manan ni ima milagrotapas ruwaranchu. Ichaqa Jesusmanta Bautizaq Juanpa tukuy ima rimasqanqa cheqaqpunin kasqa, nispanku. ⁴² Chaypin ashka runakuna Jesuspi creeranku.

11

Lázaro runapa wañusqanmanta

¹ Lázaro runan onqosqa kasharan. Paymi Betania llaqtayoq karan. Hinaspan chay llaqtapi hermanan Martawan, hinallataq hermanan Mariapiwan ima kushka tiyaranku. ² Kay Lazaropa hermanan Marian karan, Jesusman rispa, huk sumaq mishk'i q'apaq perfumewan Jesuspa chakinkunaman hich'ayuspa, chukchanwan ch'akichiqqa. ³ Lazaropa hermanankunaqa huk runatan Jesusman mandaranku, khaynata nimunanpaq:

—Señor, khuyakusqayki amigoyki Lázarón onqosqa kashan, nispa.

⁴ Hinaqtiinmi Jesusqa chay willakusqanta uyarispa niran:

—Chay onqoyqa manan wañuchinqachu. Aswanmi chay onqoyqa Diospa atiyninta hinallataq noqa Wawanpa atiyniytapas runakuna rikunankupaq kanqa, nispa.

⁵ Jesusqa anchatan khuyakuran Lazarota, Martata hinallataq Mariatapas. ⁶ Ichaqa Lazaropa onqosqanta willashaqtinkupas, Jesusqa chay kasqan lugarpin ishkay p'unchawtawanraq qepakuran. ⁷ Chay ishkay p'unchaw pasaruqtinñan, Jesusqa discipulonkunata niran:

—Judea provincia lawman hakuchi kutisunchis, nispa.

⁸ Chaymi discipulonkunaqa Jesusta niranku:

—Yachachikuq, qayninpa p'unchawkunallan chay Judea provincia lawpi tiyaq Israel nacionniyoq runakunaqa wañuchiyta munashasurankiku. ¿Chaychu kunanri chay Judea provincia lawman kutiyta munashankí? nispanku.

⁹ Hinaqtiinmi Jesusqa paykunata contestaran:

—P'unchawqa chunka ishkañiyta horasniyoq qayninpa p'unchawpi purispaqa, p'unchawraq kasqanrayku mana ni imapipas urmanqachu. ¹⁰ Tuta puriqmi ichaqa tutayaqpi purisqanrayku laq'apakuspa urman, nispa.

¹¹ Chaykunata rimaruspanmi, Jesusqa niran:

—Amigonchis Lazaroqa puñullashanmi. Chaymi kunan rispay rikch'arichimusaq, nispa.

¹² Hinaqtiinmi discipulonkunaqa niranku:

—Señorlláy, puñullashantaq chayqa, Lazaroqa sanoyanqachá riki, nispanku.

¹³ Jesusqa Lázaro wañusqanta yachaspanmi saynataqa niran. Ichaqa discipulonkunaqa Lázaro cheqaqta puñunallanpaqmi piensaranku.

¹⁴ Chaymi Jesusqa discipulonkunata clarota niran:

—Lazaroqa wañurunñan. ¹⁵ Ichaqa qankunaraykun noqaqa chaypi mana kasqaywan anchata kusikuni. Kunanmi qankunaqa aswan mastaraq noqapi creenkichis. Saynaqa hakuchiyá Lazaropa kasqanman, nispa.

¹⁶ Hinaqtiinmi Mellizowan sutichasqa discipulon Tomasqa, wakin discipulokunata niran:

—Noqanchispas Jesuswan kushka wañunanchispaq hakuchi, nispa.

Jesusqa kawsay qokuq kasqanmanta

¹⁷ Jesusqa Betania llaqtaman chayaruspanmi, Lazarota tariran sepulturapi tawa p'unchaw p'ampasqataña. ¹⁸ Betania llaqtaqa Jerusalén llaqtamanta kinsa kilómetro hina puriyllapin karan. ¹⁹ Chaymi Israel nacionniyoq ashka runakunaqa, Lazaropa wañusqanmanta consuelanankupaq, Martapa hinallataq Mariapa tiyasqanku wasiman riranku. ²⁰ Hinaqtinmi Martaqa chay llaqtaman Jesús chayamusqanta yacharuspa, wasimanta lloqsispa, Jesusta chashkiq riran. Mariañataqmi ichaqa wasillapi qepakuran. ²¹ Chaymi Martaqa Jesusta tarispa niran:

—Señorlláy, sichus qan kaypi kawaq karan chayqa, hermanoyqa manan wañunmanchu karan. ²² Ichaqa noqaqa yachanin, sichus Diosmanta kunan mañakuqtiykiqa, Diosqa tukuy ima mañakusqaykitapas qosunkin, nispa.

²³ Saynata niqtinmi, Jesusqa Martata niran:

—Hermanoykiqa kawsarinpullanqan, nispa.

²⁴ Chaymi Martaqa niran:

—Arí, noqaqa yachanin, juicio p'unchaw chayamuqtin, llapan wañuqkuna, hinallataq hermanoypas kawsarimunantaqa, nispa.

²⁵ Hinaqtinmi Jesusqa niran:

—Noqan kani kawsay qoqqa, hinallataq wañusqakunata kaqmanta kawsarichiqpas. Pipas noqapi creeqqa wañusqaña kashaspapas kawsarinpunqan. ²⁶ Pipas kawsashaspallaraq noqapi creeqqa, manan wiñaypaqchu wañunqa; aswanmi wiñaypaq kawsanqa. ¿Kay nisqayta qan creenkichú? nispa.

27 Chaymi Martaqa niran:

—Arí, Señor, noqaqa creenin, qanqa Diospa Wawan kay pachaman Hamuq Salvadorniyku kasqaykita, nispa.

Lazarota p'ampasqanku sepultura punkupi Jesús waqasqanmanta

28 Chaykunata parlaruspanmi, Martaqa hermanan Mariata waqyaspa, secretollapi niran:

—Yachachikuqmi chayaramun. Hinaspan qanta waqyashasunki, nispa.

29 Chaymi Mariaqa Martapa nisqanta uyarispa hinalla, Jesuspa kasqanman apurayllaman riran. 30 Ichaqa Martapa hinallataq Mariapa tiyasqanku wasimanqa, Jesusqa manaraqmi chayamuranraqchu. Aswanmi Jesusqa Martawan tupasqan lugarllapiraq kasharan.

31 Hinaqtinmi Israel nacionniyoq llaqtamasin runakunaqa Mariata consuelaspa kashaqtinku, Mariaqa apurayllaman sayarispa lloqsitamuran. Chayta rikuspankun chay Israel nacionniyoq runakunaqa piensaranku, Mariaqa hermanon Lazaropa sepulturanman waqaq rinanpaq. Chaymi paykunapas qepanta riranku.

32 Hinaqtinmi Mariaqa Jesuspa kasqanman chayarusa, Jesuspa ñawpaqninpi qonqoriyukuspa, khaynata niran:

—Señorlláy, sichus kaypi kawaq karan chayqa, hermanoyqa manan wañunmanchu karan, nispa.

33 Chaymi Jesusqa Mariapa waqasqanta, hinallataq Israel nacionniyoq runakunapas paywan kushka waqasqankuta rikuspan, anchata

llakirikuran. ³⁴ Hinaspan Jesusqa paykunata tapuran:

—Qankunari, ¿maypitaq Lazarotari p'amparamurankichís? nispa.

Hinaqtinmi paykunaqa contestaspa niranku:

—Señor, hakuchiyá qawamunaykipaq; hinaspa maypi p'ampamusqaykuta rikumuy, nispanku.

³⁵ Hinaqtinmi Jesusqa waqaran. ³⁶ Chay waqasqanta rikuspankutaqmi, chaypi kaq Israel nacionniyoq runakunaqa ninakuranku khaynata:

—¡Qawariychis! ¡Jesusqa anchatapunin Lazarotaqa munakusqa! nispanku.

³⁷ Ichaqa wakin runakunañataqmi niranku:

—Kay runaqa ñawsa runatapas qawarichiranmi. Chaychu, ¿imallatapas mana ruwayta atinman karan, Lázaró ama wañunanpaqrí? nispanku.

Lazarota Jesús kawsarichisqanmanta

³⁸ Jesusqa kaqmanta anchata llakikuspanmi, Lazaropa sepulturanman ashuyuran. Chay sepulturaqa qaqa sikipin huk hatun mach'ay hina karan. Hinallataqmi punkunpas huk hatun rumiwan tapasqa karan. ³⁹ Hinaspan Jesusqa chaypi kaq runakunata niran:

—Chay sepulturapa punkunpi rumita ayqechiy-chis, nispa.

Hinaqtinmi wañuq Lazaropa hermanan Martaqa niran:

—Señorlláy, wañusqanmantaqa tawa p'unchawñan pasarun. Chayqa ñachá kunankamaqa nishutaña asnarirun, nispa.

⁴⁰ Chaymi Jesusqa niran:

—Ñan noqaqa niraykiña, “sichus noqapi creenki chayqa, Diospa atiynintan rikunki”, nispa.

⁴¹ Hinaqtiinmi runakunaqa sepultura tapaq ru-mita huk lawman aygechiranku. Hinaqtiinmi Je-susqa hanaq pachata qawarispa niran:

—Dios Taytáy, uyariwasqaykimantan graciasta qoyki. ⁴² Hinaspapas noqaqa yachanin tukuy tiempo uyariwasqaykitaqa. Ichaqa kunanmi kay runakunapa ñawpaqninpi graciasta qoyki, no-qata mandamuwasqaykipi paykuna creenanku-paq, nispa.

⁴³ Saynata rimaruspanmi, Jesusqa altota ri-maspa, khaynata niran:

—¡Lázaro, chaymanta lloqsimuy! nispa.

⁴⁴ Chaymi wañuq Lazaroqa kasqan ratolla chay sepulturamanta lloqsimuran, makinpas hinallataq chakinkunapas hatun telamanta ruwasqa vendakunawan alli-allin p'istusqa; hinallataq uyanpas huk hatun pañuelowan hina p'istusqa. Hinaqtiinmi Jesusqa chaypi kaq runakunata niran:

—Chay vendakunata pashkaychis purinanpaq, nispa.

Jesusta wañuchinankupaq acuerdo ruwasqanku-manta

(Mat 26.1-5; Mar 14.1-2; Luc 22.1-2)

⁴⁵ Mariata consuelanankupaq riq ashka runakunaqa, Lazarota Jesús kawsarichisqanta rikuspankun, Jesuspi creeranku. ⁴⁶ Ichaqa wakin runakunañataqmi, fariseo religionniyoq runakunaman Jesuspa chaykuna ruwasqan-manta willamuq riranku. ⁴⁷ Hinaqtiinmi sacerdotekunapa jefenkunaqa, hinallataq fariseo

religionniyoq runakunapiwan ima huk hatun asambleapi huñunakuranku. Hinaspan chaypi tapunakuranku khaynata:

—¿Imatataq ruwasun chay runawanrí? Chay runaqa nishutañan milagrokunata ruwashan. ⁴⁸ Sichus hinallata dejasun chayqa, llapallan runakuna paypi creespankun, Roma llaqtapi autoridadkunapa contranpi hataringaku. Hinaqtinmi Roma llaqtayoq autoridadkuna soldadokunantin hamuspanku, kay Jerusalén llaqtapi templonchista thuñichingaku, hinallataq kay Israel nacionninchistapas chinkachingaku, nispanku.

⁴⁹ Ichaqa chay watapin Israel templopi serviq sacerdotekunapa jefen Caifás sutiyoq runa karan. Paymi niran:

—Qankunaqa manan ni imatapas yachan-kichishchu, ⁵⁰ nitaqmi allintaqa ni imatapas entiendenkichishchu. Aswan allinmi kanman huk runalla kay llaqtanchista salvananrayku wañuqtinqa, aswan enteron nacionninchis, mana imaman tukunanmantaqa, nispa.

⁵¹ Chaytaqa chay sacerdotekunapa jefen Caifasqa manan kkillanmantachu rimaran. Aswanmi kikin Diospuni sacerdotekunapa jefen kasqanrayku paytaqa rimachiran, saynapi Jesusqa Israel nacionpi runakunata salvananrayku wañunanmanta ninanpaq. ⁵² Hinaspapas Jesusqa manan Israel nacionpi runakunaraykullachu wañunan karan. Aswanqa enteron mundontinpi Diospa ch'eqesqa wawankunata hukllaman huñunanpaqmi.

53 Chaymi chay p'unchawmantapacha Israel nacionniyoq runakunapa jefenkunaqa acuerdoman haykuranku, Jesusta wañuchinankupaq.

54 Chayraykun Jesusqa mana alayritañachu puriran, Israel nacionniyoq runakunapa jefenkuna ama rikunanpaq. Aswanmi Jesusqa Judea provincia lawmanta lloqsispa, Efraín sutiyoq llaqtaman riran. Hinaspan discipulonkunawan kushka chaypi qepakuran.

55 Chay p'unchawkunapin Israel nacionniyoq runakunapa Pascua fiesta ruwananku p'unchaw ña chayamusharanña. Chaymi ashka runakuna chay Pascua fiesta p'unchaw manaraq chayamushaqtin, Jerusalén llaqtaman riranku, huchankumanta chaypi perdonasqa kanankupaq. 56 Chaymi runakunaqa Jesusta mashkaranku. Hinaspan temploman chayarupanku, paykunaqa tapunakuranku khaynata:

—Qankunari, ¿ima ninkichistaq? Chay Jesusri, ¿hamunqachu icha manachu kay fiestaman? nispanku.

57 Hinaqtinmi fariseo religionniyoq runakunaqa, Israel temploipi serviq sacerdotekunapa jefenkunapiwan ima, llaqtamasin runakunata, khaynata kamachiranku:

—Sichus pipas rikunqa otaq yachanqa chay Jesusqa maypis kasqanta chayqa, noqaykuman willakuq hamuchunku, saynapi noqayku payta hap'ispa presochanaykupaq, nispanku.

12

Jesusta huk warmi Betania llaqtapi perfumesqanmanta

(Mat 26.6-13; Mar 14.3-9)

¹ Pascua Fiestapaq soqta p'unchawraq faltashaqtinmi, Jesusqa Lazaropa tiyasqan Betania llaqtaman riran. Chay llaqtapin Lazarota wañusqanmanta ñawpaqtaraq kawsarichiran.

² Hinaqtinmi Jesuspaq mikhunata chaypi ruwachiranku. Chaypin Jesusqa Lazaropiwan, hinallataq huk runakunapiwan ima, mesapi kushka mikhunankupaq tiyayuranku. Lazaropa hermanan Martañataqmi, mikhunata servimuran. ³ Hinaqtinmi (Martapa hermanan) Mariaqa, huk sinchi precioyoq sumaq q'apaq perfumeta medio litro hinata orqomuspa apamuran. Chay perfumeqa nardo sutiyoq plantapa q'apayninmanta ruwasqan karan. Chaywanmi Jesuspa chakinkunaman llusiyuspa, chukchallanwan ch'akichiran. Hinaqtinmi chay perfumeqa sumaq q'apayninqa enteron wasi ukhupi hunt'ayuran.

⁴ Chayta rikuspan, Jesusta traicionananpaq kaq discipulon Judas Iscarioteqa, khaynata niran:

⁵ —Kay sumaq q'apaq perfumetari, ¿imanaqtintaq aswan mana venderanchishchú? Kay perfumeqa kinsa pachaq p'unchaw jornal qolqepa valorninmi. Hinaspapas sayna ashka qolqewanqa, wakchakunatan yanapasunman karan, nispa.

⁶ Judas Iscarioteqa manan wakchakunata khuyapayasqanraykuchu saynataqa niran, aswanqa suwakuy mañayoq kasqanraykun. Chay

Judasqa Jesuspa, hinallataq discipulonkunapa qolqenkutan bolsapi hap'iran. Hinaspan chay waqaychasqan qolqeta sapa kutin suwakuran. ⁷Hinaqtiinmi Jesusqa chay Judas Iscarioteta niran: —Ama hark'akuychu, chakiyta kay warmi chay perfumewan llusiwanantaqa. Payqa p'ampawananku p'unchawpaqmi kay perfumetaqa waqaychasharan. ⁸Wakchakunaqa sapa p'unchawmi qankunawan kanqa. Noqan ichaqa mana sapa p'unchawchu qankunawan kasaq, nispa.

Lazarota wañuchinankupaq acuerdo ruwasqankumanta

⁹ Jesusqa Betania llaqtapin kasharan. Chaytan Jerusalén llaqtapi tiyaq Israel nacionniyoq runakunaqa yacharuranku. Hinaspan paykunaqa, Jesusta hinallataq wañusqanmanta kawsarichisqan Lazarotawan qawaq, Betania llaqtaman riranku. ¹⁰ Chaymi sacerdotekunapa jefenkunaqa, Lazarotapas wañuchinankupaq acordaranku. ¹¹ Saynataqa acordaranku, ashka runakuna paykunamanta t'aqakuspa, Jesuspi creesqankuraykun. Runakunaqa Jesuspiqa creeranku, Lazarota Jesús kawsarichimusqanraykun.

Jerusalén llaqtaman Jesuspa haykusqanmanta (Mat 21.1-11; Mar 11.1-11; Luc 19.28-40)

¹² Paqarisnintin p'unchawmi Jerusalén llaqtapi Pascua fiestaman riq ashkallaña runakunaqa Jesuspa hamunanta yacharuranku. ¹³ Hinaspan palmerapa ramankunata apayukuspa Jesusta

chashkinankupaq riranku. Hinaspan chay llapallan runakunaqa altota qaparispá niranku:

—¡Diospa sutinpi hamuqqa, alabasqayá kachun!

¡Israel nacionninchispa Reyninqa, bendecisqayá kachun! nispanku.

¹⁴ Chaykuna pasashaqtinmi, Jesusqa huk asnochata tarispa, chay asnochapi montakuran, Bibliapi nisqanman hina. Bibliapin nishan:

¹⁵ “¡Jerusalén llaqtapi tiyaq runakuna, ama manchakuychishchu.

Reyniykichismi hamushan,

huk asnochapi montayukuspa!” nispa [*Zacarías 9.9*].

¹⁶ Jesuspa discipulonkunaqa chay ratopiqa manan entienderankuchu chaykuna pasasqanmantaqa. Ichaqa hanaq pachaman Jesuspa ripusqanpa qepanmanñan, chayraq discipulonkunaqa chaykuna pasasqanmanta yuyarispa entienderanku. Hinaspan yuyariranku, Jesusmanta Bibliapi sayna rimaqanta, hinallataq paymanta chaykunaqa escribisqa kasqanmantawan ima.

¹⁷ Ashka runakunan karanku, Lazarota Jesús kawsarichimusqan ratopiqa. Paykunan runakunaman chay rikusqankumanta willakuranku. ¹⁸ Chaymi runakunaqa chay milagro ruwamusqanta yachaspanku, Jesusman tariparanku. ¹⁹ Hinaqtinmi fariseo religionniyoq runakunaqa, khaynata ninakuranku:

—¡Qawariychis! Manan ni ima ruwaytapas atisunmanchu; llapallan runakunan paypi creespa qepanta rishanku, nispanku.

Grecia nacionniyoq runakuna Jesusta mashkasqankumanta

²⁰ Pascua fiestapi adoranankupaq hamuq runakunamanta wakinmi, Grecia nación lawmanta karanku. ²¹ Hinaspan paykunaqa Jesuspa discipulon Felipe man ashuyuranku. Payqa Galilea provincia law ukhupi Betsaida sutiyuq llaqtamantan karan. Paytan ruego kuranku khaynata:

—Señor, Jesustan rikuyta munayku, nispanku.

²² Chaymi Felipeqa Andresman willaq riran. Hinaspan ishka yninkuña Jesusman rispanku willaranku. ²³ Hinaqtinmi Jesusqa khaynata niran:

—Tiempoqa ñan chayaramunña, noqa Diosmanta Hamuq Runa, pis kasqayta llapallan runakuna yachaspa, noqata hatunchawanankupaq. ²⁴ Chaymi qankunaman cheqaqtapuni niykichis, qankunaqa yachankichismi: Trigo t'akasqaykichis allpawan p'ampasqa kaspaga, wiñamunqan; hinaspan allinta rurunqa. Ichaqa sichus chay trigo allpapa hawallanpi kaspaga, manan wiñanqachu rurunanpaqqa. ²⁵ Saynallataqmi pipas kay pachapi payllapaq kawsay munaqqa, wiñaypaqmi wañunqa. Ichaqa pipas noqapi creesqanrayku wañuqmi, wiñawañaypaq kawsanqa. ²⁶ Saynallataqmi sichus pipas serviwananpaq qatikuwayta munaspaqa, noqatan kasukunan. Chaymi noqata serviwaqniy

runaqa, may kasqaypi kanqa. Saynallataqmi paymanqa Dios Taytaypas premionta qopunqa, nispa.

Jesumi willakun wañunanmanta

²⁷ Jesumi khaynata niran:

—¡Kay ratopin noqaqa ancha llakisqa kashani! Chayri, ¿ima niymantaq? Icha, ¿Papáy, libraykuway kay ratopi ñak'ariykunamanta, nispachu nisaq? ¡Manan! ¡Noqaqa ñak'arispá runakunata salvanaypaqmi hamurani!

²⁸ Saynaqa Dios Taytáy, kay pachapi runakunamanyá atiykiykitá rikuchiy, nispa.

Hinaqtinmi hanaq pachamanta Dios Taytanqa nimuran:

—Ñan atiykiytaqa rikuchiniña; ichaqa huktawanpas rikuchisaqmi, nispa.

²⁹ Hinaqtinmi chaypi kaq runakunaqa, Dios Taytapa nimusqanta uyarispa niranku:

—Rayon t'oqyamushan, nispanku.

Ichaqa wakinñataqmi niranku:

—Huk angelmi Jesustaqa rimapayamushan, nispanku.

³⁰ Chaymi Jesusqa paykunata niran:

—Kaykuna uyarisqaykichisqa manan noqaraykuchu, aswanqa qankuna noqapi creenaykichispaqmi. ³¹ Ichaqa kay pachapi huchallapi kawsaq llapallan runakuna juzgasqa kanankupaqmi, ña tiempoqa chayaramunña.

Hinaqtinmi kay pachata gobiernaq diablopas, qarqosqa kanqa. ³² Ichaqa cruzpi chakataspa wañuchiwaqtinkun, noqaqa llapallan nacionkunamanta runakunata

pusamusaq, noqaman hamuspanku, noqapi creenankupaq, nispa.

³³ Saynata nispanmi, Jesusqa entiendechiran imaynan wañunanmanta. ³⁴ Chaymi runakunaqa Jesusta khaynata tapuranku:

—Noqaykuqa yachaykun Bibliapi khayna escribisqa kasqanta: “Diosmanta Hamuq Salvadorqa wiñaypaqmi kawsanqa”, nisqanta. Chayri, ¿imanaqtintaq qanri ninki: “Diosmanta Hamuq Runaqa chakatasqan wañunqa”, nispaykirí? Sayna kaqtinri, ¿pitaq chay Diosmanta Hamuq Salvadorqa? nispanku.

³⁵ Chaymi Jesusqa niran:

—(Noqan Diosmanta Hamuq K'anchayqa kani). Ichaqa kay K'anchayniyqa chikan tiempollañan qankunawanqa kanqa. Saynaqa noqapa K'anchayniypiyá puriychis, chay K'anchayniy qankunawan kallashaqtinraq. Saynapin tutayaqqa mana sorprendesunkichishchu. Ichaqa pipas tutayaqpi puriqqa, manan yachanchu mayman risqantapas. ³⁶ Qankunawanraq noqa K'anchay kashaqtiyqa, noqapiyá creeychis, saynapi K'anchaypi puriq wawaykuna kanaykichispaq, nispa.

Chaykunata niruspanmi Jesusqa, runakunapa ladonmanta ripuspa, manaña alayritañachu puriran.

Jesuspí mana creeq runakunamanta

³⁷ Jesusqa ashka milagrokunata Israel nacionniyoq runakunapa ñawpaqninpi

ruwashaqtinpas, Jesuspiqa manan creerankuchu. ³⁸ Saynapiin cumplikuran Diosmanta willakuq profeta Isaiaspa khayna escribisqan:

“Señorlláy, willakusqaykutari, ¿pitaq creeran? Manan pipas creenchi. Señorlláy, ¿pimantaq atiykiytari rikuchirankí?” nispa [*Isaiás 53.1*].

³⁹ Chayraykun runakunaqa Jesuspi mana creerankuchu. Hinaspapas profeta Isaiasqa paykunamantan escribispa, khaynata nillarantaq:

⁴⁰ “Diosmi paykunataqa ñawsaman hina tukuchiran.
Sonqonkutataqmi rumiyarachiran,
saynapi ama entiendenankupaq,
mana kasukuq kanankupaq,
huchankumantapas Diosman ama kutirinankupaq,
hinallataq mana salvasqa kanankupaq ima”,
nispa [*Isaiás 6.10*].

⁴¹ Kaykunatan profeta Isaiasqa escribieran, Jesuspa sumaq glorianta rikusqanrayku.

⁴² Saynata ashka runakuna Jesuspi mana creeshaqtinkupas, ichaqa ashkan wakin runakunamantaqa Jesuspiqa creeranku. Chay creeqkunamantan wakinqa Israel nacionpi kamachiq jefekuna karanku. Ichaqa chay jefekunaqa fariseo religionniyoq runakunatan manchakuranku. Chayraykun Jesuspi creesqankutaqa mana alayritachu pimanpas willakuranku, saynapi sinagoga wasimanta

ama qarqosqa kanankupaq. ⁴³ Aswanmi chay jefekunaqa, runakuna alabanallanta munaranku, Diospa alabanamantaqa.

Jesuppa nisqanman hina runakuna juzgasqa kanankumanta

⁴⁴ Jesusmi altota rimaspa khaynata niran:

—Pipas noqapi creeqqa manan noqallapichu creen. Aswanqa mandamuwaqniy Taytaypipas creenmi. ⁴⁵ Saynallataqmi pipas noqata rikuwaqqa, mandamuwaqniy Taytaytapas rikushanman hinan. ⁴⁶ Noqan kay pachaman hamuq K'anchayqa kani. Chaymi pipas noqapi creeqqa, mana tutayaqpichu purinqa. ⁴⁷ Sichus pipas noqapa nisqaykunata uyarishaspa, mana kasukuqtaqa, manan noqachu juzgasaq. Noqaga manan kay pachapi runakunata juzgaqchu hamurani; aswanqa salvaqmi. ⁴⁸ Ichaqa pipas noqata cheqniwaspa, hinallataq yachachisqaykunatapas uyarishaspa, mana kasukuqtaqa, palabaypa nisqanman hinan juzgasqa kanqa juicio p'unchawpi. ⁴⁹ Chaymi noqaga mana kikillaymantachu ni imatapas rimarani. Aswanqa mandamuwaqniy Taytaymi ima ninaytapas, hinallataq imaynata yachachinaytapas kamachiwaran. ⁵⁰ Hinaspapas noqaga yachanin, Taytaypa kamachikuyninqa wiña-wiñaypaq kawsay qokuq kasqanta. Chayraykun Taytaypa kamachiwasqanta, noqaga qankunaman yachachishaykichis, nispa.

13

Discipulonkunapa chakinta Jesús maqchisqanmanta

¹ Pascua fiesta celebrananku p'unchawmi ña chayamusharanña. Hinaqtinmi Jesusqa ña yacharanña, Dios Taytanpa kasqanman kutipunanku p'unchaw chayamusqanta. Jesusqa kay pachapi kashaspanqa, discipulonkunataqa anchatapunin munakuran. Hinaspapas chay munakuyninqa wiña-wiñaypaqmi karan.

² Hinaqtinmi Jesusqa discipulonkunapiwan kushka manaraq cenashaqtin, diabloqa Simonpa wawan Judas Iscariotepa sonqonpi ña piensachiranña Jesusta traicionanapaq.

³ Ichaqa Jesusqa yacharanmi Dios Taytan tukuy atiyta payman qosqanta. Hinaspapas Jesusqa yacharanmi, Dios Taytan kay pachaman mandamusqanta, hinallataq Dios Taytanpa kasqanman kutipunantapas. ⁴ Chaymi Jesusqa mesapi mikhusqankumanta hatarispa, capanta orqokuran. Hinaspan huk toallata hap'ispa, cinturanman watakuran. ⁵ Chaymantan huk lavatorioman unuta hich'aspa, discipulonkunapa chakinta maqchiyta qallariran. Hinaspan cinturanpi toallanwan secaran. ⁶ Simón Pedropa chakinta maqchinanpaq tupamuqtinñataqmi, Pedroqa Jesusta niran:

—Señorlláy, ¿qanchu noqapa chakiykunatari maqchiruwankiman? nispa.

⁷ Chaymi Jesusqa niran:

—Kunanqa manaraqmi kaykuna ruwasqaytaqa entiendenkirqachu. Aswanqa chaymantañan kaykunataqa entiendenki, nispa.

⁸ Hinaqtinmi Pedroqa niran:

—Noqataqa manapunin chakiytaqa maqchiwankimanchu, nispa.

Chaymi Jesusqa niran:

—Sichus chakiykita mana maqchisqaykichu chayqa, manan noqapa discipuloyqa kawaqchu, nispa.

⁹ Hinaqtinmi Pedroqa niran:

—Señorlláy, sayna kaqtinga, amayá chakillaytachu maqchiway, aswanqa makiytawan hinallataq umaytawan imayá, nispa.

¹⁰ Chaymi Jesusqa Pedrota khaynata niran:

—Bañasqa runaqa manan kaqmanta bañakuytaqa necesitanñachu, aswanqa chakillantañan maqchikunan. Chaymi niykichis, qankunaqa tukuy huchaykichismantaqa ñan limpioña kashankichis. Ichaqa manan llapaykichishchu limpioqa kashankichis, nispa.

¹¹ Jesusqa pis payta traicionanantaqa ñan yacharanña. Chayraykun payqa niran: “Manan llapallaykichishchu limpioqa kashankichis”, nispa.

¹² Hinaspan discipulonkunapa chakinta maqchiyta tukuruspa, Jesusqa capanta churakapuran. Hinaspan mesapi kaqmanta tiyayuspa, discipulonkunata khaynata tapuran:

—Qankunawan kay ruwasqayta, ¿entiendeshankichishchú? ¹³ Qankunaqa niwankichismi: “Yachachikuq hinallataq Señorlláy”, nispa. Ichaqa niwasqaykichisman hinan noqaga Yachachikuq hinallataq Señor kani. ¹⁴ Chaymi niykichis, imaynan noqapas Señorniykichis hinallataq Yachachiqniykichis kashaspay, qankunapa

chakiykichista maqchiraykichis, saynallatataqyá qankunapas chakiykichista maqchinakuychis. ¹⁵ Noqaqa qankunamanmi huk ejemplota qoraykichis, saynata noqa hina qankunapas ruwanaykichispaq. ¹⁶ Hinaspapas qankunaqa yachankichismi, huk sirviente runaqa, manan patronninmantaqa aswan más importanteqa kanmanchu. Nitaqmi comisionpi riq runapas, chay comisionaqnin runamantaqa aswan más importanteqa kanmanchu. ¹⁷ Chaymi niykichis, sichus qankuna allinta entiendespa, noqapa ruwasqaykunata ruwankichis chayqa, kusion kankichis.

¹⁸ Ichaqa manan noqaqa llapaykichismantachu rimashani. Noqaqa yachanin pikunatachus akllasqayta. Ichaqa kay nisqaykuna cumplikunanpaqmi, Bibliapi ña escribisqaña kashan. Chaymi khaynata nin: “Noqawan kushka t'antata mikhuqmi, noqapa contraypi kanqa”, nispa [*Salmos 41.9*]. ¹⁹ Chaymi noqaqa imapas manaraq pasashaqtin, kunanmantapacha kaykunata nishaykichis, chaykuna pasawaqtin, noqa Diospa Wawan kasqayta creenaykichispaq. ²⁰ Cheqaqtapunin niykichis: Pipas noqamanta willakunanpaq comisionasqay runata chashkiqqa, noqatapas chashkiwashanman hinan. Pipas noqata chashkiwaqqa, mandamuwaqniy Dios Taytaytapas chashkinmi, nispa.

Jesusmi willakun Judas Iscariote traicionananmanta

(Mat 26.20-25; Mar 14.17-21; Luc 22.21-23)

²¹ Chaykunata niruspanmi, Jesusqa ancha llakisqallaña karan. Hinaspan discipulonkunataqa clarota niran:

—Cheqaqtapunin niykichis, qankunamantan hukniykichis traicionawanqa, nispa.

²² Hinaqtinmi Jesuspa nisqanta uyarispanku, discipulonkunaqa mayqenninkumantas rimasqanta mana yachaspanku, paykunapura qawanakuranku.

²³ Chaypin Jesuspa ancha khuyakusqan discipulonpas, paypa ladonpi kasharan.

²⁴ Chaymi Pedroqa Jesuspa ancha munakusqan discipulota señascharan, Jesusta khaynata tapunanpaq: “Jesusri, ¿mayqenninchismantataq saynata nishan?” nispa. *[Nota: Jesuspa ancha munakusqan discipuloqa kay librota escribiq Juanmi karan].* ²⁵ Chaymi Jesuspa ancha munakusqan discipulonqa, Jesusman astawan ashuyuspa, khaynata tapuran:

—Señorlláy, ¿pitaq traicionasunkirí? nispa.

²⁶ Hinaqtinmi Jesusqa contestaran khaynata:

—Chay runaqa pimanchus t'antata platoman challpuyuspa qosaq, paymi, nispa.

Hinaqtinmi Jesusqa t'antata challpuyuspa, Simonpa wawan Judas Iscarioteman qoran. ²⁷ Chay t'antatan Judas Iscarioteqa mikhuran. Chay mikhusqanpa qepallanmanmi, diabloqa Judaspa songonman haykuran. Chaymi Jesusqa Judas Iscarioteta niran:

—Chay ruwanaykitaqa, apurayllamanyá ruwamuy, nispa.

²⁸ Ichaqa saynata Judas Iscarioteta Jesús niqtinmi, mesapi tiyaq discipulonkunaqa mana ni mayqenninkupas entienderankuchu.

29 Aswanmi Jesuspa wakin discipulonkunaqa piensaranku, Judas Iscariote qolqe waqaychaq kasqanrayku, “Pascua fiestapaq imapas faltaqkunata rispa rantimuy”, ninanpaq; otaq qolqe hap'isqanta “wakchakunaman rakimuy” ninanpaq. ³⁰ Hinaqtinmi Judas Iscarioteqa t'antata mikhuruspan lloqsitamuran. Chay horasqa ñan tutaña karan.

Mosoq kamachikuymanta

³¹ Judas lloqsiruqtin hinallan, Jesusqa discipulonkunata niran:

—Noqa Diosmanta Hamuq Runa, ancha atiyniyoq kasqayta llapallan runakunaman rikuchinaypaqmi, ña hora kunan chayaramunña. Chaymi noqata rikuwaspanku, Dios Taytaypas ancha atiyniyoq kasqanta yachanqaku. ³² Sichus llapallan runakunaman rikuchisqa, Dios Taytayqa ancha atiyniyoq kasqanta chayqa, Dios Taytaypas llapallan runakunamanmi rikuchillanqataq, noqa Wawanpas ancha atiyniyoq kasqayta. Chaytan Dios Taytayqa kay hamuq pisi p'unchawkunallapi ruwanqa.

³³ Saynaqa munakusqay wawaykuna, manan unayñachu qankunawan kushkaqa kasaq. Manataqmi mashkawaspaykichispas tariwankichishchu. Ichaqa, imaynan Israel nacionniyoq runakunapa jefenkunatapas nirani, saynallataqmi qankunatapas kunan niykichis: “Noqapa risqay lugarmanqa, manan qankunaqa atiwaqchishchu riyta”, nispa. ³⁴ Kunanmi huk mosoq kamachikuyta qankunaman qoykichis: Khuyanakuychis qankunapura,

imaynan noqapas qankunata munakuykichis saynata. ³⁵ Sichus qankunapura khuyanakuspa kawsankichis chayqa, llapallan runakunan noqapa discipuloykuna kasqaykichista yachanqaku, nispa.

Jesusta Pedro negananmanta

(Mat 26.31-35; Mar 14.27-31; Luc 22.31-34)

³⁶ Señor Jesustan Simón Pedroqa tapuran khaynata:

—Señorlláy, ¿maymantaq rinkirí? nispa.

Hinaqtinmi Jesusqa contestaran:

—Noqapa risqay lugarmanqa manaraqmi kunanqa riwaqchu. Ichaqa noqapa kasqaymanqa qepatañan hamunki, nispa.

³⁷ Chaymi Pedroqa kaqmanta tapullarantaq:

—Señorlláy, kunanri, ¿imanaqtintaq riytari mana atiymanchú? Noqaga liston kashani, qanrayku wañunaypaqpas, nispa.

³⁸ Chaymi Jesusqa khaynata niran:

—¿Cheqaqtachu noqarayku wañunaykipaq listo kashankí? Cheqaqtapunin qanta niyki: Kunan tutan manaraq gallo waqashaqtin, kinsa kutita negawanki: “Chay Jesustaqa manan reqsinichu”, nispayki.

14

Diosman rinapaq Jesusqa ñan kasqanmanta

¹ Jesusmi khaynata niran:

—Qankunaqa ama llakikuychishchu. Aswanqa Diospiyá confiaychis; saynallataq noqapipas confiaychis. ² Dios Taytappa kasqanpiqa ashkan wasikuna kashan. Sichus wasikuna mana kanmanchu chayqa, manachá niykichismanchu

karan: “Rispaymi huk lugarta qankunapaq preparamusaq”, nispaqa. ³ Noqaqa Dios Taytaypa kasqanman rispaymi, qankunapaq huk lugarta preparamusaq. Chaymantan kutimuspay, qankunata pusasqaykichis, qankunapas noqawan kushka maypi kasqaypi kanaykichispaq. ⁴ Ichaqa qankunaqa ñan yachankichishña mayman risqaytapas; hinaspapas reqsinkichishña ñantaqa, nispa.

⁵ Hinaqtinmi Tomasqa niran:

—Señorlláy, noqaykuqa manan yachaykuchu mayman risqaykitapas. Chayri, ¿imaynataq risqayki ñantari reqsiykuman? nispa.

⁶ Chaymi Jesusqa khaynata niran:

—Noqan kani ñanqa, cheqaq kaqpas, saynalataq kawsay qoqpas. Chaymi Dios Taytaymanqa noqallantapuni pipas chayanqa. ⁷ Sichus noqata allinta reqsiwankichis chayqa, Dios Taytaytapas reqsillankichistaqmi. Ichaqa Dios Taytaytaqa kunanmantapachan reqsishankichis, noqata rikuwasqaykichisrayku, nispa.

⁸ Hinaqtinmi discipulon Felipeqa khaynata niran:

—Señorlláy, Dios Taytaykitayá rikuyachiwayku. Chaywanmi noqaykuqa kusionqa kasaqku, nispa.

⁹ Chaymi Jesusqa contestaran khaynata:

—Felipe, qankunawanqa unayñan kashani. ¿Chaychu manaraq reqsiwankí? Pipas noqata rikuwaqqa, Dios Taytaytapas rikunmi. Chayri, ¿imanaqtintaq qanri niwanki: “Dios Taytaykitayá rikuchiwayku”, nispaykiri? ¹⁰ Qanri, ¿manachu creenki Dios Taytaywanqa huklla kasqaykuta? Qankunaman imapas nisqaytaqa, manan noqaqa

kikillaymantachu rimashani. Noqaqa Dios Taytaypa munasqallantan imatapas ruwani. Hinaspapas Dios Taytayqa noqantakaman imatapas ruwan. ¹¹ Chayqa, creewaychisyá, noqaqa Dios Taytaywan huklla kasqayta, hinallataq Dios Taytaypas noqawan huklla kasqanta. Sichus mana creewankichishchu chayqa, kay milagrokuna ruwasqayraykuyá creewaychis. ¹² Noqaqa cheqaqtapunin niykichis: Pipas noqapi creeqqa ruwasqaykunatapas ruwanqan. Hinaspapas Dios Taytaypa kasqanman ripusqayraykun, qankunaqa noqapa ruwasqaykunamantapas aswan mastaraq ruwankichis. ¹³ Qankuna sutiypi imatapas mañakuqtiykichisqa, noqaqa ruwasqami. Saynapin Dios Taytaypas alabasqa kanqa, noqapa ruwasqaykunawan. ¹⁴ Sichus nisqayman hina noqapa sutiypi imatapas mañakunkichis chayqa, noqaqa ruwasqami, nispa.

Santo Espirituta mandamunanpaq Jesús prometesqanmanta

¹⁵ Jesusqa nillarantaqmi:

—Sichus noqata munakuwankichis chayqa, kamachisqaykunatapas kasukunkichismi. ¹⁶ Hinaqtinmi noqaqa Dios Taytayta ruegoakusaq, Santo Espirituta qankunaman mandamunanpaq. Chay Santo Espiritu hamuspanmi qankunawan tukuy tiempo kanqa. ¹⁷ Chaymi chay Santo Espirituqa qankunaman cheqaq kaqta yachachisunkichis. Ichaqa chay Santo Espiritutaqa, Diospi mana creeq runakunaqa, manan chashkinqakuchu, payta mana

rikuspanku, hinallataq mana reqsisqankurayku. Qankunan ichaqa reqsinkichis, qankunawan kushka kasqanrayku; hinaspapas qankunapa sonqoykichispin tukuy tiempo kanqa. ¹⁸ Noqaqa manan sapallaykichistachu qankunataqa saqesqaykichis. Aswanqa kutimusaqmi, qankunawan kushka kanaypaq. ¹⁹ Ichaqa pisi tiempollañan faltashan runakuna manaña rikuwanankupaq. Qankunan ichaqa rikuwankichis; noqa wañusaq chaypas, kawsarimusaqmi. Chaymi qankunatapas kawsarichisqaykichis. ²⁰ Chay p'unchawmi qankunaqa yachankichis, noqaqa Dios Taytaywan huklla kasqayta, hinallataq noqapas qankunawan huklla kasqayta, saynallataq qankunapas noqawan huklla kasqaykichista. ²¹ Pipas noqapa kamachisqaykunata kasukuspa ruwaqmi, noqataqa cheqaqtapuni munakuwan. Sayna munakuwaqniy runatan, Dios Taytayqa munakunqa. Chaymi noqapas chay munakuwaqniy runata munakusaq; hinaspan paywanqa astawanraq reqsichikusaq, nispa.

²² Chaymi Jesuspa discipulon Judas mana Iscariote kaq, khaynata niran:

—Señorlláy, ¿imanaqtintaq noqallaykuwanri reqsichikunki, qanpi mana creeq runakunawantaq mana reqsichikunkichú? nispa.

²³ Chaymi Jesusqa contestaspa niran:

—Pipas noqata munakuwaqqa, kamachisqaykunatan kasukunqa. Chaymi Dios Taytaypas payta munakunqa. Hinaqtinmi noqaykuqa chay kasukuq runaman hamuspayku, paypa sonqonpi tiyasaqku. ²⁴ Pipas noqata mana

munakuwaqqa, kamachisqaykunataqa manan kasukunqachu. Ichaqa kay yachachisqaykuna uyarisqaykichisqa, manan noqallamantachu, aswanqa kay pachaman mandamuwaqniy Dios Taytaymantan.

²⁵ Kaykunataqa qankunawan kallashaspayraqmi willashaykichis. ²⁶ Ichaqa Dios Taytaymi noqapa rantiyta qankunaman Santo Espirituta mandamunqa. Paymi qankunaman hamuspa, tukuy imapi kallpanchasunkichis, yachachisunkichis, hinallataq tukuy ima yachachisqaykunatapas yuyarichisunkichis.

²⁷ Noqa qankunata tukuy imapi yanapaqtiymi, qankunaqa hawkalla kankichis. Ichaqa chay hawkayay qosqayqa, manan kay pachapi runakunapa qosqan hinachu. Saynaqa amayá qankunaqa hukmanyaychishchu, nitaq manchakuychishchu.

²⁸ Ñan qankunaqa uyarirankichishña: “Ripusaqmi ichaqa qankunamanmi kutimusaq”, nisqaytaqa. Sichus qankuna cheqaqtapuni munakuwankichisman chayqa, kusionqachá kashawaqchis, Dios Taytaysa kasqanman kutipusqayrayku. Ichaqa Dios Taytaymi noqamantaqa aswan más importante.

²⁹ Kaykunatan manaraq imapas pasashaqtin qankunaman nishaykichis, chaykuna pasaruqtin, noqapi qankuna creenaykichispaq.

³⁰ Kay pachapi runakunata kamachiq diabloqa ñan hamushanña. Chaymi qankunawanqa manaña astawanqa rimasaqñachu. Diabloqa noqata vancewananpaqqa manan noqamanta aswan más atiyniyoqchu. ³¹ Ichaqa kay pachapi llapallan runakunan yachananku noqaqa Dios

Taytayta anchata munakusqayta. Chaymi noqaqa Dios Taytaypa tukuy ima niwasqantapuni ruwani, nispa.

Saynata nispanmi Jesusqa khaynata kamachiran:

—Hatariychis; hinaspa kay lugarmanta lloqsisunchis, nispa.

15

Uvas sach'amanta

¹ Jesusqa nillarantaqmi:

—Noqan cheqaq uvas plantaqa kani. Dios Taytaytaqmi chakra llank'aq. ² Sichus noqapi kaq mayqen ramapas mana ruruqtinga, Dios Taytaymi chay ramataqa takaspa wikapan. Ichaqa ruruq ramatañataqmi, sumaqta podaspa limpian astawan rurunanpaq. ³ Saynan qankunaqa ña limpioña kashankichis, kay yachachisqaykunata uyarispa kasukusqaykichisrayku. ⁴ Sichus qankuna noqawan huklla kankichis chayqa, noqapas qankunawanmi huklla kasaq. Hinaspapas ñan qankunaqa yachankichishña, huk rama allinta rurunanpaqqa uvas sach'apin kanan; uvas sach'api mana kaspaga, manan rurunmanchu. Saynallataqmi qankunapas sichus noqawan huklla mana kaspaykichisqa, manan ni imapas Diospaq hinaqa ruwayta atiwaqchishchu.

⁵ Noqan chay uvas sach'aga kani. Qankunataqmi chay uvas sach'apa ramankuna kankichis. Pipas noqapi kashan chayqa, hinallataq noqapas paypi kashani chayqa, paymi chay uvas sach'a hina ashkata rurunqa. Ichaqa noqamanta

pipas rakikuspaqa, manan kikillanmantaqa ni imatapas ruwaytaqa atinmanchu. ⁶ Sichus pipas noqamanta rakikuqqa, takasqa ch'aki rama hinan ninaman wikch'uyusqa kanqa; hinaspan chaypi k'anasqa kanqa.

⁷ Sichus qankuna, mana ishkayaspa, noqapi allinta creenkichis, hinallataq yachachisqaykunatapas kasukunkichis chayqa, tukuy ima mañakusqaykichistapas chashkinkichismi.

⁸ Qankuna allinta kawsaspa, sumaqta ruruqtiykichismi, Diosqa alabasqa kanqa. Saynapin qankunaqa cheqaq discipuloykuna kankichis.

⁹ Imaynan Dios Taytaypas noqata munakuwan, saynatan noqapas qankunataqa munakuykichis. Saynallataqyá qankunapas ama qonqawaspaykichis noqata munakuwaychis. ¹⁰ Noqaga Dios Taytaypa kamachiwasqankunatan kasukuni; chaymi payqa anchata munakuwan. Saynallataqmi sichus qankunapas kamachisqaykunata kasukunkichis chayqa, noqapas wiñaypaqmi qankunataqa munakusqaykichis.

¹¹ Kaykunatan qankunaman nishaykichis, qankunapas noqa hina ancha kuisqa kanaykichispaq.

¹² Ichaqa kunanmi kayta kamachiykichis: Qankunapurayá khuyanakuychis, imaynan noqapas qankunata munakuykichis, chay hinata. ¹³ ¿Pitaq kanman ancha hatun munakuyniyogrí? Chay hatun munakuyniyog runaqa, amigonkunarayku wañuqllan. ¹⁴ Sichus noqapa kamachisqaykunata ruwankichis chayqa, amigoykunan kankichis.

15 Qankunaqa manañan sirviente runakuna hinañachu kankichis. Ichaqa huk sirviente runaqa patronninpa ima ruwasqantapas manan yachachu. Chaymi qankunataqa manaña “sirviente runa” nisqaykichishñachu; aswanqa “amigoykuna” nisqaykichishñan. Chaymi noqaqa Dios Taytaypa tukuy ima willawasqankunata, qankunaman willaraykichis. ¹⁶ Noqataqa manan qankunachu akllawarankichis; aswanqa noqan qankunataqa akllaraykichis. Hinaspan qankunataqa comisionaraykichis, rispa, chay allin rama hina, ashkata rurunaykichispaq, saynapi chay ruruykichis wiñaypaq takyananpaq. Chaymi tukuy imatapas sutiypi mañakuqtiykichis, Dios Taytayqa qosunkichis. ¹⁷ Noqaqa kaytan kamachiykichis: Qankunapura khuyanakuychis, nispa.

Runakuna cheqnisunaykichismanta

¹⁸ Jesusqa nillarantaqmi:

—Sichus huchallapi kawsaq runakuna cheqnisunkichis chayqa, yuyariychisyá, qankunamanta aswan antestaraqmi, ña noqataqa cheqniwarankuña. ¹⁹ Sichus qankuna huchapi kawsaq runakuna hina kawaqchis chayqa, huchapi llapallan kawsaq runakunaqa khuyakusunkichismanmi. Ichaqa noqa qankunata akllakusqayraykun, qankunaqa manaña huchapi kawsaq runakunañachu kankichis. Chaymi huchallapi kawsaq runakunaqa cheqnikusunkichis. ²⁰ Kay nisqaykunatayá yuyariychis: Wasipi kamachi

ruwaq sirviente runaqa manan patronninman-taqa aswan más importanteqa kanmanchu. Chayraykun niykichis, noqa kamachiq kashaqtiy runakuna cheqniwaspanku ñak'arichiaranku chayqa, qankunatapas chay runakunaqa, noqapa serviqniy kasqaykichisraykun, ñak'arichisunkichis. Ichaqa sichus paykuna noqapa yachachisqaykunata kasukunqaku chayqa, qankunapa yachachisqaykichistapas kasukunqakun. ²¹ Saynataqa ñak'arichisunkichis, noqapi creesqaykichisrayku, hinallataq mandamuwaqniy Diostapas mana reqsisqanku-raykun.

²² Sichus noqa mana hamuymanchu, nitaq paykunaman ni imatapas willaymanchu chayqa, manachá huchankumantaqa culpayoqchu kankuman karan. Kunanmi ichaqa huchayoq kasqankuta yachakusqankurayku manaña ni ima niytapas atinqakuñachu. ²³ Pipas noqata cheqni-waqqa, Taytaytapas cheqnillantaqmi. ²⁴ Sichus noqa mana ruwaymanchu karan paykuna ukhupi mana pipa ruwasqan milagrokunata chayqa, manachá huchankumantaqa culpayoqchu kankuman karan. Kunanmi ichaqa tukuy milagrokuna ruwasqayta rikushaspankupas, noqata hinallataq Taytaytapas cheqniwanku. ²⁵ Ichaqa Bibliapi escribisqa cumplikunanpaqmi kaykunaqa pasashan. Bibliapin nishan khaynata: “Yanqapunin cheqniwanku”, nispa [*Salmos 35.19; 69.4*].

²⁶ Noqan Taytaypa partenmanta Santo Espirituta mandamusqaykichis. Paymi qankunata yanapasunkichis, hinallataq cheqaq

kaqkunatapap noqamanta yachachisunkichis.
²⁷ Hinaqtinmi qankunapas noqamanta willakun-
 kichis, yachachiy qallarispaymantapacha
 noqawan kushka kasqaykichisrayku.

16

¹ Qankunamanmi kaykunataqa nishaykichis,
 noqapi iñiykiykichis ama chiriyanañpaq.
² Qankunataqa Diosmanta yachachina sinagoga
 wasikunamantan qarqosunkichis. Ichaqa
 chayamunqan p'unchawkuna, pipas noqapi
 creeq runakunata wañuchispanku, khaynata pien-
 sanankupaq: “Noqaqa Diospa favorninpin kay
 runakunataqa wañuchishani”, nispa ninankupaq.
³ Kaykunataqa ruwanqaku, Taytayta hinallataq
 noqatapap mana reqsiwasqankuraykun. ⁴ Ichaqa
 kaykunatan ña niraykichishña, chay sasachakuy
 p'unchawkuna chayamuqtin, kay nisqaykunata
 yuyarinaykichispaq.

Qankunaman yachachiyta qallarispayqa,
 manan kay ñak'ariykunamantaqa yachachiray-
 kichishchu, qankunawan kushka kasqayrayku.

Santo Espiritupa ruwananmanta

⁵ Jesusqa nillarantaqmi:

—Kunanmi ichaqa Dios Taytaypa kasqanman
 ripusaqña. (Chaymi noqaqa kaykunata
 entiendenaykichista munani). Ichaqa manan
 ni mayqennykiykichispas tapuwankichishchu:
 “¿Maymantaq ripunkiri?” nispaqa. ⁶ Aswanmi
 kaykunata niqtiy, qankunaqa ripunaymanta
 yachaspaykichis, nishu llakisqallaña
 kashankichis. ⁷ Ichaqa cheqaqtapunin noqaqa

nishaykichis: Noqa ripuqtiyqa, qankunapaqqa aswan allinmi kanqa. Sichus mana ripuymanchu chayqa, Santo Espirituqa manan qankunata yanapasunaykichispaqqa hamunmanchu. Aswanqa noqa ripuspaymi, payta qankunaman mandamusaq. ⁸ Santo Espíritu hamuspanmi, runakunaman rikuchinqa huchayoq kasqankumanta, Diosqa mana ni ima huchayoq kasqanmanta, hinallataq juicio p'unchawpi runakuna juzgasqa kanankumantawan ima. ⁹ ¿Pitaq huchayoqrí? Noqapi mana creeq runakunan huchayoqqa kanku. ¹⁰ ¿Pitaq mana huchayoqrí? Noqallan kani mana huchayoqqa. Chaymi Dios Taytaypa kasqanman ripusaq. Hinaqtinmi manaña rikuwankichishñachu. ¹¹ ¿Pitaq Diospa castigontari chashkinqa? Kay pachapi runakunata kamachiq diablon. Hinaspapas diabloqa ñan juzgasqaña kashan. (Chaymi yachanchis huchayoq runakunapas juzgasqa kanankuta).

¹² Qankunaman willanaypaqqa ashkaraqmi kashan. Ichaqa manaraqmi kunanqa atiwaqchisraqchu entiendeytaqa. ¹³ Ichaqa Santo Espíritu qankunaman hamuspanmi, Diosmanta llapallan cheqaq kaqkunata entiendenaykichispaq yachachisunkichis. Santo Espirituqa manan kkillanmantachu imatapas rimanqa. Aswanqa Taytaymanta tukuy ima uyarisqantan rimanqa. Hinaspan qepa tiempokunapi imakunas pasanmanta qankunaman willasunkichis. ¹⁴ Saynallataqmi Santo Espirituqa noqata alabawanqa. Hinaspan qankunaman yachachisunkichis noqamanta

tukuy ima uyarisqanta. ¹⁵ Dios Taytaypa tukuy ima piensasqankunatapapas, noqaqa yachallanitaqmi. Chaymi noqaqa qankunata niraykichis, Santo Espiritun noqamanta tukuy imakunatapapas willasunkichis, nispa.

Ancha kusionqa kanamanta

¹⁶ Jesusqa nillarantaqmi:

—Ashllatawanqa manañan rikuwankichishñachu. Chaymantan ichaqa kaqmanta rikuwankichis, {Taytaypa kasqanman ripusqayrayku}, nispa.

¹⁷ Jesús saynata niqtinmi, wakin discipulonkunaqa, paykunapura tapunakuranku khaynata:

—Kaykunatari, ¿ima ninantataq nishan? ¿“Ashllatawanqa manañan rikuwankichishñachu Dios Taytaypa kasqanman ripusqayrayku. Chaymantan ichaqa kaqmanta rikuwankichis”, nisparí? ¹⁸ ¿Ima ninantataq, “ashllatawanqa manañan rikuwankichishñachu”, nishanrí? Kay rimasqankunataqa manan entiendenchishchu, nispanku.

¹⁹ Chaymi Jesusqa discipulonkuna payta tapuy munasqankuta yachaspa, paykunata niran:

—Qankunatan noqaqa niraykichis: “Ashllatawanqa manañan rikuwankichishñachu. Chaymantan ichaqa kaqmanta rikuwankichis”, nispa. ¿Sayna nisqaymantachu qankunari tapunakushankichís? ²⁰ Noqaqa cheqaqtapunin niykichis, qankunaqa ñakapakuspan waqankichis. Aswanqa noqapi mana creeq runakunañataqmi kusikunqaku. Ichaqa llakisqallaña kashaqtiykichispas, llakikuyniykichisqa ancha

kusikuymanni tukunqa. ²¹ Wiksayoq warmiqa wawanta onqokunan horas chayaramuqtinmi, dolorwan ñak'arin. Ichaqa chay wawanta onqorukuspanñataqmi, chay ancha ñak'arisqan horastapas qonqaspa, anchata kusikun wawata kay pachaman apamusqanrayku. ²² Saynallataqmi qankunatapaspas pasasunkichis. Kunanmi qankunaqa ancha llakisqa kashankichis. Ichaqa noqa kutimuqtiymi ancha kuisqa kankichis. Chay kusikuytaqa manan ni pipas qechuytaqa atisunkichishchu.

²³ Chaymi chay p'unchawpiqa manaña ni imamantapas tapuwankichishñachu. Chaymi cheqaqtapuni niykichis, imatapaspas sutiypi Dios Taytaymanta mañakuqtiykichisqa, Dios Taytayqa qosunkichismi. ²⁴ Qankunaqa manan ni imatapaspas sutiypiqa kunankama mañakunkichisraqchu. Mañakuspaqa chashkinkichismi, saynapi ancha kuisqa kanaykichispaq.

Jesús kay pachapi tukuy mana allinkuna venesqanmanta

²⁵ Noqaqa kaykunatan qankunaman niraykichis kay willakuykunallawan. Ichaqa chayamunqan p'unchaw willakuykunallawan qankunaman manaña willanaypaq. Chay p'unchaw chayamuqtinmi, Taytaymantaqa alayritaña qankunaman rimapayasqaykichis. ²⁶ Chay p'unchawkunapiqa, manañan noqañachu Taytaymantaqa mañapusqaykichis. Aswanqa qankunañan Taytaymantaqa noqapa sutiypi mañakunkichis, noqapi creesqaykichisrayku. ²⁷ Dios Taytayqa anchatan qankunataqa

munakusunkichis. Saynataqa munakusunkichis noqata munakuwasqaykichisraykun, hinallataq noqata kay pachaman Dios Taytay mandamuwasqanpi creesqaykichisraykun.
²⁸ Noqaga Taytaypa kasqanmantan kay pachaman hamurani. Kunanmi ichaqa kay pachata saqespa, Taytaypa kasqanman kutipusaq, nispa.

²⁹ Chayta uyarispankun discipulonkunaqa niran:

—Kunanmi ichaqa noqayku entiendenaykupaq clarota rimashanki mana ejemplonallawan.

³⁰ Chaymi kunanqa manaña necesarioñachu ni pipas tapusunaykipaqqa. Hinaspapas qanqa tukuy ima piensasqaykutapas ñan yachankiña. Chayraykun noqaykuqa creeyku, qantaqa kikin Diospuni kay pachaman mandamususqaykita, nispanku.

³¹ Chaymi Jesusqa niran:

—Noqapiri, ¿chayraqchu kunan creerunkichís?

³² Wañunay horasmi ña chayamushanña. Chaymi qankunaqa tukuy lawman ch'eqespaykichis sapallayta saqewankichis. Ichaqa manan sapallaychu kashani; aswanqa Taytaymi noqawan kushka kashan. ³³ Chaymi kaykunataqa nishaykichis, noqapi creespaykichis hawkalla kanaykichispaq. Kay pachapiqa ñak'arinkichismi, ichaqa kallpanchakuspaya noqapi confiaychis. Noqan kay pachapi mana allinkunataqa ña venceruniña, nispa.

17

Discipulonkunapaq Jesús mañakusqanmanta

¹ Jesusqa chaykunata rimaruspanmi, hanaq pachata qawarispá, Dios Taytanmanta mañakuran khaynata:

—Dios Taytáy, noqapa wañunay horan chayaramunña. Saynaqa kunanyá kay Wawaykita hatunchaykuy, saynapi noqa Wawaykipas qanta hatunchanaypaq. ² Qanqa noqamanmi atiyta qowaranki, llapallan runakunata kamachinaypaq, hinallataq noqaman qowasqayki runakunamanpas wiñay kawsayta qonaypaq. ³ Wiñaypaq kawsaytaqa chashkingaku ch'ullalla cheqaq Dios kasqaykita creeq runakunallan; hinallataq noqa mandamusqayki Salvador Jesucristopi creeq runakunallan.

⁴ Chaymi noqaqa ancha hatun atiyniyoq kasqaykita kay pachapi llapallan runakunaman rikuchini. Saynapi cumplirani lliw ruwanaypaq kamachimuwaspaykita. ⁵ Dios Taytáy, imaynan qanwan kushka kashaqtiy, hinallataq manaraq kay pachapas kashaqtin hatunchawaranki, saynallataqyá kunanpas hatunchaykuway.

⁶ Noqaqa pis kasqaykimantaqa kay pachapi qowasqayki runakunamanqa ñan willaraniña. Paykunaqa qanpan karan. Hinaspan paykunataqa noqaman qowaranki. Hinaqtinmi paykunaqa kamachispaykikunata kasukushanku. ⁷ Kunanqa ñan paykunaqa yachankuña tukuy ima ruwasqaypas, hinallataq yachachispaykunapas qanmanta hamusqanta. ⁸ Ichaqa qanpa niwasqaykikunatan paykunaman willarani. Hinaspan paykunaqa chay niwasqaykikunata chashkispanku, cheqaqtapuni

qanmanta hamusqayta yachanku; hinallataq qan mandamuwasqaykipipas creenku. ⁹ Chaymi noqaqa paykunapaq mañapushani. Ichaqa manan kay pachapi qanpi mana creeq runakunapaqchu mañakushani. Aswanqa qowasqaykikunapaqmi noqaqa mañakushani qanpa kasqanrayku. ¹⁰ Noqapi creeq runakunaqa qanpan; saynallataqmi qanpi creeq runakunapas noqapa. Hinaspapas noqaqa paykunantakaman ancha atiyniyoq kasqayta reqsichikuni.

¹¹ Dios Taytáy, qanqa ch'uyan kanki. Noqaqa manañan kay pachapiñachu kasaq. Noqapi creeq runakunan ichaqa kay pachapiraq kanqaku. Noqaqa qanwan kushka kanaypaqmi hamushaniña. Chaymi mañakamuyki, paykunata hatun atiykiyiwani cuidaykunaykipaq, saynapi paykunapas noqanchis hina huk piensayniyoqlla kanankupaq. ¹² Noqaqa kay pachapiraq kashaspayqa, sutiypikin paykunataqa cuidarani. Chaymi qowasqaykikunaqa mana mayqenninkupas noqamantaqa rakikurankuchu. Ichaqa noqapi mana creeq (Judas Iscariotellan) rakikuran. Chay hinata ruwaqtinmi, Bibliapi nisqan cumplikuran.

¹³ Kunanmi ichaqa qanpa kasqaykiman kutimushaniña. Chaymi kay pachallapiraq kashaspay kaykunataqa rimashani, paykunapas noqa hina ancha kusiqa kanankupaq. ¹⁴ Noqaqa palabraykikunatan paykunaman willarani. Hinaqtinmi kay pachapi runakunaqa palabraykita uyariyta mana munaspanku, discipuloykunata cheqnikunku. Saynataqa cheqnikunku, discipuloykunapas hinallataq

noqapas manaña kay pachamanta runakuna hinañachu kasqaykuraykun. ¹⁵ Noqaqa manan qowasqayki runakunata kay pachamanta orqonaykipaqchu mañakushayki, aswanqa diablomanta cuidanaykipaqmi. ¹⁶ Discipuloykunaqa noqapi creesqankuraykun manaña kay pachamantañachu kanku; nitaqmi noqapas kay pachamantachu kani. ¹⁷ Dios Taytáy, qanpa palabraykiqa cheqaq yachachikuymi. Chayta discipuloykuna uyariqtinkuyá, qanqa ch'uyanchaykuy. ¹⁸ Imaynan qanpas kay pachapi runakunaman mandamuwaranki, saynallataqmi noqapas discipuloykunataqa kay pachapi runakunaman (palabraykimanta willamunankupaq) ña mandaruniña. ¹⁹ Noqaqa paykunaraykun qanpa munasqaykita ruwaspa kawsashani, saynapi paykunapas qanpa munasqaykita ruwaspa kawsanankupaq.

²⁰ Manan noqaqa discipuloykunallapaqchu mañakushayki. Aswanmi noqaqa mañakushani, discipuloykuna noqamanta willakuqtinku, pikunachus qepa tiempokunata noqapi creeqkunapaqwanmi. ²¹ Dios Taytáy, noqaqa mañakuykin, noqapi creeqkunaqa huk runa hinalla kanankupaq, imaynan qanpas noqawan, hinallataq noqapas qanwan huklla kanchis, saynallataqyá paykunapas noqanchiswan huklla kachunku. Saynapin kay pachapi runakunaqa creenqaku, qan kay pachaman mandamuwassqaykita. ²² Noqaqa hatunchawasqaykiman hinan noqapi creeqkunataqa hatuncharani, saynapi

paykunapas noqanchis hina huklla kanankupaq.
²³ Noqaqa paykunawanmi kashani. Qantaqmi noqawan kashanki. Saynapi paykunaqa cheqaqta huk runa hinalla kanqaku. Saynata kawsaqtinkun kay pachapi runakunaqa yachanqaku qan mandamuwasqaykita, hinallataq paykunatapas munakusqaykita, imaynan qanpas noqata munakuwaranki hinata.

²⁴ Dios Taytáy, noqaqa anchatapunin munani, qowasqayki discipuloykunapas noqapa kasqaypi kanankuta, saynapi chay hatunchawasqayki atiyta rikunankupaq. Chay hatunchawasqayki atiytaqa qowaranki, kay pachapas manaraq kashaqtinmi munakuwasqaykirayku. ²⁵ Dios Taytáy, qanqa pimanpas mana sayapakuqmi kanki. Ichaqa kay pachapi runakunaqa manan reqsisurankikuchu allin ruwaq justo kasqaykitaqa. Noqan ichaqa reqsiyki Papay kasqaykirayku. Saynallataqmi discipuloykunapas kay pachaman qan mandamuwasqaykita yachanku. ²⁶ Noqaqa paykunamanmi yachachishani pi kasqaykimanta. Hinaspapas paykunaman yachachiytaqa, manan dejasaqchu, saynapi munakuywan munakuwasqayki paykunapi kananpaq, saynallataq noqapas kikiypuni paykunapi kanaypaq, nispa.

18

Jesusta presochasqankumanta

(Mat 26.47-56; Mar 14.43-50; Luc 22.47-53)

¹ Jesusqa mañakuyta tukuruspanmi, discipulonkunapiwan kushka Cedrón nisqa

wayq'opa chimpanpi kaq huertaman riran. ²Chay lugartaqa Jesusta traicionaq Judas Iscariotepas allintan reqsiran, chaypi ashka kutita Jesusqa discipulonkunapiwan huñunakusqankurayku. ³(Jesusqa chay lugarpin discipulonkunawan huñunasqa kasharanku). Hinaqtinmi Judas Iscarioteqa, Roma llaqtayoq soldadokunata pusayukuspa, hinallataq templota cuidaq guardiakunapiwan ima hamuranku. Paykunaga hamuranku lamparinniyog, mecheroyog, hinallataq allin armasqa iman. Paykunataqa mandamuranku sacerdotekunapa jefenkuna, hinallataq fariseo religionniyoq runakunapiwan iman. ⁴Ichaqa Jesusqa ñan yacharanña imakunas payta pasananmantaqa. Chaymi Jesusqa chay armasqa runakunapa hamusqanta rikuruspa, paykunaman ashuyuran. Hinaspan paykunataqa khaynata tapuran:

—Qankunari, ¿pitataq mashkamushankichís? nispa.

⁵Chaymi chay runakunaqa contestaranku:

—Nazaret llaqtayoq Jesustan mashkashayku, nispanku.

Hinaqtinmi Jesusqa niran:

—Noqan chay mashkasqaykichis runaqa kani, nispa.

Jesusta traicionaqnin Judas pas chaypin kasharan. ⁶“Noqan chay mashkasqaykichis runaqa kani”, nispa Jesús niqtinmi, paykunaga qepaman kutispanku, pampaman t'ikrakuranku.

⁷Hinaqtinmi Jesusqa kaqmanta paykunata tapuran:

—Qankunari, ¿pitataq mashkamushankichís? nispa.

Chaymi paykunaqa kaqmanta contestaranku:

—Nazaret llaqtayoq Jesustan mashkashayku, nispanku.

⁸ Chaymi Jesusqa contestaran:

—Ñan niykichishña: “Noqan kani”, nispa. Noqata mashkamuwashankichis chayqa, kay discipuloynkunatayá ripunankupaq dejaychis, nispa.

⁹ Kaykunaqa pasaran, Jesuspa ñawpaqtaraq rimasqan cumplikunanpaqmi. Paymi niran: “Papaypa qowasqankunataqa, manan ni ch'ullallatapas chinkachinichu”, nispa.

¹⁰ Hinaqtinmi Simón Pedroqa espadanta orqomuspa, Malco sutiyoq runapa phaña ninrinta kuchurparan. Chay runaqa sacerdotekunapa jefenta serviq runan karan. ¹¹ Chaymi Jesusqa Pedrotta niran:

—Chay espadaykita waqaychay. Dios Taytaymi ñak'arinaypaq noqataqa kamachimuwaran. ¿Chaychu noqari, chay ñak'ariyta mana chashkiyman? nispa.

Sacerdote Anaspa wasinman Jesusta apasqankumanta

(Mat 26.57-58; Mar 14.53-54; Luc 22.54)

¹² Chay Roma llaqtayoq soldadokunan, jefenpiwan, hinallataq templota cuidaq guardiakunapiwan ima, Jesusta hap'ispa, makinta chaqnaspa, presota aparanku.

¹³ Hinaspan primertaqa sacerdote Anaspa wasinman aparanku. Anasqa Caifaspa suegronmi karan. Chay watapin Caifasqa

sacerdotekunapa jefen karan. ¹⁴ Chay Caifasmi Israel nación llaqtapi kamachikuq jefekunata, ñawpaqtaraq consejaspa, khaynata niran: “Allinmi kanman huk runalla wañunanpaq, ashka runakuna nacionninchispi wañunanmantaqa”, nispa.

Jesusta Pedro negasqanmanta

(Mat 26.69-70; Mar 14.66-68; Luc 22.55-57)

¹⁵ Simón Pedroqa Jesuspa huknin discipulonpiwanmi, Jesusta presota apaqtinku qepanta riranku. Pedrowan riq discipuloqa, sacerdotekunapa jefenwanmi reqsinakuran. Chayraykun Jesusta chay palacio wasipa pationman apayuqtinku, Pedrowan riq discipulopas chayman haykuran. *[Nota: Pedrota acompañaq discipuloqa, kay librota escribiq Juanmi karan].* ¹⁶ Ichaqa Pedroñataqmi hawallapi qepakuran. Chaymi sacerdotekunapa jefenwan reqsinakuq discipuloqa ukhumantaña lloqsimuspa, punkupi cuidaq warmita niran, Pedrota palacio wasipa pationman haykuchinanpaq. Chayñan Pedroqa haykuran. ¹⁷ Hinaqtinmi punkuta cuidaq warmiqa Pedrota khaynata tapuran:

—¿Qanqa kay runapa huknin discipulonmá kashankí? nispa.

Hinaqtinmi Pedroqa contestaran:

—Noqqaq manan chay runapa discipulonchu kani, nispa.

¹⁸ Chayllapitaqmi sacerdotekunapa jefenpa sirvientenkunapas, hinallataq templota cuidaq guardiakunapas, chirimusqanrayku ninata

ratachispanku muyuriqninpi q'oñikusharanku. Chaypin Pedropas paykunawan kushka q'oñikusharan.

Jesusta sacerdotekunapa jefen Anás tapusqan-manta

(Mat 26.59-66; Mar 14.55-64; Luc 22.66-71)

¹⁹ Sacerdotekunapa ñawpaq kaq jefen Anasmi Jesusta tapuran, pikunas discipulonkuna kasqanmanta, hinallataq imakuna yachachisqan-mantawan ima. ²⁰ Chaymi Jesusqa contestaran:

—Noqaqa alayritan llapallan runakunamanqa rimarani. Hinaspapas noqaqa sapa kutinmi templopi, hinallataq Diosmanta yachachina sinagoga wasikunapipas, Israel nacionniyoq llapallan runakuna uyarishaqtinku yachachirani. Noqaqa manan ni imatapas pakallapiqa rimaranichu.

²¹ Chayri, ¿imanaqtintaq noqatari tapuwashanki? Sichus noqamanta imatapas yachayta munaspaykiqa, aswanyá chay uyariwaqniy runakunata tapumuy. Paykunan noqapa tukuy imakuna rimasqaykunamantaqa yachanku, nispa.

²² Saynata niqtinmi templota cuidaq huknin guardiaqa, Jesusta uyanpi saqmaran. Hinaspan niran:

—¿Saynatachu ninayki sacerdotekunapa jefenta? nispa.

²³ Hinaqtinmi Jesusqa chay saqmaqniñ guardiata contestaspa, khaynata niran:

—Sichus mana allinkunata rimarani chayqa, niwayá mana allin rimasqaykunata. Ichaqa, sichus cheqaqta rimarani chayqa, ¿imanaqtintaq saqmawashankiri? nispa.

²⁴ Hinaqtinmi sacerdotekunapa ñawpaq kaq jefen Anasqa, Jesuspa makinkuna hina watasqallata, sacerdotekunapa jefen Caifasman apachirán.

Pedro huktawan Jesusta negasqanmanta

(Mat 26.71-75; Mar 14.69-72; Luc 22.58-62)

²⁵ Pedroqa kaqllapiraqmi ninaq ladonpi sayaspa q'oñikusharan. Hinaqtinmi paytaqa khaynata tapuranku:

—Qanpas, ¿manachu chay runapa huknin discipulon kashankí? nispanku.

Chaymi Pedroqa negaspa khaynata contestaran:

—Noqaqa manan chay runapa discipulonchu kani, nispa.

²⁶ Chaymantan sacerdotekunapa jefenta serviq runaqa, Pedrota rikuruspa tapullarantaq:

—Noqaqa, ¿qantachus hina Jesuswan kushkata, huertapiqa rikusharaykí? nispa.

Chay sirviente runaqa Malco sutiyuq runapa familiaranmi karan. Chay Malcotan Pedroqa ninrinta huertapi kuchuran. ²⁷ Chaymi Pedroqa kaqmanta negallarantaq. Hinaqtinmi chay ratolla galloqa waqaramurañ.

Gobernador Poncio Pilatoman Jesusta apasqankumanta

(Mat 27.1-2, 11-31; Mar 15.1-20; Luc 23.1-5, 13-25)

²⁸ Tutallamantan sacerdotekunapa jefen Caifaspa wasinmanta gobernador Poncio Pilatopa palacio wasinman Jesusta aparanku. Hinaspan Israel nacionniyuq runakunaqa costumbrenkuman hina chay palacio wasimanqa

mana haykunankuchu karan, Poncio Pilato forastero runa kasqanrayku. Sichus forasterokunapa wasinman haykuspankuqa, manañan chay Pascua mikhunata mikhunankupaqqa limpioñachu kankuman karan. ²⁹ Chaymi Roma llaqtayoq gobernador Poncio Pilatoqa, hawaman lloqsimuspa, Jesusta acusaq runakunata tapuran:
 –Qankunari, ¿imamantataq kay runatari acusashankichís? nispa.

³⁰ Hinaqtinmi paykunaqa contestaranku:

–Sichus allin ruwaq runa kaqtinqa, manachá qanmanqa apamuykikumanchu karan, nispanku.

³¹ Hinaqtinmi Poncio Pilatoqa niran:

–Kay runataqa apakapuychis. Hinaspa qankunapa leyniykichisman hina juzgamuychis, nispa.
 Hinaqtinmi Israel nacionniyoq autoridad runakunaqa contestaranku khaynata:

–Noqaykuqa manan autorizasqachu kayku, pitapas wañunanpaq sentencianaykupaqqa, nispanku.

³² Saynapin cruzpi wañunanmanta Jesuspa nisqan cumplikuran. ³³ Saynata niqtinkun Poncio Pilatoqa palacio wasinman kaqmanta kutiyuspa, Jesusta waqyaspa, khaynata tapuran:

–¿Qanchu kanki Israel nacionniyoq runakunapa reynin? nispa.

³⁴ Chaymi Jesusqa huk tapukuywan contestaran:

–Qanri, ¿kikillaykimantachu tapuwashankí? Icha, ¿hukkunachu noqamantari nisurankí? nispa.

³⁵ Hinaqtinmi gobernador Poncio Pilatoqa khaynata contestaran:

—Noqari, ¿acaso Israel nacionniyoq llaqtamasiy-kichu kaní? Llaqtamasiyki runakunan, hinallataq sacerdotekunapa jefenkuna iman, qantaqa noqaman apamuwanku. Chayri, ¿ima mana allintataq paykunapa contranpiri ruwaramurankí? nispa.

³⁶ Hinaqtinmi Jesusqa contestaspa niran:

—Noqaqa manan kay pachapi reykuna hina kamachiqchu kani. Sichus kay pachapi reykuna hina kayman chayqa, noqapa discipuloykunan noqarayku peleaspanku defiendewanman, saynapi Israel nacionniyoq jefekunaman ama entregawanankupaq, nispa.

³⁷ Hinaqtinmi gobernador Poncio Pilatoqa niran:

—Saynaqa, ¿reychu kankí? nispa.

Hinaqtinmi Jesusqa contestaran:

—Qanmi niwashanki: “Reymi kanki”, nispaqa. Noqaqa kay pachaman hamuspan nacerani, hinaspán kay pachapi runakunaman cheqaq kaqmanta willarani. Chaymi pipas cheqaq kaqta mashkaqqa, willakusqaytapas uyarin, nispa.

³⁸ Saynata niqtinmi gobernador Poncio Pilatoqa tapuran:

—¿Imataq chay cheqaq kaqrí? nispa.

Saynata Jesusta tapuruspanmi, Poncio Pilatoqa palacio wasinpa punkunman kaqmanta lloqsimuspa, Israel nacionniyoq runakunata niran:

—Kay runapiqa manan ni ima huchatapas tarinichu. ³⁹

Ichaqa qankunapa costum-breykichisman hinan, noqaqa Pascua fiesta p'unchawpi huk presota kacharini. Chayri, ¿qankuna munankichishchu Israel nación llaqtapa reyninta kacharipunayta? nispa.

⁴⁰ Saynata Poncio Pilato niqtinmi, llapallan runakunaqa khaynata qaparispá niranaku:

—¡Chay runataqa ama kachariychu! ¡Aswanqa Barrabás runata kacharipuy! nispanku.

Chay Barrabasqa criminal suwa runan karan.

19

¹ Saynata niqtinkun gobernador Poncio Pilatoqa Jesusta latigachiran. ² Chaymantan Roma llaqtayoq soldadokunaqa, kishkamanta coronata ruwaspanku, Jesuspa umanman churaranku. Saynallataqmi reykunapa churakunan nina sansa color capawanpas burlakunankupaq churaranku.

³ Hinaspan ashuyuspa, khaynata niranaku:

—¡Kawsachun Israel nacionniyoq runakunapa reynin! nispanku.

Saynata nispankun paykunaqa uyankunapi saqmaranku.

⁴ Hinaqtinmi Poncio Pilatoqa kaqmanta palacio wasimanta lloqsimuspa, runakunata nillarantaq:

—¡Qawariychis! Manan kay runapiqa ni ima huchatapas tarinichu. Chaymi kaqmanta qankunaman orqomushani, nispa.

⁵ Hinaqtinmi Jesustaqa kishkamanta ruwasqa coronawan churayusqata, hinallataq reypa churakunan nina sansa color capawan churasqata ima orqomuranku. Hinaspan Poncio Pilatoqa runakunata niran:

—¡Kayqayá kay runaqa! nispa.

⁶ Chaymi sacerdotekunapa jefenkuna, hinallataq templota cuidaq guardiakunapiwan, Jesusta rikuruspanku, altota qaparispá niranaku:

—¡Cruzpi chakatachiy! ¡Cruzpi chakatachiy! nispanku.

Chaymi Poncio Pilatoqa niran:

—¡Kay runataqa apakapuychis; hinaspa qankuna chakatamuychis! Manan noqaqa wañunanpaq hinaqa ni ima huchatapas paypiqa tarinichu, nispa.

⁷ Saynata Poncio Pilato niqtinmi, chaypi huñunasqa runakunaqa niranku:

—Chay runaqa: “Diospa Wawanmi kani”, nisqanraykun leyniykuman hina wañunan, nispanku.

⁸ Hinaqtinmi Poncio Pilatoqa chay nisqankuta uyarispa, astawan mancharikuran. ⁹ Chaymi Poncio Pilatoqa palacio wasiman kaqmanta kutiyuspa, Jesusta tapuran:

—¿Maymantataq qanri kankí? nispa.

Hinaqtinmi Jesusqa mana ni imatapas contestaranchu. ¹⁰ Chaymi Poncio Pilatoqa niran:

—¿Manachu ni imatapas contestawankí? Qanri, ¿manachu yachanki kacharipunaypaq otaq cruzpi chakatachinaypaq atiyniyoq kasqaytarí? nispa.

¹¹ Hinaqtinmi Jesusqa contestaran khaynata:

—Qan noqata condenawanaykipaqqqa manan ni ima atiyniyoqchu kawaq, sichus Dios atiyta mana qosunkimanchu chayqa. Chayraykun wañunaypaq entregawaqniy runakunaqa, aswan más huchayoq qanmantaqa, nispa.

¹² Chaymi chay ratomantapacha Poncio Pilatoqa Jesusta kacharipuytapuni munaran. Ichaqa chaypi kaq Israel nacionniyoq runakunañataqmi astawanraq altota qaparispanku, khaynata niranku:

—¡Sichus chay runata kacharipunki chayqa, manan Rey Cesarpa amigonchu kanki! ¡Pipas “reymi kani” niqqa, Roma llaqtamanta llapallan nación llaqtakunata kamachikuq rey Cesarpa contranpin kashan! nispanku.

¹³ Saynata niqtinkun, Poncio Pilatoqa kamachiran, chay palacio wasi ukhumanta Jesusta hawaman orqonankupaq. Hinaspan Poncio Pilatoqa justicia ruwana sillapi tiyayuran. Chay tiyanan lugartan hebreo rimaypiqa suticharanku “Gabata” nisqa sutiwan, rumiwan empedrasqa kasqanrayku. ¹⁴ Huk p'unchawllañan Pascua fiesta ruwanankupaq faltasharan. Chaymi chawpi p'unchaw horas hinaña kashaqtin, Poncio Pilatoqa Israel nacionniyoq runakunaman khaynata niran:

—¡Qankunapa reyniykichisqa kayqayá! nispa.

¹⁵ Hinaqtinmi chaypi runakunaqa altota qaparispa niranku:

—¡Cruzpi chakatasqa wañuchun! ¡Cruzpi chakatasqa wañuchun! nispanku.

Chaymi Poncio Pilatoqa niran:

—¿Cheqaqtapunichu reyniykichista cruzpi chakatachinayta munashankichís? nispa.

Sacerdotekunapa jefenkunañataqmi khaynata niranku:

—Noqaykupaqqa manan kanmanchu huk reyqa. Roma llaqtamanta rey Cesarllan noqaykupa reyniykuqa, nispanku.

¹⁶ Hinaqtinmi Poncio Pilatoqa, Jesusta cruzpi chakatanankupaq paykunaman entregaran. Chaymi soldadokunaqa Jesusta aparanku.

*Jesusta cruzpi chakatasqankumanta
(Mat 27.32-44; Mar 15.21-32; Luc 23.26-43)*

¹⁷ Jesusqa chakatanankupaq cruzta wikriyukuspanmi, Calavera nisqa moqo pataman riran. Chay Calavera moqotan hebreo rimaypiqa “Gólgota” nispa suticharanku. [Nota: Chay sutikunaqa “*uma tullu lugar*”, *ninantan nin*]. ¹⁸ Chay lugarpin Jesustaqa cruzpi clavaspa chakataranku. Saynallataqmi ish kay runakunatapas chakataallarankutaq, hukninta Jesuspa phaña ladonpi, huknintataq lloq'e ladonpi. ¹⁹ Saynallataqmi Poncio Pilatoqa, huk letrerota escribichispa cruzpa puntanpi churachillarantaq, khayna niqta: “KAYMI NAZARET LLAQTAYOQ JESÚS. PAYMI ISRAEL NACIONNIYOQ RUNAKUNAPA REYNIN”, nispa. ²⁰ Chay chakatasqanku moqoqa, Jerusalén llaqtapa cercallanpin karan. Chaymi Israel nacionniyoq ashka runakunaqa cruzpi churasqanku letrerota leeranku. Chay letreroqa kinsa clase rimaypin escribisqa karan: hebreo rimaypi, griego rimaypi, hinallataq latín rimaypiwan ima. ²¹ Chaymi sacerdotekunapa jefenkunaqa Poncio Pilatota niranku:

—“Israel nacionniyoq runakunapa Reynin”, nispaqa ama escribichiwaqchu karan. Aswanqa khayna niqta escribichiwaq karan: “Kay runaqa niran: ‘Noqqa Israel nacionniyoq runakunapa Reyninmi kani’ ”, niqta.

²² Hinaqtinmi Poncio Pilatoqa niran:

—Ñan escribisqaña kashan; chaytaqa manan ni pipas cambianmanñachu, nispa.

²³ Chay soldadokunaqa Jesusta chakataruspankun, p'achankunata tawaman partispa rakinakuranku. Saynallataqmi mana costurayoq túnica p'achantapas hap'ispanku, ²⁴ soldadokunaqa ninakuranku khaynata:

—Kay tunicataqa ama partisunchu. Aswanqa kay tunicapa hawanpi sorteasunchis mayqenninchismanpas tupawananchispaq, nispanku.

Saynapin Bibliapi khayna escribisqa cumplikuran:

“P'achaykunatan partispa paykunapura rakinakuranku. Hinallataqmi túnica p'achaytapas sorteanakuranku”, nispa nisqan [*Salmos 22.18*].

Saynatan soldadokunaqa ruwaranku.

²⁵ Jesusta chakatasqanku cruzpa cercanpin kasharanku Jesuspa mamitan María, Jesuspa tían, Cleofaspa warmin María, hinallataq Magdala llaqtamanta Mariapiwan ima. ²⁶ Chaymi Jesusqa mamitanta, hinallataq ancha khuyakusqan discipulontawan rikuspa, khaynata niran:

—Mamitáy, chaypin wawaykiqa kashan, nispa.

²⁷ Saynata niruspanmi, Jesusqa chay ancha khuyasqan discipulonta niran:

—Chaypin mamitaykiqa kashan, nispa.

Hinaqtinmi chay ancha khuyakusqan discipulonga, chay ratomantapacha Jesuspa mamitanta wasinman pusaran.

Cruzpi Jesús wañusqanmanta

(Mat 27.45-56; Mar 15.33-41; Luc 23.44-49)

²⁸ Jesusqa Diospa kamachisqankuna cumplikusqantaqa ñan yacharanña. Chaymi Bibliapi escribisqa cumplikunanpaq niran:

—Ch'akiwashanmi, nispa.

29 Chaypin huk p'uyñupi hunt'a qatqe vina-gre kasharan. Chaymi huk k'aspipa puntan-man esponjata wataranku. Hinaspan chay vina-greman challpuyuspanku, Jesuspa siminman ay-pachiranku. [Nota: Chay qatqe vinagreqa, po-bre runakunapa tomananpaqmi karan. Chay-tan Jesusmanqa ch'akichikuqin, tomachiyta mu-naranku].³⁰ Hinaqinmi Jesusqa chay qatqe vina-greta malliyuspa, khaynata niran:

—¡Tukuy imapas ñan cumplirukunña! nispa.

Hinaspan umanta k'umuykachispa, Jesusqa chay ratopi wañuran.

Jesuspa waqtanta lanzawan sat'isqankumanta

31 Jesuspa wañusqan p'unchawqa viernesmi karan. Paqarisnintin p'unchawñataqmi Pascua fiesta p'unchaw karan. Chaymi Israel nacionta kamachiq runakunaqa, chay kinsantin runakuna cruzpi chakatasqa kanankutaqa mana munarankuchu, samana p'unchaw kasqanrayku. Chaymi Poncio Pilatoman rispanku, payta ruegauranku, cruzpi chakatasqa runakunapa piernankunata p'akimunankupaq, saynapi lukullaman wañuruqtinku, chay cruzmanta cuerponkuta orqonankupaq.³² Chaymi chay soldadokunaqa rispanku, Jesuswan kushka chakatasqa ishkaynin runakunapa piernankunata p'akimuranku.³³ Saynallataqmi Jesuspa piernantapas p'akinankupaq ashuyuranku. Hinaspan cuentata qokuranku, Jesusqa ña wañusqaña kasqanta. Chayraykun Jesuspa piernantaqa manaña p'akirankuñachu.

³⁴ Ichaqa huknin kaq soldadotaqmi, Jesuspa waqtanta fierro puntayoq largo k'aspiwan sat'iran. Hinaqtinmi Jesuspa waqtanmanta yawar, hinallataq unupas lloqsimuran. ³⁵ (Noqan kani Jesuspa discipulon Juan). Chaymi, chaykuna pasasqanta kikiypuni rikuspay, qankunaman escribimushaykichis cheqaqpuni kasqanmanta, saynapi qankunapas Jesuspi creenaykichispaq. ³⁶ Ichaqa chaykunaqa pasaran Bibliapi khayna nisqan cumplikunanpaqmi. Bibliapin nishan: “Manan ni huk tullullanpas p'akisqachu kanqa”, nispa [*Salmos 34.20*]. ³⁷ Saynallataqmi Bibliapiqa nillashantaq: “Waqtanpi sat'isqanku runatan, runakunaqa qawanqaku”, nispa [*Zacarías 12.10*].

Jesusta p'ampasqankumanta

(*Mat 27.57-61; Mar 15.42-47; Luc 23.50-56*)

³⁸ José sutiyoq runan Arimatea llaqtamanta karan. Paymi Israel nacionta kamachiq llaqtamasin runakunata manchakuspa, Jesuspa discipulon secretollapi karan. Chay Joseymi cruzpi Jesús wañuruqtin, Poncio Pilatoman rispa ruegoakuran, Jesuspa cuerponta cruzmanta urayachispa p'ampaq apananpaq. Chaymi Poncio Pilatoqa Joseyman permisota qoran. ³⁹ Saynallataqmi Nicodemopas kinsa chunka kilo hina sumaq q'apaq mirra nisqa perfumeta, hinallataq áloes nisqa perfumekunata apayukuspa hamullarantaq. Paymi karan, Jesuswan parlananpaq ñawpaqtaraq tutalla hamuq runa. ⁴⁰ Hinaspan Joseyqa Nicodemopiwan kushka, huk fino telamanta ruwasqa hatun vendakunata chay sumaq q'apaq

perfumewan chapuspanku, Jesuspa cuerponta chay vendakunawan p'isturanku. Saynataqa ruwaranku, Israel nacionniyoq runakunapa costumbrenku sayna kasqanraykun. ⁴¹ Jesusta cruzpi chakatasqankupa ladonpin huk huerta karan. Chay huertapin huk mosoq sepultura karan. Chay sepulturapiqa manan ni pi runatapas p'amparankuraqchu. ⁴² Chay sepulturamanmi cercalla kasqanrayku Jesuspa cuerponta p'ampamunankupaq aparanku. Saynataqa ruwaranku, Israel nacionniyoq runakunapa samananku p'unchaw yaqaña qallarisqanraykun. *[Nota: Samana p'unchawqa Israel nacionniyoq runakunapaqqa, soqta horas viernes tardentan qallariran. Tukurantaqmi soqta horas sábado tardenta].*

20

Jesupa kawsarimusqanmanta

(Mat 28.1-10; Mar 16.1-8; Luc 24.1-12)

¹ Domingo p'unchawtan manaraq achiqamushaqtin, Magdala llaqtayoq Mariaqa, Jesupa p'ampasqanku sepulturaman riran. Chayman chayaruspami Mariaqa rikururan, rumiwan tapasqanku sepulturaqa kichasqaña kasqanta. ² Chaymi Mariaqa apurayllaman p'itaspam, Simón Pedroman hinallataq Jesuspa munakusqan discipulonmanwan, khaynata willamunanpaq riran:

—¡Señor Jesuspa cuerpontan p'ampasqa kasqanmanta orqoruspa aparpasqaku. Ichaqa mayman apasqankutapas manan yachaykuchu! nispa.

³ Chaymi Pedroqa Jesuspa ancha khuyasqan discipulopiwan, sepultura qawaq p'itayllaña riranku. ⁴ Ichaqa huknin kaq discipuloqa, Pedromanta aswan masta p'itaspanmi, primerta sepulturaman chayaran. ⁵ Chayaspantaqmi k'umuyuspa sepultura ukhuta qawayuran. Hinaspan Jesuspa cuerpon p'istusqanku vendallataña rikuran. Ichaqa manan chay sepultura ukhumanqa haykuranchu. ⁶ Saynata qawapayashaqtinmi, Simón Pedroqa chayamuspa, sepultura ukhuman haykuran. Hinaspan paypas p'istusqanku vendallataña rikuran. ⁷ Saynallataqmi Jesuspa uman p'istusqanku telatapas, chay vendapa ladonpi rollosqata rikuran. ⁸ Saynallataqmi primerta sepulturaman chayamuq discipulopas, chay sepultura ukhuman haykullarantaq. Hinaspan paypas chaykunata rikuspa creeran. ⁹ Ichaqa chay p'unchawkamaqa, chay discipulokunaqa manaraqmi entienderankuraqchu, Bibliapi nisqanman hina Jesuspa kawsarimunamantaqa. ¹⁰ Hinaqtinmi chay ishkaynin discipulokunaqa, maypi kasqankuman kutipuranku.

*Magdala Ilaqtayoq Mariaman Jesús
rikhurisqanmanta
(Mar 16.9-11)*

¹¹ Magdala Ilaqtayoq Mariaqa sepultura punku hawallapin waqaspa kasharan. Chaypi waqashaspanmi, Mariaqa k'umuyuspa Jesuspa cuerpon churasqanku sepultura ukhuta qawayuran. ¹² Hinaspan Mariaqa

ishkay angelkunata sumaq yuraq p'achawan p'achasqata chaypi rikuran. Huknin angeltan rikuran, Jesuspa cuerpon churasqanku uman ladopi tiyashaqta, huknintañataq hayt'an ladopi tiyashaqta. ¹³ Hinaqtinmi chay angelkunaqa Mariata, khaynata tapuranku:

—Qanri, ¿imanaqtintaq waqashankirí? nispanku.

Chaymi Mariaqa contestaran:

—Señor, Señorniypa cuerpontan p'ampasqa kasqanmanta arparasqaku. Ichaqa manataqmi cuerponta mayman apasqankutapas yachanichu, nispa.

¹⁴ Saynata niruspanmi, Mariaqa kutirimuspa hinalla, Jesusta chaypi sayashaqta rikururan. Ichaqa manataqmi Jesús kasqantaqa yacharanchu. ¹⁵ Hinaqtinmi Jesusqa Mariata khaynata tapuran:

—Qanri, ¿imanaqtintaq waqashankirí? ¿Pitataq mashkashankirí? nispa.

Saynata tapuqtinmi, Mariaqa piensaran chaypi huertata cuidaq runa kananpaq. Chaymi khaynata tapuran:

—Señor, ¿Señorniy Jesuspa cuerpontaga icha qanchu aparurankipas? Sichus aparuspaykiqa, willaykuwayá, mayman churamusqaykitapas, noqa rispay Señorniypa cuerponta apakanpunaypaq, nispa.

¹⁶ Chaymi Señor Jesusqa niran:

—¡María! nispa.

Chaymi Mariaqa, pay lawman kutirispas, Jesús kasqanta reqsiruran. Hinaspan niran:

—¡Raboni! nispa.

Chay rimayqa “yachachikuq maestro” ninantan nin. [*Nota: Wakin Bibliakunapin ninku: “hebreo rimaypi”, nispa; wakinpitaqmi ninku “arameo rimaypi”, nispa.*]

¹⁷ Hinaqtinmi Jesusqa niran:

—Kachariway. Noqaqa hanaq pachapi Paymanqa manaraqmi kutiniraqchu. Aswanqa kunan rispaykiyá discipuloykunaman willamuy khaynata: “Noqaqa Dios Taytaymanmi kutishani; payqa qankunapapas Dios Taytaykichismi. Hinaspapas payqa Diosniymi, saynallataqmi qankunapapas Diosniykichis”, nispa.

¹⁸ Chaymi Magdala llaqtayoq Mariaqa, Jesuspa discipulonkunapa kasqanman rispa, paykunaman willamuran, Señor Jesusta rikumusqanmanta, hinallataq tukuy imakunata Jesús payman nisqanmantawan ima.

*Discipulonkunaman Jesús rikuhurisqanmanta
(Mat 28.16-20; Mar 16.14-18; Luc 24.36-49)*

¹⁹ Jesuspa kawsarimusqan domingo p'unchaw tutatan, discipulonkunaqa punkuta allinta wishq'arukuspanku, huk wasipi huñunasqa kasharanku. Sayna wishq'asqa ukhupiqqa kasharanku, Israel nación llaqtayoq runakunapa jefenkunata manchakusqankuraykun. Hinaqtinmi Jesusqa chay ratopi paykunaman rikhuriykurán; hinaspan chawpinkupi sayaykuspa, khaynata niran:

—Hawkayay qankunawan kachun, nispa.

²⁰ Chayta nispanmi, Jesusqa makinkunapi, hinallataq waqtanpi k'irikunata paykunaman rikuchiran. Chaymi paykunaqa, Señor Jesusta

rikuspanku, anchata kusikuranku. ²¹ Hinaspan Jesusqa kaqmanta paykunata nillarantaq:

—Hawkayay qankunawan kachun. Imaynan noqata Dios Taytayas mandamuwaran, saynallatataqmi noqapas qankunata kachaykichis noqamanta willamunaykichispaq, nispa.

²² Saynata rimayta tukuruspanmi, Jesusqa discipulonkunaman phukuyuspa niran:

—Santo Espirituta chashkiychis. ²³ Sichus runakuna huchallikuqtin, qankuna perdonan-kichis chayqa, perdonasqan kanqaku. Sichus qankuna mana perdonan-kichishchu chayqa, manan perdonasqachu kanqaku, nispa.

Jesuspa kawsarimusqanpi discipulon Tomás mana creesqanmanta

²⁴ Tomasqa Jesuspa chunka ishkayniyoq discipulonkunamanta huknin kaq discipulonmi karan. Paytan Mellizo sutiwan suticharanku. Hinaqtiinmi discipulonkunaman Jesús rikhurishaqtin, Tomasqa mana paykunawan kushkachu karan.

²⁵ Ichaqa Tomás chayaramuqtinmi, wakinnin discipulokunaqa payman willaranku khaynata:

—¡Señor Jesustan rikuruyku! nispanku.

Hinaqtiinmi Tomasqa khaynata niran:

—Sichus makinkunapi clavoq haykusqanta mana rikusaqchu, nitaq dedoytapas chay clavoq haykusqanman mana winasaqchu, hinallataq waqtanta k'irisqankumanpas makiyta mana winasaqchu chayqa, manan noqaqa creesaqchu, nispa.

²⁶ Chaymanta pusaq p'unchaw pasaruqtinmi, Jesuspa discipulonkunaqa Tomaspian chay

wasipi kaqmanta huñunasqa kasharanku, chay wasipa punkunta allinta wishq'arukuspanku. Hinaqtinmi Jesusqa paykunapa chawpinkupi rikhurispa khaynata niran:

—Hawkayay qankunapi kachun, nispa.

²⁷ Saynata niruspan, Jesusqa Tomasta khaynata niran:

—Tomás, qaway makiykunata; hinaspa winay kayman dedoykita; hinallataq waqtaymanpas makiykita winay. Ama mana creeqqa kaychu, aswanqa creeq runa kay, nispa.

²⁸ Chaymi Tomasqa khaynata niran:

—¡Qanqa Señorniyi, hinaspapas Diosniymi kanki! nispa.

²⁹ Chaymi Señor Jesusqa khaynata niran:

—Tomás, ¿qanqa rikuruwaspaykichu chayraq noqapi creeshankí? ¡Mayna kuisqan kanqaku, mana rikuwashaspa noqapi creeq runakunaqa! nispa.

Kay libroqa imapaqsi escribisqa kasqanmanta

³⁰ Jesusqa discipulonkunapa rikusqanmi ashka milagrokunatapas ruwallarantaq. Chay milagrokuna ruwasqanqa manan llapallanchu kay libropiqa escribisqa kashan. ³¹ Ichaqa kaykunaqa escribisqa kashan, qankuna lespaykichis, Jesusqa Diosmanta Hamuq Salvadorninchis kasqanta creenaykichispaqmi, hinaspapas payqa Diospa Wawan kasqanta yachanaykichispaqmi, saynapi Jesucristopi qankuna creespaykichis, wiñay kawsayniyoq kanaykichispaq.

21

Qanchis discipulonkunaman Jesuspa rikhurisqanmanta

¹ Chaymantan Jesusqa huk tawan discipulonkunaman rikhuriran Galilea provincia lawpi Tiberias sutiyoq laguna qochapa patanpi. Chay lugarpin kaykuna pasaran: ² Chaypin huñunasqa kasharanku Jesuspa kay discipulonkuna: Simón Pedro, Mellizowan sutichasqa Tomás, Galilea lawpi Caná llaqtamanta Natanael, Zebedeopa wawankuna, hinallataq ishkay discipulokunapiwan ima. ³ Hinaqtinmi Simón Pedroqa chaypi kaq wakin discipulokunata, khaynata niran:

—Challwata challwaqmi risaq, nispa.

Chaymi paykunapas nillarankutaq:

—Noqaykupas qanwanmi risaqku, nispanku.

Chaymi paykunaqa huk boteman wichaspa riranku. Ichaqa enteron tuta challwashaspankupas, paykunaqa manan ni huk challwallatapas hap'irankuchu. ⁴ Hinaqtinmi ña achiqamushaqtinña, Jesusqa chay challwasqanku laguna qochapa patanpi sayasharan. Ichaqa chay discipulonkunaqa, Jesusta rikushaspankupas manan reqsirankuchu. ⁵ Hinaqtinmi Jesusqa paykunata tapuran:

—Wawqellaykuna, ¿mikhunaykichispaq imallaykichispas kashanchú? nispa.

Chaymi paykunaqa contestaranku:

—Manan kanchu ni imaykupas, nispanku.

⁶ Chaymi Jesusqa khaynata niran:

—Botepa phaña ladonman challwanaykichis mallata wikch'uyuychis. Hinaspan qankunaqa challwata hap'inkichis, nispa.

Hinaqtinmi Jesuspa nisqanman hina ruwaranku. Chaymi challwananku malla ashkallaña challwayoq kasqanrayku, manaña ni chutaytapas atirankuñachu. ⁷ Jesuspa munakusqan discipuloñataqmi, Jesús kasqanta reqsiruspa, Pedrota niran:

—¡Payqa Señorninchis Jesusmi! nispa.

Chaymi Simón Pedroqa Señor Jesús kasqanta yacharuspa, q'ala wasalla kasqanrayku apuraylaman p'achakuspa, unu ukhuman saltaykuran. ⁸ Ichaga pachaq metro hinallañan laguna qochapa patanman chayamunankupaqqa faltasharan. Hinaqtinmi wakin discipulonkunaqa botepi hamuranku, challwa challwamusqankuta laguna qochapa patankama mallapi aysamuspanku. ⁹ Hinaspan laguna qochapa patanman lloqsimuspanku, nina sansapa hawanpi huk challwata rikuranku, chaypa ladonpitaq t'antatawan ima. ¹⁰ Hinaqtinmi Jesusqa khaynata niran:

—Challwa hap'imusqaykichista apamuychis, nispa.

¹¹ Chaymi Simón Pedroqa boteman qespispa, challwa hap'inan mallata hunt'a challwayoqta laguna qochapa patanman chutamuran. Chay mallapiqa pachaq pishqa chunka kinsayoq hatun challwakunan karan. Sayna ashka challwata chutamushaqtinpas, chay challwanan mallaga manan llik'ikuranchu. ¹² Hinaqtinmi Jesusqa khaynata niran:

—Mikhunanchispaq hamuychis kayman, nispa. Ichaqa manataqmi ni mayqen discipulonpas tapuytaqa atirankuchu, “¿pitaq qanri kankí?” nispaqa. Hinaspapas paykunaqa ñan yacharankuña Señor Jesús kasqantaqa. ¹³ Hinaqtinmi Jesusqa paykunaman ashuyuspa, t'antatawan hinallataq kankasqa challwatawan paykunaman rakiran.

¹⁴ Jesusqa kawsarimusqan p'unchawmantaqa, kinsa kutitañan kay rikhuriyanqa, discipulonkunaman rikhuriran.

Simón Pedrowan Jesús parlasqanmanta

¹⁵ Discipulonkuna mikhuyta tukuruqtinkun, Jesusqa Simón Pedrota khaynata tapuran:

—Jonaspa wawan Simón, ¿wakin discipuloykunamanta aswan mastachu khuyakuwankí? nispa.

Pedroñataqmi contestaran:

—Arí Señor. Qanqa yachankin khuyakusqaytaqa, nispa.

Chaymi Jesusqa niran:

—Cheqaqtapuni khuyawaspaykiqa, noqapi chayraq creeq runakunatayá, corderokunata hina allinta cuidamuy, nispa.

¹⁶ Hinaqtinmi Jesusqa kaqmanta tapullarantaq:

—Jonaspa wawan Simón, ¿khuyakuwankichú? nispa.

Chaymi Pedroqa contestaran khaynata:

—Arí Señor. Qanqa yachankin khuyakusqayta, nispa.

Hinaqtinmi Jesusqa niran:

—Saynaqa noqapi creeq runakunatayá cuidamuy, imaynan ovejakunata cuidaq runa hina, nispa.

17 Hinaqtinmi Jesusqa huktawan kinsa kaq tapuypi, Pedrota niran:

—Jonaspa wawan Simón, ¿khuyakuwankichú? nispa.

Chaymi Pedroqa kinsa kutikamaña “khuyakuwankichu” nispa Jesús tapupayasqan-rayku, anchata llakikuran. Hinaspan khaynata niran:

—Señor, qanqa tukuy imatapas yachankin. Hinaspapas yachallankitaqmi noqa qanta khuyakusqaytaqa, nispa.

Hinaqtinmi Jesusqa niran:

—Saynaqa noqapi creeq runakunatayá cuidamuy, imaynan ovejakunata cuidaq runa hina, nispa.

18 Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Cheqaqtapunin niyki, jovenllaraq kashas-paykiqa kkillaykin p'achakuranki; hinaspan may munasqaykiman ima rirankipas. Yuyaqña kaqtiykin ichaqa, makiykimantapas hukraq aysarisunki, hinallataq p'achachisunkipas; hinaspan pusasunkipas mana riy munasqayki lugarkunaman, nispa.

19 Saynata nispanmi Jesusqa entiendechiran, imaynatas Pedro wañunanmanta, saynapi Dios alabasqa kananpaq. Hinaspan Jesusqa Pedrota niran:

—¡Qatikuway! nispa.

Jesuspa ancha munakusqan discipulonmanta

20 Pedroqa Jesuswan rishaspanmi, qepanta qawarikuran. Hinaspan Jesuspa munakusqan discipulonta qepankuta hamushaqta rikuran. Chay munakusqan discipulonmi, ñawpaqtaraq

Pascua cenaypi mikhusqanku rato, Jesuspa qasqonman k'imiยุกuspa kasharan. Hinaspan khaynata tapuran: “Señorlláy, ¿mayqenniยุกutaq traicionasunkirí?” nispa. ²¹ Hinaspanmi Pedroqa chay discipulota rikuruspa, Jesusta khaynata tapuran:

—Señorlláy, ¿imataq paytari pasanqa? nispa.

²² Chaymi Jesusqa khaynata contestaran:

—Sichus munayman chayqa, kutimunaykamapas payqa kawsanmanmi; qanmanri, ¿imataq qokusunkí? Qanqa qatikullawayá, nispa.

²³ Saynata niqtinmi, discipulokunaqa paykunapura rimaranku khaynata: “Chay discipuloqa manas wañunqachu” nispanku. Ichaqa Jesusqa manan niranchu: “Manan wañunqachu”, nispachu. Aswanqa khaynatan niran: “Sichus munayman chayqa, kutimunaykamapas payqa kawsanmanmi; qanmanri, ¿imataq qokusunkí?” nispa.

²⁴ Noqan chay ancha munakusqan discipuloqa kani. Chaymi noqa kikiy, Jesuspa tukuy ima ruwasqankunamanta kay libropi escribimushaykichis. Hinaspapas noqaykuqa yachaykun, kay libropi llapallan escribisqakunaqa cheqaqpuni kasqanta.

²⁵ Jesusqa ashkatan tukuy imakunatapas ruwaran. Sichus sapankama ruwasqankunamanta escribikunman chayqa, piensasqayman hinaqa, manan kay enteron pachapipas campoqa kanmanchu, chay llapallan librokuna churanapaqqa. Amén.

Mosoq Testamento
New Testament in Quechua, Eastern Apurímac
(PE:qve:Quechua, Eastern Apurímac)

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Quechua, Eastern Apurímac

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Quechua, Eastern Apurímac [qve], Peru

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Quechua, Eastern Apurímac

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2023 from source files
dated 29 Jan 2022

6f014d23-5769-5b13-a966-db00dc673469